
Ex-libris
Charles Atwood
Kofoid

Lapérouse, Jean François de Galaup, comte de

REIZE

VAN

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

MET PLATEN EN KAARTEN.

Naar het Fransch:

DOOR

MR. JOANNES VAN DER LINDEN,

Advocaat te Amſterdam.

DERDE EN LAATSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCCIV.

REIZE

VAN

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

DERDE JAAR.

Den 2en Augustus, *zoo* als mijn gegeven last medebragt, gingen wij, met eene labbere koelte uit het westen, die zig egter alleen tot het binnenste der Baaij bepaalde, onder zeil. In het eerst was het mooij weder, zoo dat wij langs de *Tartaarsche* kust, tot aan den Piek *Lamanon*, heen zeilden: maar vervolgens werd het we-

1787.
Augustus.
Vertrek uit de Baaij de Castries.

Zeilen

1787. Augustus. *door het Kanaal.*

weder zeer flecht. Wij hadden met wind, regen en nevel te kampen; onze gefteldheid in een Kanaal, waar wij geen Land zien konden, was ten minften zeer bedenkelijk; doch die ftormen, waar over wij te onvreden waren, waren de voorboden van noorde winden, waar op wij niet gerekend hadden, en die zig den 8^{en}, na een voorafgaande onweder, vertoonden. Zij deeden ons, eerder dan wij dagten, het zuiden van het Kanaal bereiken, waar ik een klein vlak Eiland ontdekte, omtrent zes mijlen van het groote af gelegen. Ik gaf 'er den naam aan van *het Eiland Monneron*, naar dien van onzen Ingenieur. Wij zeilden tusfchen deeze beide Eilanden door, en wel dra ontdekten wij eenen Berg, ten minsten twaalf honderd toifen hoog; hij fcheen enkel uit eenen rots te beftaan, zonder eenig geboomte of gras, en in zijne holen zag men nog de fneeuw. Ik noemde dien *Piek de Langle*. Wij zagen ter gelijker tijd meer vlakke landftreeken. De kust van het Eiland *Segaliën* eindigde met eenen uithoek; men befpeurde aldaar geene reijen van Bergen meer: alles kondigde ons aan, dat wij deszelfs zui-

zuidelijk uiteinde bereikten, en dat deeze berg tot een ander Eiland behoorde. Wij gingen in die verwagting des avonds voor anker liggen, en des anderen daags ontwaarden wij daar van de zekerheid, wanneer de ſtilte ons noodzaakte, aan den zuidelijken uithoek van 't Eiland *Segaliën* te ankeren. Deeze uithoek, door mij *Kaap Crillon* genoemd, *is* gelegen op 45 graden, 57 minuten noorder breedte, en 140 graden, 34 minuten oostelijke lengte; hij is de eindpaal van dit Eiland, één der uitgeſtrektſten van het noorden naar het zuiden, welken men op den aardbol vindt, van *Tartarije* afgeſcheiden door een Kanaal, het welk ten noorden in zandbanken eindigt, tusſchen welken geen doorvaart voor Schepen mogelijk is, doch waarſchijnlijk een vaarwater overig blijft voor praauwen, tusſchen de hooge zeegewasſen, die deeze zee-engte verſtoppen. Dit zelfde Eiland is *Oku-Jesſo* (*); en het Eiland

1787. Augustus.

Ankeren bij Kaap Crillon.

Gewichtige Aardrijkskunde.

(*) *Oku Jesſo* beteekent *hoog Jesſo* of *Noord Jesſo*. De *Chineezen* noemen het *Ta-kan*. Voorts is het waarſchijnlijk, dat het land, op de Kaarten met den naam van *Jesſo* geteekend, uit eene meenigte van verſcheiden Eilanden beſtaat.

1787. Augustus. *dige aanmerking.*

land *Chicha*, het welk ter zijde van ons af lag, van het Eiland *Segaliën* door een Kanaal van twaalf mijlen, en van *Japan* door de ſtraat *Sangar* afgeſcheiden, is het *Jesſo* der *Japoneezen*, en ſtrekt zig zuidwaards tot aan de ſtraat *Sangar* uit. De keten der *Kuriliſche Eilanden* ſtrekt zig veel meer ten oosten uit, en maakt met *Jesſo* en *Oku-Jesſo* eene bijzondere zee, welke met die van *Okhotsk* gemeenſchap heeft, en van waar men niet tot de kust van *Tartarije* kan doordringen, dan door de zee-engte, welke wij op 45 graden, 40 minuten ontdekten, of door de ſtraat *Sangar*, na tusſchen de *Kuriliſche Eilanden* te zijn heen gezeild. Dit Aardrijkskundig punt, het gewigtigſte onder die geenen, welken de nieuwe Reizigers aan hunne opvolgers ter ontknooping hadden agtergelaten (*), koste ons veel moeite, en

(*) Ondoordringbaare duisterheden hadden, tot hier toe, de gedeelten van den aardbol, onder den naam van *Jesſo* en *Oku-Jesſo* bekend, ten eenemaal beneveld, en derzelver ligging werd door de Aardrijkskundigen zoo verſchillend opgegeven, dat men ſchier twijffelen moest, of hun aanwezen niet verdigt was.

en had veele voorzorgen noodzakelijk gemaakt, om dat de nevels deeze vaart ten ui-

1787. Augustus.

was. In de daad, raadpleegt men de Kaarten van *Asie* door de volgende Schrijvers gemaakt; ziet men, dat SANSON in 't jaar 1650 ons *Coréa* als een Eiland voorstelt; *Jesso*, *Oku-Jesso*, en *Kamschatka* zijn op zijne Kaart niet te vinden, en men ziet aldaar de Zee-engte *Anian*, scheidende *Asie* van *Noord-Amerika* af.

In 't jaar 1700, voegde WILLEM DE LISLE *Jesso* en *Oku-Jesso* te zamen, en strekte dat geheel uit tot aan de Straat *Sangar*, onder den naam van het Land *Jesso*.

DANVILLE gaf, in 't jaar 1732, eene Kaart van dit gedeelte van *Asie*, veel nader aan de waarheid komende, dan die, welke hij ons twintig jaaren later gegeven heeft, waar op de Golf en Kaap *Aniva* aan het vaste Land raken, en Kaap *Patience* den zuidelijken uithoek van het Eiland *Segaliën* uitmaakt; deeze Kaarten, en een gedeelte der volgende, begaan denzelfden misslag omtrent de Zee-engte van *Tessoy*.

DESNOS is, even als DANVILLE, met zijne Kaart van 't jaar 1770, in zijne Aardrijkskundige kennis agter uit gegaan, als welke veel slegter is, dan de door hem uitgegevene in 't jaar 1761.

In 't jaar 1744 maakte HASIUS van *Jesso*, Kaap *Aniva*, en Kaap *Patience*, een Schier-eiland, aan *Tartarije* paalende, en daar van alleenlijk afgescheiden

1787. Augustus.

uiterſten bezwaarlijk maken. Zedert den 10^en April, het tijdſtip, toen wij van *Manil-*

den door eene Golf, waar in men door de Straat van *Tesſoy* kwam.

Eene Kaart van *Aſie*, zonder jaarteekening, en zonder naam van den maker, maar die na de reis van het Schip *Caſtricum* gemaakt moet zijn, ſtelt de beide Landen *Jesſo* als twee Eilanden, afgeſcheiden van het Eiland *Segaliën*; het *Jesſo*, tusſchen beiden liggende, door de *Hollanders* gezien, bevat de Golf en Kaap *Aniva*; maar men moet opmerken, dat dit tweede *Jesſo* van het Eiland *Segaliën* is afgeſcheiden door eene ſtraat, op 44 graden geplaatst; waar uit blijkt, dat men toen reeds bij gisſing ſtelde het aanwezen der Zee-engte, door LA PÉROUSE ontdekt, door Pater DU HALDE vermoed, door DANVILLE eerst aangenomen, en naderhand weder verworpen.

ROBERT in 1767; ROBERT DE VAUGONDY in 1775; BRION in 1784, WILLEM DE LISLE, en PHILIP BUACHE, te zamen in 1788, hebben, de één na den ander, dezelfde misſlagen begaan.

Om kort te gaan, men kan de verwarring der denkbeelden omtrent dit gedeelte van den aardbol, waar van de oude kennis door PHILIP BUACHE met zoo veel geleerdheid is onderzogt en zamen geſteld, niet beter ſchetſen, dan met zijne woorden, getrokken uit zijne *Conſiderations Geographiques pag.* 115. „Het Land *Jesſo*, na dat men het eerst in 't

„ oos-

nilla vertrokken, tot op den dag, toen wij de Zee-engte doorzeilden, hielden wij alleen drie dagen in de Baaij *Ternai*, één dag in de Baaij *de Langle*, en vijf dagen in de Baaij *de Castries* ſtil; want ik reken niet mede het ankeren aan de kusten, ofſchoon wij daar door gelegenheid hadden, om het Land te onderzoeken, en visch te bekomen. Aan Kaap *Crillon* kregen wij, voor de eerſte maal, een bezoek der Eiland-bewooners aan boord; want op de vo-

1787. Augustus.

De Eilanders komen aan boord.

„ oosten geplaatst had, is naderhand in 't zuiden, „ toen weder in het westen, en eindelijk in 't noorden geplaatst."

Mijn oogmerk in deeze opgave is alleen, om door ontegenſpreeklijke bewijzen te ſtaven, dat de Aardrijkskunde van het oostelijk gedeelte van *Aſie*, zelfs in 1788, een tijdperk, later dan het vertrek van onzen ongelukkigen Zeeman, nog in haare kindsheid was, en dat wij aan zijne ſtandvastigheid, aan zijnen ijver, en aan zijnen moed de kundigheden te danken hebben, die wij thans met zekerheid bezitten. Hoe zeer nogthans na dit alles bij de Aardrijkskundigen twijffeling overblijft, of men door de Straat *Tesſoy* naar *Amur* kan vaaren? — Of deeze Zee-engte voor groote Schepen bevaarbaar zij? — Of het Eiland *Segaliën* uit één of meer Eilanden beſtaat? enz.

1787. Augustus. vorige kusten hadden zij ons bezoek ontfangen, zonder de minste nieuwsgierigheid, of het minste verlangen te betoonen, om onze Schepen te komen bezigtigen. Deezen toonden in 't begin eenig wantrouwen, en naderden niet, dan na dat wij hun eenige woorden uit het Woordenboek, door LAVAUX in de Baaij *de Langle* gemaakt, hadden voorgezegd. Dan, was hunne vrees in het begin groot, hun vertrouwen werd naderhand ongemeen. Zij beklommen onze Schepen, als of wij de beste vrienden van de wereld waren, zaten op de plegt in 't rond, en rookten aldaar hunne pijpen: wij deeden hun verscheiden geschenken; ik liet hun geven nankin, zijden doeken, ijzere gereedschappen, glaskoraalen, tabak, en in 't algemeen alles, het geen mij toescheen hun aangenaam te wezen: doch ik bemerkte wel dra, dat brandewijn en tabak de voor hun meest geliefde dingen waren; ik deed die egter het matigst aan hun uitdeelen, om dat de tabak voor ons Scheepsvolk zelven noodig was, en ik voor de uitwerkzelen van den brandewijn beducht was. Wij merkten bovendien, in het bijzonder op, dat in de

Beschrijving van hunne ge-

Baaij

Baaij Crillon de gedaante deezer Eilanders fraaij was, en van eene geëvenredigde lichaams gestalte; zij waren van een sterk gestel, en als menschen vol van kragt, opgewassen. Hunne baard hangt tot op de borst, en hunne armen, hals en rug zijn met hair bewassen; ik merk dit op als een algemeen character, want anders vindt men in *Europa* ligtelijk verscheiden lieden, die even zoo zeer als deeze *Eilanders*, van hair voorzien zijn. Ik reken hunne gemiddelde grootte omtrent een duim korter dan die der *Franschen*; doch men wordt zulks niet ligt gewaar, dewijl de juiste evenredigheid der lichaams-deelen, en hunne onderscheidene zig sterk vertoonende spieren, hun over 't geheel het voorkomen van schoone menschen geven. Hunne huid is even zoo door de zon verbrand, als die der *Algerijnen*, of andere Volken op de kust van *Barbarije*.

1787, Augustus. *daante, zeden, enz.*

Hunne manieren zijn deftig, en hunne dankbetuigingen werden door edele gebaarden uitgedrukt; maar hun aanhouden om nieuwe geschenken liep tot in het onbescheidene. Hunne erkentelijkheid ging nooit zoo verre, dat zij ons, op hunne

1787.
Augustus.

beurt, al was 't maar zalm aanboden, waar van hunne praauwen vol waren, en die zij gedeeltelijk aan land bragten, om dat wij hun den onmatigen prijs, dien zij daar voor vroegen, geweigerd hadden: zij hadden ondertusſchen tot een zuiver geſchenk ontfangen lijnwaad, doeken, ijzere gereedſchappen, glas-koraalen, enz. De vreugde, dat wij eene andere zee-engte, dan die van *Sangar* gevonden hadden, had ons milddadig gemaakt: wij konden niet nalaten op te merken, hoe zeer deeze Eilanders, met opzigt tot dankbaarheid, verſchilden van de *Orotchys* in de Baaij *de Caſtries*, die, verre van geſchenken te verzoeken, dezelven dikwils hardnekkiglijk weigerden, en den ernſtigſten aandrang betoonden, om hun toeteſtaan, dat zij die vergelden mogten. Indien hun zedelijk character in dit ſtuk beneden dat der gemelde *Tartaren* is, winnen zij het hun, ten aanzien van natuurlijk geſtel, en arbeidzaamheid, verre af.

Ik heb deeze Eiland-bewooners niet zien danſen, noch hooren zingen; maar zij verſtaan zig allen, om een aangenaam geluid te maken op den ſtam van eene groote

ſel-

fellerij - plant, of eene zoort van euphorbium, aan de beide einden open gemaakt zijnde; zij blaazen op het kleinfte einde; dit geluid heeft zeer veel overeenkomst met het verzagt geluid van eene trompet. Het air, het welk zij fpeelen, heeft geene vaste bepaaling; het is een vervolg van hooge en laage toonen, die in 't geheel tot *anderhalf* of *twee* octaven kunnen opklimmen, dat is, tot twaalf of zestien noten. Wij hebben geen ander fpeeltuig bij hun ontdekt.

Alle de kleederen deezer Eilanders zijn door hun eigenhandig geweven; hunne huizen zijn zoo zuiver en net, dat die van het vaste Land 'er in 't geheel niet bij haalen kunnen; hun huisraad is konftig bearbeid, en bijna geheel van *Japansch* maakzel. *Zij* hebben een zeer gewigtig artikel van koophandel, het welk in het *Tartaarfche* Kanaal onbekend is, en in welks verruiling al hun rijkdom beftaat, namelijk de *traan*. Zij verzamelen daar van eene groote meenigte; egter is hunne manier, om die van 't fpek der walvisfchen te maken, niet bezuinigend; zij beftaat daar in, dat zij het vleesch der walvisfchen in ftukken

1787. Augustus.

ken fnijden, en die op eene fchuins afloopende ftelling in de zon laten rotten; de olie, die daar uit loopt, wordt gevangen in vaten, gemaakt van boomfchors, of van zeehonden vellen. * Het is opmerkelijk, dat wij geenen enkelen walvisch op de westkust van het Eiland gezien hebben, daar die aan de oostzijde zoo overvloedig zijn. Men kan moeielijk in twijffel trekken, dat deeze Eilanders eene zoort van menfchen zijn, geheel verfchillende van die, welken wij op het vaste Land ontmoet hebben, hoe zeer zij daar van flechts zijn afgefcheiden door een Kanaal van drie of vier mijlen, door zandbanken en zee-wier opgeftopt: zij hebben egter dezelfde manier van leven; de jagt, en in 't bijzonder de visfcherije, zijn bijna voldoende tot hun beftaan. Zij laten de vrugtbaarfte landen onbebouwd liggen, en hebben waarfchijnlijk, zoo min als hunne nabuuren, eenig denkbeeld van de veeteelt, fchoon zij egter genoegzaam in de gelegenheid waren, om van de Rivier *Segaliën*, of uit *Japan*, vee te bekomen. Intusfchen heeft éène en dezelfde levens-regeling zeer verfchillende gefteldheden des lichaams gevormd: wel is

waar,

waar, dat de koude op de Eilanden, schoon op dezelfde breedte liggende, minder nijpende is, dan op het vaste Land; die oorzaak alleen egter kan zulk een aanmerkelijk onderscheid niet hebben te weeg gebragt. Ik ben dus van begrip, dat de oorsprong der *Bitchijs*, der *Orotchijs*, en der overige *Tartaaren* aan den oever der zee, tot aan den omtrek der noordelijke kust van *Segaliën*, éénе en dezelfde is met dien der *Kamschatdalers*, der *Kuriakken*, en van die zoorten van menschen, die, even als de *Laplanders* en *Samojeden*, met opzigt tot het menschelijk geslacht zijn, het geen hun geboomte en kromme struiken zijn ten aanzien van de boomen, in de bosschen van het zuiden groeiende. De bewooners van het Eiland *Segaliën* overtreffen integendeel, opzigtelijk hun natuurlijk gestel, zeer verre de *Japoneezen*, *Chineezen*, en *Mantchou-Tartaaren*; hunne trekken zijn regelmatiger, en komen nader bij aan die der *Europeaanen*. Voor 't overige is het zeer moeielijk, om de *archiven* der wereld te doorbladeren, en daar in te kunnen lezen, om den oorsprong der Volken te ontdekken; en de Reizigers moe-

1787. Augustus.

1787.
Augustus.

Aardrijkskundige berigten, door dezelven gegeven.

moeten de stelzels daaromtrent overlaten aan de geenen, die hunne verhaalen lezen. Onze eerste vraagpunten waren betrekkelijk tot de Aardrijkskunde van het Eiland, welke wij gedeeltelijk beter, dan zij zelven, kenden. Het schijnt, dat zij in staat zijn eene afteekening van eene Landstreek te maken, want met den eersten trek teekenden zij het gedeelte, het welk wij nagevorscht hadden, tot tegen over de Rivier *Segaliën*, latende eenen zeer naauwen doortocht voor hunne praauwen over. Zij maakten een teeken bij elke vernagtplaats, en gaven 'er een naam aan: kortom, 'er valt niet aan te twijffelen, dat zij, ofschoon van den mond deezer Rivier meer dan honderd vijftig mijlen verwijderd zijnde, daar van eene volmaakte kennis hadden; en zonder deeze Rivier, die het punt van veréëniging uitmaakt met de *Mantchou-Tartaren*, op *China* handel drijvende, zouden de *Bitchijs*, de *Orotchijs*, de *Segaliërs*, en in 't gemeen alle de Volken deezer zeestreken, zoo weinig kennis hebben van de *Chineezen* en hunne koopwaren, als de bewoners der *Americaansche* kust daar van bezitten. Hunne snedigheid ont-

1787. Augustus.

ontbrak, toen zij de oostkust van hun Eiland moesten afteekenen; zij teekenden die altijd op dezelfde noord- en zuid-linie, en scheenen niet te weten, dat zij eene verschillende rigting had; zoo dat zij ons aan het twijffelen bragten, en wij voor een oogenblik geloofden, dat de Kaap *Crillon* voor ons eene diepe golf verbergde, agter welke het Eiland *Segaliën* zuidwaards liep. Deeze gedachte was niet zeer onwaarschijnlijk. De sterke stroom, die van het oosten kwam, was een blijk van eene opening: dan, dewijl wij eene volkomene stilte van wind hadden, en de voorzigtigheid niet gedoogde, dat wij ons door deezen stroom lieten medeslepen, als waar door wij te digt aan den uithoek hadden kunnen geraken, oordeelden DE LANGLE en ik eene *boot* naar land te moeten zenden, onder bevel van DE VAUJUAS; en wij gaven last aan dien Officier, om den hoogsten top van Kaap *Crillon* te beklimmen, en aldaar al het Land op te nemen, het welk onder het bereik van zijn gezicht komen konde. Voor den nacht was hij reeds te rug. Zijn berigt bevestigde ons in ons eerste gevoelen; en wij bleven over-

1787. Augustus.

overtuigd, dat men niet te omzigtig, niet te zeer op zijne hoede tegen misvattingen zijn kan, wanneer men een uitgestrekt Land wil leeren kennen, volgens zulke onbepaalde opgaven, zoodanig aan misleiding onderhevig, als die geenen, welken wij ons hadden kunnen aanschaffen. Deeze Volken schijnen, in hunne Scheepvaart, op geene verandering van koers te letten: Eene kreek ter lengte van drie of vier praauwen schijnt hun een ruime haven te zijn; en één vadem waters, eene bijna onmeetlijke diepte: hunne maatstaf van vergelijking is die van hunne praauwen, die eenige duimen diep gaan, en niet meer dan twee voeten breed zijn.

Hunne hutten zijn vrij zindelijk.

De vaujuas, eer hij aan boord te rug kwam, bezigtigde het gehucht aan den uithoek, alwaar hij zeer wel ontfangen werd. Hij deed aldaar eenige ruilingen, en bragt ons een aantal zalmen mede. Hij vond de huizen beter gebouwd, en vooral rijkelijker van huisraad voorzien, dan die van Baaij *d'Estaing*; verscheiden derzelver waren van binnen met groote verglaasde *Japansche* potten vercierd. Dewijl het Eiland *Segaliën* door het

het Eiland *Chicha* alleenlijk is afgefcheiden door eene ftraat van twaalf mijlen breedte, is het voor de bewooners der kusten van die ftraat veel gemakkelijker, zig de koopwaren van *Japan* te bezorgen, als zulks voor hunne mede-landgenooten is, die meer noordwaards woonen; de laatstgemelden zijn weder veel digter bij de Rivier *Segaliën*, en de *Mantchou-Tartaaren*, aan wien zij de traan verkoopen, die het voornaame onderwerp van hunnen handel en ruiling uitmaakt.

1787. Augustus.

De Eilanders, die ons een bezoek waren komen geven, gingen voor den nacht weder heen, en gaven ons door teekenen te kennen, dat zij des anderen daags zouden te rug komen. Met het aanbreken van den dag waren zij ook al weder aan boord, met eenige zalmen, welken zij tegen bijlen en mesfen verruilden: zij verkogten ons ook een fabel, en een linnen kleed van hun Land; en het fcheen hun leed te doen, toen zij zagen, dat wij ons gereed maakten om onder zeil te gaan. Zij zetteden ons fterk aan, om de Kaap *Crillon* heen te zeilen, en in eene Bogt, welke zij afteekenden, en *Tabouoro* noemden,

1787. Augustus.

te ankeren; het was de Golf van *Aniva*.

Eenige bijzonderheden aangaande deeze Volken.

Alvorens van deeze Volken, en hunne goede nabuuren van de *Tartaarsche* kust, geheel en al aftestappen, achte ik mij nog verpligt den Lezer eenige bijzonderheden op te geven, die in het voorgaande verhaal niet gevoeglijk hebben kunnen geplaatst worden.

Bevolking, grond, koophandel, enz.

De opgegevene berigten strekken tot genoegzaam bewijs, dat de kust van *Oost-Tartarije* nog minder bewoond is, dan die van *Noord America*. Eenigermaten afgescheiden zijnde van het vaste Land, zoo door de Rivier *Segaliën*, welkers loop bijna met de rigting des Lands gelijk is, als door ontoeganglijke bergen, is zij nooit verder, dan aan de Zee-kusten, door de *Chineezen* en *Japoneezen* bezogt; het zeer klein getal bewooners, het welk men daar ontmoet, is oorspronglijk van Volken, die in het noorden van *Asië* woonen, en zij hebben in dit opzigt niets gemeen met de *Mantchou-Tartaren*, en nog minder met de inwooners van *Oku-Jesso*, *Jesso*, en de *Kurillsche Eilanden*. Men gevoelt, dat een dergelijk Land, strekkende

de tegen gebergten, die ten minsten twintig mijlen van de Zee-oevers af liggen, geene Rivieren van belang hebben kan: de Rivier *Segaliën*, die aan de ééne zijde stroomt, neemt alle de wateren op, die westwaards loopen: die, welke naar het oosten loopen, verdeelen zig in beeken, door alle de valeijen, en 'er is geen Land, beter door het water besproeid, noch, in het goede jaargetijde, beter met aangenaame groenten bewassen. Het getal der persoonen, die de bewooners deezer landstreek uitmaken, van den uithoek, waar wij te land kwamen, op 42 graden, tot aan de Baaij *de Castries*, in den omtrek van den mond der Rivier *Segaliën*, geloof ik niet, dat in 't geheel drie duizend menschen bedraagt. De gemelde Rivier, langs welke de *Mantchou-Tartaren* in praauwen tot aan de zee zijn afgedaald, van waar zij zig langs de kusten, noord- en zuidwaards, verspreid hebben, levert den eenigen openbaaren weg op tot den binnenlandschen handel; dezelve wordt, in de daad, hedendaags zeer veel bezogt; en 'er is misschien geen enkel mensch op dit gedeelte van het vaste Land, en op de Eilanden

1787. Augustus. *Jesso*, en *Oku-Jesso*, die de Rivier *Segaliën* niet even goed kent, als de inwooners van *Egijpten*, en het *Joodsche Land*, den *Nijl* kennen. Egter wordt de handel niet verder dan agt of tien dagreizen, naar het bovenste gedeelte deezer Rivier, gedreven: het schijnt, dat derzelver mond, even als die van de *Ganges*, onbewoonde oevers heeft; en men moet zulks ongetwijffeld toeschrijven aan de onvrugtbaarheid des Lands, het welk bijna verdronken is, met moerasfen bedekt, en waar de kudden vee, de voornaamste rijkdommen der *Tartaren*, geen gezond voedzel vinden kunnen. Ik heb gezegd, dat de *Jesuiten* berigt gegeven hadden, dat op deeze kust eene Parel-visscherij gevonden werd. Wij vonden in de daad oesters, die paarlen in zig bevatteden; maar ik erken niet te weten, waar ik deeze visscherij plaatsen zoude; ten minsten kan zij niet op de grenzen van *Coréa*, of aan den mond der Rivier *Segaliën* zijn; want dan zoude ik moeten veronderstellen, dat zij in geene vergelijking koomt met die van *Basfora*, of van de Golf *Monaar*, waar door vijf of zes duizend menschen aan de kost komen. Het is mogelijk,

lijk, dat zig aldaar eenige huisgezinnen van visschers vereenigen, om paarlen te zoeken, welken zij vervolgens tegen nankin, en andere *Chineesche* koopwaaren, van weinig waarde verruilen. Met dit al egter, wanneer ik aan de *Bitchijs*, en andere Eilanders van *Oku-Jesso*, valsche nagemaakte paarlen vertoonde, bemerkte ik niet, dat zij daar aan eene hoogere waarde hegtten, dan aan gewoone glas-koralen.

Men zoude zig een verkeerd denkbeeld van dit Land vormen, indien men stellen wilde, dat men aldaar komen konde langs de Rivieren, die uit de binnenlanden afdaalen, en dat de *Chineezen* aldaar eenigen handel drijven. Wij zijn de kust van zeer nabij, dikwils op den afstand van een kanon-schoot, langs gezeild, zonder eenig gehucht te ontdekken. Bij de Baaij van *Ternai* zagen wij beeren, rheeën, jonge harten, die even als tamme dieren graasden, en, den kop in de hoogte heffende, met verbaazing de aankomst onzer Schepen in de Baaij aanschouwden. Eene grafplaats, en eenige afgebrande boomen leverden de eenige bewijzen op, dat dit

 Land

1787. Augustus.

Land andere bewooners had. De Baaij *Suffren* was niet minder woest. Vijf en twintig of dertig perſoonen ſcheenen de bevolking van Baaij *de Castries* uittemaken, die 'er wel tien duizend hadde kunnen bevatten.

Voedzel, jagt, visſcherij, enz.

De *Tartaren*, zoo wel als de Eilandbewoners, laten den grond, die buiten twijfel vrugtbaar zoude kunnen gemaakt worden, onbebouwd liggen. Het rijk der dieren levert bijna alles tot hun onderhoud op; want eenige bollen van ſarane, en knoflook, welken de vrouwen aan den kant der boſſchen zoeken, en laten droogen, reken ik niet mede. Ik ben zelfs geneigd te gelooven, dat de jagt voor deeze Volken veel eer een vermaak, dan arbeid is; de verſche of gedroogde visch maakt, even als het koorn in *Frankrijk*, den grondſlag van hun voedzel. Twee honden, die mij in de Baaij *de Castries* ten geſchenke gegeven waren, wilden in 't begin geen vleesch eeten, maar vielen op visch met eene gulzigheid aan, gelijk ſtaande aan die der wolven, die langen tijd honger geleden hebben. De nood alleen gewendde hen langzamerhand aan ander voedzel.

Ee-

1787. Augustus.

Eenige beeren- en elands-vellen, waar mede deeze Volken gekleed waren, lieten mij geen twijffel over, dat zij, in den winter, jagt op deeze dieren maken: doch de bewooners van het vaste Land zijn over 't algemeen te zwak, om hen met hunne peilen te durven aantasten; zij gaven ons door teekenen te kennen, dat zij hun strikken spanden, een stuk aas aan eenen sterk gespannen boog vast makende: het dier, dit aas naar zig toe haalende, en verslindende, gaat daar door een trekker los, en eene peil, naar het aas gericht, schiet af. De Eiland-bewooners, meer edelmoedig, om dat zij sterker zijn, scheenen trotsch te wezen op verscheiden lidteekens, welken zij vermaak vonden ons aan te toonen, ons tevens te kennen gevende, dat zij beeren, na dezelven met pijlen gewond te hebben, met stokken hadden afgemaakt.

De praauwen zijn gemaakt van een uitgeholden denneboom, en kunnen zeven of agt persoonen bevatten. Zij bestuuren dezelven met zeer ligte riemen, en ondernemen met deeze zwakke vaartuigen reizen van twee honderd mijlen, van den zuidelijken uithoek van *Oku-Jesso*, en

1787. Augustus.

Jesso, op 42 graden, tot bij de Rivier *Segaliën*, op 53 graden; maar zij verwijderen zig niet verder, dan een pistoolschoot, van 't land, uitgenomen wanneer zij van het ééne Eiland naar het andere de zee oversteeken; en daar toe wagten zij eene volmaakte stilte af. De wind, die steeds de rigting van het Kanaal volgt, drijft nooit de golven naar den oever; zoo dat men in alle bogten, even als op de best geslotene rheeden, landen kan: alle avonden trekken zij hunne praauwen op het strand; zij voeren met zig schorssen van berken-boomen, die, met behulp van eenige denne-takken, aan hun dienen, om oogenblikkelijk eene hut opteslaan. Beeken, vol zalm, verschaffen hun een zeker voedzel; elke eigenaar van eene praauw heeft zijn ketel, zijn drievoet, zijn vuursteen, zijn tontel. Wanneer zij ergens landen, is binnen een uur de hut opgeslagen, de visch gevangen, en om te eeten gereed gemaakt. Deeze scheepvaart is zoo veilig, als die in het Kanaal van *Languedoc*: zij duurt een bepaald getal van dagen, en alle avonden komen zij in dezelfde bogten, en bij dezelfde kreeken aan. Zij toonden

den op onze kaart het getal van hunne nacht-verblijven, van Kaap *Crillon* af tot aan de Rivier *Segaliën*, waar uit bleek, dat zij dagelijks elf mijlen aflegden. Schoon hunne praauwen noch een mast, noch een raa hebben, binden zij nu en dan een hembd aan twee riemen, kruislings over elkander, en op die wijze zijlen zij met minder moeite, dan zij kunnen doen met te roeijen. In de nabijheid der gebugten ziet men kleine praauwen, alleenlijk voor één of twee menschen geschikt; zij kunnen niet voor lange reizen dienen, maar zijn tot de vischvangst in de kreeken bestemd. Dezelven zijn zoo ligt, dat, wanneer het water niet meer dan twaalf of vijftien duimen diepte heeft, zij zig van kleine krukken, in plaats van stokken, bedienen, daar mede zittende tegen den grond stooten, en aan den voortgang van hun vaartuig eene zeer groote snelheid geven: wanneer het water dieper is, stuuren zij deeze kleine vaartuigen met riemen.

De gebruiken en zeden der beide Volken verschillen alleen in zekere wijzigingen; zij hebben dezelfde levenswijze, de-

1787. Augustus.

zelfde scheeps- en huis-bouwkunst, dezelfde achting voor oude lieden. Maar met opzigt tot deeze vergelijking ben ik overtuigd, dat de *Tartaren* den voorrang hebben in zedelijkheid, en de Eiland-bewooners in arbeidzaamheid, en vooral ten aanzien van hun character, en andere deugden, waar in zij veel op hunne eigene kragten steunen. Wij hebben gemeend, op *Oku-Jesso* een onderscheid van stand opte-merken, het welk in *Tartarijen* niet gevonden wordt. Op elke praauw was een man, met wien de overigen geene gemeenschap hielden; hij at niet met hun, en scheen aan hun volstrekt ondergeschikt te wezen; wij veronderstelden, dat hij een slaaf mogt zijn, immers hij was van eenen rang, verre beneeden hun.

Eene soort van slaven.

De meer regelrechte gemeenschap der bewooners van *zuidelijk Segaliën*, met die van *Japan*, geeft aan het huisraad van hunne hutten een voorkomen van pracht, het welk men op het vaste Land niet ontmoet, uitgenomen in de begraafplaatsen, waar voor de *Tartaren* alle hunne rijkdommen bespaaren; bij de *Segaliërs* hebben wij geen gedenkteeken van dien aart zoo op-

1787. Augustus.

opgecierd gevonden. Wij zagen, even als in Baaij *de Castries*, aan de zoldering hunner hutten beeldtenisſen hangen: de ſtuurman van eene der prauwen in Baaij *Crillon*, wien ik een fles brandewijn gegeeven had, ſtortte, voor zijn vertrek, eenige droppels daar van in de zee, en gaf ons te verſtaan, dat deeze plenging een offer was, het welk hij aan het Opperwezen toebragt. Het heeft hier het voorkomen, als of de hemel het gewelf van zijnen tempel, en de hoofden der huisgezinnen zijne dienaars zijn.

Spoor van Godsdienſtigheid.

Het is uit dit verhaal gemakkelijk naar te gaan, dat geen oogmerk, om handel te drijven, de *Europeaanen* beweegen zal, deeze Zeeën te bezoeken; een weinig traan, en gedroogde of gerookte visch; als meede eenige beeren- of elands-huiden; zijn de zeer geringe artikelen van uitvoer; die tegen de kosten van eene zoo lange reize niet kunnen opweegen. Ook moet ik 'er bijvoegen, als een algemeene regel, dat men zig niet vleijen kan, eenen aanmerkelijken handel te drijven, dan met eene groote natie. En zoo al deeze artikelen van eenig belang waren, zoude men

Dit Land is niet zeer belangrijk voor den koophandel.

geen

1787. Augustus.

geen Schip van drie honderd tonnen kunnen vullen, met al het geen men vindt op de onderscheidene kusten, die meer dan twee duisend mijlen uitmaken. Schoon de gedroogde salm in Baaij *de Castries* mij was toegescheenen, zeer goed in haar zoort te zijn, en ik 'er zeer gemaklijk van had kunnen koopen, maakte ik 'er zwarigheid in, uit vreeze, dat deeze ongelukkige menschen hunnen winter-voorraad aan ons mogten verkoopen, en in dat jaargetijde van gebrek vergaan.

Wanneer men de onderscheiden verhaalen leest, die van het uitgestrekte, en door ons thans onderzogte Land, zeer verkeerde denkbeelden gegeven hebben, vindt men 'er veele waarheden in verspreid, maar het is zeer moeilijk om 'er dezelven uit te zoeken. Pater DES ANGES kende zekerlijk deeze Volken, en de beschrijving, welke hij van dit Gewest geeft, is naauwkeurig: maar zig bevindende aan het zuidelijk uiteinde van *Jesso*, tegen over *Japan*, had hij zulk een groot uitgestrekt Land niet kunnen, noch durven vermoeden; en de Zee-engte van *Tessoy*, waar van hij spreekt, en welke de Eilanders hem

De kennis daar van was zeer onzeker.

1787. Augustus.

hem zeiden vol zee-wier te zijn, en zoo digt bij het vaste Land, dat men met het bloote oog een paard aan de overzijde kan zien graazen, is niets anders, dan het einde van den Zee-boezem, door ons bezocht, en van waar wij Kaap *Boutin* op het Eiland *Oku-Jesso* aan den kant van het vaste Land zagen, terwijl dezelve zig als eene zandbank één of twee toisen boven de zee verheft. De verhaalen van KEMPHER, de Brieven van Pater GAUBIL (*), behelsden ook eenige waarheden; maar beiden verhaalden, het geen zij van de *Japoneezen* of *Tartaren* vernomen hadden, en dus van menschen, die al te onkundig waren, om een nauwkeurig berigt te kunnen geven. De *Russen* eindelijk ontkenden het aanweezen deezer beide Eilanden, schoon veel aanmerkelijker zijnde, dan de *Britannische* Eilanden; zij ver-

(*) „ Het is de zaak der *Russen* (zegt Pater „ GAUBIL,) ons te onderrichten, of door de straat, „ die *Jesso* van *Tartarijen* affcheidt, groote Scheepen kunnen doorvaaren." Deeze geleerde Jesuit konde niet voorzien, dat dit vraagstuk door *Fransche* Zee-reizigers zoude worden opgelost.

1787. Augustus. verwarden dezelven met de *Kurilische*, en stelden, dat 'er geen Land tusschen deeze Eilanden en het vaste Land van *Asie* tusschen beiden lag. Ik weet niet, of zij, even als de *Hollanders*, aan de overige natiën een gedeelte der waarheid onthouden wilden: deezen immers, zo men mij verzeekerd heeft, doen de Capiteins, die van *Batavia* naar *Japan* vertrekken, onder eede beloven, dat zij de bijzonderheden van hunne reis zullen geheim houden, en aan niemand toestaan, om van de geschreevene kaarten, die hun worden ter hand gesteld, een afschrift te nemen. Doch ik oordeele het tijdstip geboren te zijn, dat alle duisterheden, waar meede tot dus verre de Scheepvaart van bijzondere persoonen beneveld was, zijn opgeheven. Wel dra zal de Aardrijkskunde niet meer eene twijffelachtige wetenschap zijn; alle Volken zullen de uitgestrektheid der Zeeën, die hen omringen, en de Landen, welken zij bewoonen, even goed kennen. Schoon de *Tartaarsche* Zeeën, welken wij ondergezogt hebben, de grenspaalen zijn van het zedert de oudste tijden bewoonde vaste Land, waren zij aan de *Europeaanen* even

en-

onbekend, als de ſtraat *Anian*, of de Archipel *St. Lasarus*.

1787. Augustus

Berigten der Jeſuiten.

De Jeſuiten, wier verhaalen ons het Land der *Chineezen* zoo goed hebben leeren kennen, konden geene inlichting geven omtrent het oostelijk gedeelte van dit Rijk. Men ſtond aan hun, die door *Tartarije* reisden, niet toe, om digt bij de *Zeekusten* te naderen; deeze voorzorg, en het verbod, ten allen tijde door den Keizer van *Japan* gedaan, om ten noorden van zijne Staten niet te mogen vaaren, gaven aanleiding om te gelooven, dat dit gedeelte van *Aſie* rijkdommen bevatte, welken de ſtaatkunde der *Japoneezen* en *Chineezen* vreesde, den *Europeaanen* kenbaar te zullen worden. Alle deeze inbeeldingen zijn eindelijk verdweenen. De juiste kennis van dit gedeelte van het vaste Land, die door onzen Zeetocht aan *Frankrijk*, en de verdere *Europeeſche* Natiën bezorgd is, zal weldra voor de *Rusſen* nuttig kunnen worden. Zij zullen misſchien t'eeniger tijd eene groote Scheepvaart op *Okhotsk* hebben, en de *Europeeſche* konſten en weetenſchappen doen bloeijen in deeze Landen, die thans alleenlijk door

Nuttigheid van het tegenwoordig berigt.

1787. Augustus.

door eenige benden zwervende *Tartaren*, en vooral door beeren, en andere woud-dieren, bewoond worden.

Deeze Volken zijn van verschillenden oorsprong.

Ik zal niet trachten te ontvouwen, hoe *Jesso*, *Oku-Jesso*, en alle de *Kurilische* Eilanden bevolkt zijn door eene zoort van menschen, van die der *Japoneezen*, *Chineezen*, *Kamschatdalers* en *Tartaren* verschillende, van welke laatsten de bewooners van *Oku-Jesso* alleenlijk ten noorden zijn afgescheiden door eene Zee-engte, die noch breed, noch diep is. Als reiziger verhaale ik de gebeurtenissen, en wijze de onderscheidingen aan; aan anderen overlatende, om die opgaven tot een stelzel te brengen. Schoon ik de *Kurilische* Eilanden niet heb aangedaan, ben ik egter zeker, volgens de berigten der *Russen*, dat de bewoners derzelven, en die van *Jesso* en *Oku-Jesso*, één en denzelfden oorsprong hebben. Hunne zeden, hunne levenswijze, verschillen ook zeer weinig van die der bewooneren van het vaste Land; maar de Natuur heeft zulk een blijkbaar onderscheid in het gestel van deeze beide Volken ingedrukt, dat dit indrukzel, veel meer zelfs dan een gedenk-

pen-

penning, of ander gedenkteeken, een onteegenspreeklijk bewijs oplevert, dat dit gedeelte van het vaste Land aan deeze Eilanden geene bevolking gegeeven heeft, en dat derzelver bewooners misschien eene geheel vreemde Volkplanting uitmaken. Schoón *Oku-Jesso* ten hoogsten honderd vijftig mijlen westwaards van de *Kurilische* Eilanden afligt, en het onmogelijk is, dien overtogt te doen met zulke zwakke vaartuigen, als hunne praauwen van dennehout; kunnen zij egter gemakkelijk met elkander gemeenschap houden, vermits alle deeze Eilanden, door meer of min breede Kanaalen van elkander afgescheiden, eene zoort van cirkel uitmaken, en dat geen van dezelve eene meerdere uitgestrektheid heeft, dan van vijftien mijlen: het zoude dus mogelijk zijn, om met eene praauw te komen van *Kamschatka* tot aan den mond der Rivier *Segaliën*, den keten van deeze Eilanden volgende tot aan het Eiland *Marikan*, en varende van het Eiland *Marikan* tot aan de *vier Broeders Eilanden*, die van *de Compagnie*, van *de Staten*, van *Jesso*, en eindelijk *Oku-Jesso*,

 en

1787. Augustus.

Opgaaf der waare benamingen.

en op die wijze de grenzen van *Rüsfisch Tartarije* te bereiken. Doch de naamen van *Jesfo* en *Oku-Jesfo* zijn bij alle deeze Eiland-bewooners, die waarfchijnlijk *Japoneezen* zijn, geheel onverftaanbaar: noch de *Tartaaren*, noch de bewooners van het zoogenaamde *Jesfo* en *Oku-Jesfo*, hebben geene kennis aan elkander: de laatstgemelden geven aan hun Eiland den naam van *Tchoka*, en aan *Jesfo*, dien van *Chicha*. Deeze verwarring van benamingen doet veel nadeel aan de vorderingen in de Aardrijkskunde, of vermoeit ten minften zeer nutteloos het geheugen. Ik ben van begrip, dat, wanneer de namen der Landen bekend zijn, zij ftiptelijk moeten gevolgd worden, of, zoo zij verloren zijn gegaan, men moet volgen die geenen, welke door de oudfte Zeelieden daar aan gegeven zijn. Dit ontwerp, het welk ik mij tot eene wet heb voorgefteld, is getrouwelijk gevolgd in de Kaarten, die op deeze reize gemaakt zijn; en zoo men daar van is afgegaan, is zulks toe te fchrijven aan onkunde, en nooit aan den ijdelen en befpottelijken roem, om

'er

'er eenen nieuwen naam aan te willen geven.

1787. Augustus.

Laaten wij thans overgaan tot ons vertrek uit Baaij *Crillon*. 'Er verhief zig een koele noord-ooste wind; ik gaf fein om onder zeil te gaan, en rigtte eerst den koers naar het zuid-oosten, om voorbij Kaap *Crillon* te zeilen, welke eindigt met een Eilandje of rots, werwaards de ftroom met eene groote kragt heenen dreef. Zoo dra wij dezelve bereikt hadden, vernamen wij boven uit de mast eene tweede rots, die vier mijlen van den uithoek, naar het zuid-oosten, fcheen af te liggen; ik gaf daar aan den naam van *La Dangereufe*, omdat zij met het water gelijk is, en bij eene hooge zee door het water bedekt kan zijn. Ik zette koers, om onder den wind voorbij dit Eiland te komen, en voer 'er rondom op den afftand van een mijl. De zee ftond digt bij 't zelve zeer hol. Thands hadden wij in dit Kanaal te worftelen tegen deiningen, die op de zuidkust, naar het Eiland *Chicha*, veel minder fterk zijn. Daar wij intusfchen den geheelen nagt door ee-

Vertrek uit Baaij Crillon.

1787. Augustus.

ne zwaare deining, te midden van eene effene kalmte, geschokt werden, liepen wij groot gevaar, om tegen de *Astrolabe* aan te zeilen.

Eindelijk bevonden wij ons, des anderen daags, ten noorden van het gehucht, op de kust van het Eiland *Chicha* gelegen, en in de Reize van het *Hollandsch* Schip *Castricum* den naam van *Acqueis* dragende. Wij zeilden door eene straat van twaalf mijlen breedte, die *Jesso* van *Oku-Jesso* afscheidt (*). Geen *Europeesch* Schip had im-

De Straat la Pérouse.

(*) De zedige LA PÉROUSE, aan alle zijne nieuwe ontdekkingen de naamen van zijne vrienden, of van zijne reisgenooten gevende, scheen zijnen eigen naam vergeten te hebben, die egter door zijnen arbeid en geledene onheilen aan den aardbol verknogt zijnde, geen gevaar loopt, van in vergetenheid te zullen geraken. Niettemin, tot voorkoming van dubbelzinnigheden, mij verpligt rekenende, aan deeze zee-engte een onderscheidenden naam te geven, oordeelde ik met de achting der Natie meest overeenkomstig te handelen, met dezelve te noemen *de Straat la Pérouse*. Aardrijkskundigen en Zeelieden zullen ongetwijffeld gaarne die hulde aan zijne nagedachtenis wettigen.

immer voor ons deezen weg bezeild. Deeze gewichtige doortocht was dan andere zeelieden ontsnapt; en zelfs de *Hollanders* op het Schip *Castricum* hadden de kusten, langs welken wij heen zeilden, afgeteekend, als aan elkander palende; en van *Acqueis* naar *Aniva* overstekende, zeilden zij voorbij deeze Straat, zonder 'er gedachten op te maken, misschien uit hoofde van den nevel, en zonder te bemerken, toen zij te *Aniva* geankerd waren, dat zij zig op een ander Eiland bevonden; zoo gelijkvormig zijn de uiterlijke gedaanten, de zeden, en de levens-manieren van deeze Volken.

1787. Augustus.

Des anderen daags was het zeer schoon weder; wij zeilden langs Kaap *Aniva* ten noordwesten, en wij bespeurden daar van de oost-kust, die noordwaards opgaat naar Kaap *Patience*. Den 20^{en}, ontdekten wij het *Eiland van de Compagnie*; en herkenden de *Straat van Uriès*, in weerwil van den zwaaren nevel. Wij zeilden, drie of vier mijlen ver, langs de noordelijke kust van het *Eiland van de Compagnie*; het is dor, zonder geboomte, of groente; het kwam ons onbewoond, en onbewoonbaar voor. Wij bespeurden de witte vlakken,

Zeilen naar de Kurilische Eilanden.

1787. Augustus.

waar van de *Hollanders* fpreken: wij zagen dezelven in 't eerst voor fneeuw aan, maar na een naauwkeuriger onderzoek bevonden wij, dat het breede fcheuren in de rotfen waaren. Des' avonds ten zes uuren, bevonden wij ons in de fchuinte tegen over den noordoostelijken uithoek van dit Eiland, welke eindigt met een zeer ftijl voorgebergte, waar aan ik den naam van *Kaap Castricum* gaf, naar den naam van het Schip, aan het welk men deeze ontdekking verfchuldigd is. Over het zelve heen ziende, befpeurden wij vier kleine Eilanden of Eilandjens, en ten noorden een breed vaarwater, het welk ten oost-noord-oosten fcheen open te zijn, en de affcheiding tusfchen de *Kurilifche Eilanden*, en het *Compagnie's Eiland* uitmaakte, waar van de naam zorgvuldig moet behouden worden, en den voorrang verdient boven de benamingen, welken de *Rusfen* voor meer dan honderd jaaren na de reize van Kapitein URIES aan deeze Eilanden gegeven hebben.

De 21e, 22e en 23e waren zoo nevelachtig, dat het ons onmogelijk was onzen koers dwars door de *Kurilifche Eilanden* te vervolgen, als welken wij op geen twee ka-

kabellengten zouden hebben kunnen zien. Wij bevonden ons in de moeielijkste en verdrietelijkste gesteldheid, tot den 29sten: Het weder klaarde toen op, en wij zagen toen het Eiland *Marikan*, het welk ik voor het zuidelijkste der *Kurilische Eilanden* houde; deszelfs lengte is van omtrent twaalf mijlen; het eindigt aan wederzijden met eenen grooten berg; en in 't midden verheft zig een piek, of liever een vuurspuwende berg, naar deszelfs gedaante te rekenen. Dewijl ik het oogmerk had om langs de *Kurilische Eilanden* heen te komen door de Straat, welke ik veronderstelde ten noorden van het Eiland *Marikan* te loopen, zette ik mijn koers derwaards. De noorde-winden noodzaakten mij van ontwerp te veranderen, en door de zuidelijke Straat heen te zeilen. Den zuidwestelijken uithoek van *Marikan* noemde ik *Kaap Rollin*, naar den naam van onzen Chirurgijn-Majoor; en de doorvaart het *Kanaal van la Bousfole*. Ik oordeel, dat dit Kanaal het fraaiste is onder allen de geenen, welken men tusschen de *Kurilische Eilanden* ontmoet; het is omtrent vijftien mijlen breed.

1787. Augustus.

Kanaal van la Bousfole.

1787. Augustus.

De nevels waren hier nog meer onafgebroken, dan op de *Tartaarsche* kust. Zedert tien dagen hadden wij niet langer, dan vier en twintig uuren, helder weder. Ik besloot het verder onderzoek der *Kurilische Eilanden* te laten vaaren, en onzen koers naar *Kamtschatka* te zetten. Dewijl de ligging van het Eiland *Marikan*, als mede van den uithoek van *Lopatka*, juist bepaald was, scheen het mij onmogelijk, dat 'er eenige misslag van belang ten aanzien van de strekking der Eilanden tusschen deeze twee uithoeken konde plaats hebben; ik oordeelde derhalven de gezondheid van het Scheepsvolk, het welk begon rust noodig te hebben, en door de aanhoudende nevels zig in eene zeer ongezonde vochtige lucht bevond, in weerwil van onze genomene voorzorgen, om hen daar tegen te beveiligen, aan een bijna nutteloos onderzoek niet te moeten opofferen. Derhalven zette ik koers naar het oost- noordoosten, en ik liet mijn voorig ontwerp vaaren, om bij één der *Kurilische Eilanden* te ankeren, ten einde aldaar de gesteldheid van den grond, en de zeden der bewooneren waar te nemen; ik houde mij

ver-

verzekerd, dat zij het zelfde Volk zijn, als dat van *Tchoka* en *Chicha*, volgens de berigten der *Russen*, die een Woordenboek van de taal deezer Eilanders geleverd hebben, volmaakt overeenkomende met het geen wij in Baaij *de Langle* hadden opgezameld. Het eenig onderscheid bestaat in de manier, waar op wij hunne uitspraak verstonden en uitdrukten, en welke den *Russen* en *Franschen* op eene geheel verschillende wijze in de ooren klinkt. Voor 't overige hebben de zuidelijke Eilanden, welken wij op eenen korten afstand voorbij zeilden, een afschuwelijk voorkomen, en het schijnt mij toe, dat het *Land van de Compagnie*, dat van *de vier Broederen*, het Eiland *Marikan*, enz. onbewoonbaar zijn. Dorre rotsen zonder eenig groen, zonder vrugtbaare aarde, kunnen alleen aan schipbreukelingen tot een toevlucht dienen, die vervolgens niets beters doen kunnen, dan de Eilanden *Chicha* of *Tchoka* spoedig te bereiken, door de Kanaalen, die dezelven van elkander scheiden, over te steken.

1787. Augustus.

De nevel bleef even onveranderlijk, als van te vooren, tot den 5^en^ September aanhouden, doch dewijl wij ons in de ruime

September.

1787. September.

zee bevonden, zeilden wij midden door de duisternis heen; en denzelfden dag, des avonds ten zes uuren, helderde de lucht op, en wij zagen de kust van *Kamtschatka*. Zij strekte zig van het westen naar het noordwesten uit, en de bergen, welken wij met deeze streek van den wind waarnamen, waren gelijk aan die van den vuurspuwenden berg, die ten noorden van de *Baaij van St. Pieter* en *St. Paulus* gelegen is, van waar wij egter meer dan vijf en dertig mijlen af waren, dewijl onze breedte slechts 51 graden, 30 minuten bedroeg. Deeze geheele kust had een afschuwelijk voorkomen; het oog hield zig met moeite, en als met een schrik, gevestigd op die verbaazende meenigte van rotsen, welken de sneeuw nog in het begin van September bedekte, en waar op nimmer eenig plantgewas scheen te groeijen.

Aankomst te Kamtschatka.

Wij zetteden onzen koers noordwaards. Des nachts liep de wind naar het noordwesten. Des anderen daags bleef de lucht helder. Wij waren digt aan het land genaderd: het was aangenaam, om het zelve van nabij te zien, en de grond, waar hemelhooge bergen altijd met sneeuw bedekt

wa-

1787. September.

waren, was met het schoonste groen bekleed, uit welker midden men allerlei geboomte zag opwasſen.

Des avonds van den 6de September ontdekten wij den ingang in de Baaij *Avatſcha*, of van *St. Pieter* en *St. Paulus*. De vuurtoren, door de *Rusſen* op den oostelijken uithoek van deezen ingang opgerigt, was des nachts niet aangeſtoken: de Gouverneur zeide ons, des anderen daags, dat hij vrugtelooze pogingen gedaan had, om het vuur brandende te houden; de wind had onophoudentlijk de pit van de flambouw uitgeblazen, die alleen door vier kwalijk zamengevoegde denneplanken gedekt was. De Lezer kan ligtelijk bezeffen, dat dit gedenkſtuk, aan *Kamtſchatha* waardig, niet berekend was naar de vuurtorens van het oude *Griekenland*, van *Egypten*, of van *Italiën*; maar ook zoude men misſchien tot de tijden der Helden, die voor het beleg van *Troje* geleefd hebben, moeten opklimmen, om zulk eene liefderijke gastvrijheid te ontmoeten, als men in dit woeste Land uitoeffent. Den 7en, des namiddags ten twee uuren, liepen wij de Baaij in. De Gouverneur kwam

ons

1787. September. ons op den afstand van vijf mijlen in zijne praauw te gemoet: schoon de bezorging van den vuur-toren hem den geheelen nacht had bezig gehouden, deed het hem veel hartzeer, dat hij denzelven niet had kunnen aan brand houden. Hij verhaalde ons, dat men hem reeds voorlang van onze komst berigt had gegeven, en dat hij meende, dat de Gouverneur Generaal van het Half-Eiland, die binnen vijf dagen te *St. Pieter* en *St. Paulus* verwagt werd, brieven voor ons had.

Naauwlijks waren wij geankerd, of wij zagen den Geestelijken van *Paratounka*, met zijne vrouw, en alle zijne kinderen, aan boord komen. Van toen af aan vleijden wij ons, dat wij een gedeelte der persoonen, die in de laatste Reize van *Cook* vermeld zijn, weder ten toneele zouden kunnen voeren.

Goed ontbaal der inwooners, en van den Lieutenant Kaborof.

Een oogenblik daar na ontfingen wij een bezoek van den *Toyon*, of opperhoofd van het gehucht, en van verscheiden andere inwooners; zij bragten ons elk eenige geschenken van salm en roch mede, en boden ons hunnen dienst aan, om op de beeren-jagt te gaan, of eendvogelen te vangen, welke

laat-

1787. September.

laatsten in de meeren en rivieren in meenigte gevonden werden. Wij namen dit aanbod aan, wij leenden hun snaphaanen, wij gaven hun kruid en lood, en ons ontbrak geen wild geduurende ons verblijf in de Baaij *Avatscha:* zij vorderden geene belooning voor hunne moeiten; maar wij waaren, te *Brest*, zoo overloedig voorzien van kostbaarheden voor de *Kamtschadalers*, dat wij aandrongen, om hun de blijken onzer erkentelijkheid te doen aannemen, en onze rijkdom liet ons toe, om dezelven meer geëvenredigd naar hunne behoeften, dan naar de geschenken van hunne jagt, onder hen uit te deelen. Het Regeerings-bestuur van *Kamtschatka* was zedert het vertrek der *Engelschen* geheel veranderd; het was niets meer, dan een wingewest van de Regeering van *Okhotsk*, en de onderscheiden posten op dit half-eiland hadden bijzondere Bevelhebbers, die alleen aan den Commandant Generaal van *Okhotsk* rekenschap verschuldigd waren. Kapitein SCHMALEFF, de zelfde, die *ad interim* aan den Majòr BEHM was opgevolgd, bevond zig nog in het Land onder den titel van bijzonder Bevelhebber der *Kamtschadalers;* de

1787. September.

de waare opvolger van den Major BEHM, genaamd REINIKIN, en die korten tijd na het vertrek der Engelſchen te *Kamtſchatka* gekomen was, had het Land ſlechts vier jaaren geregeerd, en was in 't jaar 1784. naar *Petersburg* te rug gekeerd. Wij vernamen deeze bijzonderheden van den Lieutenant KABOROF, die aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* het bevel voerde, als mede eenen Sergeant, en eene bezetting van veertig Soldaten of *Koſakken* onder zijne ordres had. Deeze Officier bewees ons alle beleefdheid; zijn perſoon, zijne ſoldaaten, alle zijne bezittingen waren ten onzen dienste. Hij wilde niet toeſtaan, dat ik zelf een Officier naar *Bolcheretsk* deed vertrekken, alwaar, bij een toevallig geluk, zig bevond de Gouverneur van *Okhotsch*, KASLOFF-OUGRENIN, die een reisjen door deeze Landſtreek deed: hij zeide mij, dat deeze Gouverneur, binnen zeer weinige dagen aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* ſtond te komen, en waarſchijnlijk reeds op weg was; hij voegde 'er bij, dat deeze reize van vrij meer aanbelang was, dan wij misſchien dagten, vermits het jaargetijde niet toeliet

de-

dezelve met sleeden te doen, en dat men volstrekt reizen moest, half te voet, en half in praauwen over de Rivieren *Avatscha* en *Bolcheretsk*. De Lieutenant KABOROF sloeg mij tevens voor, om eenen *Kosak* af te zenden tot het overbrengen mijner brieven aan den Gouverneur KASLOFF, van wien hij met zulk een geestdrift en genoegen sprak, dat men zig niet wel onthouden konde, om 'er deel aan te nemen; hij verheugde zig elk oogenblik, dat wij gelegenheid hebben zouden, om te spreken en te handelen met eenen man, wiens opvoeding, manieren en kundigheden voor die van eenig Officier in het *Russisch* Rijk, of van eenige andere natie, niet behoefden te wijken. DE LESSEPS, onze jonge tolk, sprak de *Russische* taal even gemakkelijk, als de *Fransche*; hij vertolkte de gesprekken van den Lieutenant, en hij schreef in mijnen naam eenen brief in 't *Russisch* aan den Gouverneur van *Okhotsk*, aan wien ik zelf in 't *Fransch* schreef. Ik deed hem opmerken, dat het verhaal der derde reize van Kaptein COOK de gastvrijheid der Regeering van *Kamtschatka* zoo beroemd gemaakt had, dat ik mij durfde vlei-

1787. September.

vleijen, het zelfde goed onthaal, als de *Engelsche* zeelieden, te zullen ontmoeten, vermits onze reize, zoo wel als de hunne, het algemeene nut van alle de zeevarende natiën ten doelwit had. Het antwoord van den Gouverneur KASLOFF konden wij eerst na een tusschen-verloop van vijf of zes dagen ontfangen; en de goede Lieutenant zeide ons, dat hij ons konde verzekeren van het goedvinden van den Gouverneur, ja van de Keizerin van *Rusland* zelve, door ons te verzoeken, dat wij ons wilden beschouwen, als in ons vaderland zijnde, en gebruik maken van alles, wat het Land ons aanbood. Men zag aan zijne gebaarden, aan zijne oogen, aan zijne uitdrukkingen, dat, indien het doen van een wonderwerk in zijne magt gestaan had, de bergen en moerassen betooverende landstreeken voor ons geworden zouden zijn. Het gerucht verspreidde zig, dat de Gouverneur KASLOF geene brieven voor ons had, maar dat de Oud Gouverneur van *Kamtschatka* STEINHEIL, aan wien SCHMALEF als Opziener over de *Kamtschadalers* was opgevolgd, en die te *Verkhneï-Kamtschatka* zijn verblijf hield, mis-

misschien brieven hebben zoude; en oogenblikkelijk, op dit los gerucht, het welk bijna geene waarschijnlijkheid had, zond hij een expresse af, die meer dan honderd vijftig mijlen te voet moest afleggen. De Lieutenant KABAROF wist, hoe veel belang wij stelden in het ontfangen van brieven: DE LESSEPS had hem te verstaan gegeven, hoe smartelijk ons het berigt gevallen was, dat 'er voor ons geene brieven aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* waren aangekomen. Hij scheen daar over zoo zeer te zijn aangedaan, als wij; zijne bekommering en zorgvuldigheid scheenen ons te zeggen, dat hij zelf onze brieven uit *Europa* wilde gaan halen, indien hij slechts hopen konde, ons, bij zijne te rug komst, weder te zullen aantreffen. De Sergeant en alle soldaten betoonden denzelfden ijver, om ons ten dienst te staan. Mevrouw KABAROF bezat insgelijks de beminnelijkste wellevendheid; haar huis stond alle uuren van den dag voor ons open; men boodt ons thee en alle ververschingen aan, welken het Land opleverde. Elk wilde ons geschenken doen; en hoe zeer wij het ons tot eene wet gesteld

1787. September.

1787.
September.

hadden, om die niet aan te nemen, konden wij aan de dringende aanzoeken van Mevrouw KABOROF niet wederstaan, die onze Officiers, DE LANGLE, en mij opdrong, om eenige vellen van sabels, rendieren en vosfen aan te nemen, hoe zeer zij, ongetwijffeld, veel nuttiger waren voor de geenen, die ze ons aanboden, dan voor ons, die naar warme luchtstreken stonden te vertrekken.... Gelukkig waren wij in staat, om dit te vergoeden; en wij verzogten met allen aandrang, dat het ons op onze beurt geoorloofd mogt zijn, om aan te bieden, het geen te *Kamtschatka* niet te vinden was. Schoon wij rijker dan onze gastvrienden waren, konden onze manieren niet evenaaren aan die zuivere en aandoenlijke goedhartigheid, die alle geschenken verre overtrof.

Ik deed aan den Lieutenant KABOROF door DE LESSEPS te kennen geven, dat ik wenschte een klein gebouw op het land op te rigten, ten einde aldaar onze Starrekundigen te huisvesten, en een Quadrant en Pendule te plaatsen. Het geschiktste huis van het gehucht werd ons oogenblikkelijk aangeboden; en het zelve na verloop

loop van eenige uuren gaande bezigtigen, oordeelden wij het gevoeglijk te kunnen aanneemen, dewijl het ons toescheen onbewoond te zijn; doch wij vernamen naderhand, dat de Lieutenant den Corporaal, zijnen Secretaris, de derde persoon des Lands, die wooning ten onzen behoeve had doen ontruimen. De onderwerping is bij de *Russen* zoo groot, dat dusdanige beveelen zoo schielijk worden uitgevoerd, als of het krijgs beveelen waaren, en dat tot het geven van dezelven een enkele wenk met het hoofd voldoende is.

1787. September.

De Natuurkundigen gaan eenen Vuurberg bezigtigen.

Onze Starrekundigen hadden naauwlijks hun *Observatorium* opgericht, of onze Natuurkundigen, die geen minder ijver bezaten, hadden lust om den Vuurberg te gaan bezigtigen, waar van de afstand minder dan twee mijlen scheen te zijn, schoon 'er ten minsten agt moesten worden afgelegd, om aan den voet van deezen berg te kunnen komen, die bijna geheel met sneeuw bedekt was, en op welks top de *Krater* of vuurmond gevonden werd. Deszelfs opening, aan de zijde van Baaij *Avatscha*, vertoonde onophoudentlijk aan ons oog zeer zwaare rookdampen; eenmaal zagen

 wij

1787. September.

wij des nachts blaauw-achtige en geele vlammen, die zig egter slechts tot eene geringe hoogte verheffen.

De ijver van den Lieutenant KABOROF voor onze Natuurkundigen was even vuurig, als voor onze Starrekundigen: agt *Kosakken* ontfingen dadelijk bevel, om BERNIZET, MONGÈS, en RECEVEUR te vergezellen; LAMANON was nog niet genoegzaam hersteld, om eene dergelijke reize mede te kunnen ondernemen. Misschien had men nimmer, tot voortzetting der wetenschappen, eenen zoo moeielijken tocht gedaan; en niemand onder de Geleerden, het zij *Engelschen*, het zij *Duitschers* of *Russen*, die naar *Kamtschatka* gereisd waren, had immer zulk eene moeielijke onderneming beproefd. De berg scheen mij, op het uiterlijk aanzien, ontoeganglijk te wezen; men bespeurde 'er geen grasjen op, maar alleen eene kaale rots, die wegens haare steilte zeer moeielijk te beklimmen was. Onze moedige reizigers vertrokken in de hoop van deeze hinderpaalen te zullen te boven komen. De *Kosakken* droegen hunne pakken, bestaande in eene tent, verscheiden pelterijen, en levensmidde-

1787. September.

delen, waar van zig ieder voor vier dagen voorzien had. De eer, om de barometers, thermometers, en andere dingen, tot het doen van waarnemingen geschikt, te dragen, behielden de Natuurkundigen aan zig zelven, dewijl zij zulke breekbaare werktuigen aan een ander niet durfden toebetrouwen: hunne leidslieden mogten hen voorts niet verder, dan tot aan den voet van den *berg*, geleiden; een vooroordeel, zoo oud misschien, als *Kamtschatka* zelve, het welk de *Kamtschadalers* en *Russen* in den waan brengt, dat uit den berg dampen opstijgen, waar door allen, die rukeloos genoeg zijn, om dien berg te willen beklimmen, moeten verstikken. Zij vleidden zig ongetwijffeld, dat onze Natuurkundigen, even als zij, aan den voet van den Vuurberg blijven zouden, en eenige flokken brandewijn, welken men hun voor hun vertrek gegeven had, hadden hun waarschijnlijk deeze teedere belangneeming ingeboezemd; zij vertrokken in deeze hoop vrolijk en wel te vreden. De eerste rustplaats was midden in de bosschen, zes mijlen van de *Baaij van St. Piter en St. Paulus*. Tot hier toe hadden zij gereisd

 door

1787. September.

door een vrij goed Land, met planten en boomen bewasfen, die grootendeels tot de zoort van berkenboomen behoorden; de denne-boomen, welken men aldaar vond, waaren krom gegroeid, en zonder aanzien; eene van die zoorten brengt pijnappelen voort, waar van de pitten goed om te eeten zijn; en uit de fchors van den berkenboom druipt een zeer gezond en aangenaam vocht, het welk de *Kamtfchadalers* zorgvuldig opvangen, en waar van zij zeer veel gebruik maken. Allerleie zoorten van beziën, rooden en zwarten, trof men al wandelende aan; derzelver fap is over 't algemeen een weinig zuurachtig, maar de fuiker maakt het zeer aangenaam. Met het ondergaan der zon werd de tent opgeflagen, het vuur aangeftoken, en alles voor den nacht in gereedheid gebragt, met eene gezwindheid, waar van volken, die gewoon zijn hun leven in vaste wooningen te flijten, geen denkbeeld hebben Men nam groote voorzorg, dat het vuur zig niet tot de boomen van het woud uitbreidde: het geven van ftokflagen aan de *Kofakken* konde tot herftel van zulk eene nalatigheid niets baten,

ver-

1787. September.

vermits dit vuur alle fabeldieren doet wegvlieden. Na zulk een toeval vindt men ze den geheelen winter niet meer, welke ondertusfchen de jagt-tijd is; en dewijl de huid van deeze dieren den eenigen rijkdom van het Land uitmaakt, dewijl men die voor alle benoodigde levensmiddelen in ruiling geeft, en dewijl daar mede de jaarlijksche fchatting, aan de kroon verfchuldigd, moet betaald worden, zoo gevoelt men de grootheid van een misdrijf; het welk de *Kamifchadalers* van alle deeze voordeelen berooft. Ook droegen de *Kofakken* de grootfte zorg, om het gras rondom den vuurhaard weg te maaijen, en, eer zij heen gingen, een diepen kuil te graven, de koolen daar in te werpen, en dezelven met nat gemaakte aarde te overdekken en uit te dooven. Men zag deezen geheelen dag geen ander viervoetig dier, dan een haas, die bijna wit was; men zag geene beeren, geene algalis, geene rendieren, fchoon dezelven in dit Land zeer gemeen zijn. Des anderen daags, met het aanbreken van den dag, vervolgde men de reize: het had des nachts zeer zwaar gefneeuwd; en, het geen nog erger was,

 een

1787. September. een dikke nevel overdekte den Vuurberg, welks voet onze Natuurkenners eerst des middags ten drie uuren bereikten. Onze leidslieden hielden, volgens affpraak, halte, zoo dra zij aan het einde van den met planten bewasfen grond gekomen waren; zij floegen hunne tenten op, en maakten vuur. Deeze nacht van rust was zeer noodzakelijk, alvoorens den tocht van daags daar aan volgende te onderneemen. BERNIZET, MONGÉS en RECEVEUR begonden, des morgens ten zes uuren, den berg op te klimmen, en hielden niet ftil voor des namiddags ten drie uuren, op den rand zelfs van den vuurmond, maar aan het onderfte gedeelte. Zij waren dikwils genoodzaakt geweest, om op handen en voeten te klauteren, om over afgebrokene ftukken rots heen te komen, welker tusfchenvakken hen met eene zeer gevaarlijke nederftorting bedreigden. Deeze geheele berg is zaamgefteld uit Lava, die meer of min fponsachtig is; op den top des bergs troffen zij gijps, en crijftallifatien van zwavel aan, maar veel minder fraaij, dan die van den Piek van *Teneriffe*; en over 't algemeen fcheen het ons toe, dat de ge-

von-

1787. September,

vondene schorl, en andere steenen, veel minder fraaij waaren, dan die van dien ouden Vuurberg, die zedert een eeuw geene uitbarstingen vertoond heeft, daar deeze nog 't jaar 1778, geduurende het verblijf van Capitain CLARKE in de Baaij van *Avatscha*, Lava heeft uitgeworpen. Zij bragten egter eenige zeer fraaije stukken chrijsolith mede; doch zij troffen zulk slegt weder, en hadden zulk een moeielijken weg afteleggen, dat men zig ten hoogsten moet verwonderen, dat zij het gewigt der barometers, thermometers, en verdere werktuigen, nog met meerder zwaarte hebben kunnen vergrooten: hun gezichteinder droeg niet verder dan een snaphaanschoot, uitgezonderd alleenlijk eenige minuuten, wanneer zij de Baaij *Avatscha* in het oog kregen, als mede onze Fregatten, die, van deeze hoogte te zien, hun niet veel grooter scheenen, dan kleine praauwen. Hunne barometer daalde, op den rand van den vuurmond, tot op negentien duimen, elf en twee tiende lijnen; de onze op de Fregatren, alwaar wij van uur tot uur waarnemingen deeden, stond, ter zelver tijd, op zeven en twintig dui-

 men,

1787. September. men, negen en twee tiende lijnen. Hunne thermometer ſtond op twee en een half graden beneden het vriespunt, en verſchilde twaalf graden met de luchts-geſteldheid aan de zeekust; derhalven, wanneer men de ber keningen der Natuurkundigen nagaat, die op deeze wijze de hoogte der bergen meenen te kunnen afmeten, en wanneer men voords de verbeteringen maakt, die tot den thermometer betrekking hebben, zouden onze reizigers omtrent vijftien honderd toiſen hoog geklommen zijn, eene verbaazende hoogte, wanneer men de moeielijkheden van hunnen tocht in aanſchouw neemt. Maar zij werden door de nevels zodanig belemmerd, dat zij beſloten dien tocht des anderen daags te hervatten, indien het weder gunſtiger was: de ondervondene moeielijkheden hadden hunnen ijver doen aanwasſen; zij daalden met dit moedig beſluit den berg af, en kwamen in hunne tenten te rug. Dewijl de nacht reeds begonnen was, hadden hunne leidslieden reeds gebeden voor hun gedaan, en een gedeelte van den ſterken drank opgedronken, welken zij begrepen, dat de dooden niet

meer

1787. September.

meer noodig hadden. De Lieutenant, toen hij, bij zijne te rug komst, van dit overlijlend gedrag berigt kreeg, deed aan de schuldigsten honderd stokslagen uitdeelen, die hun werden toegeteld, eer wij 'er iets van wisten, of in de gelegenheid waren om verschooning voor hun te verzoeken. De nacht, die op deeze reize volgde, was akelig; 'er viel eene verbaazende meenigte sneeuw, zoo dat zij in eenige uuren verscheiden voeten hoog lag: 'er was geene mogelijkheid, om aan de uitvoering van het ontwerp van daags te vooren te denken, en zij kwamen dien zelfden avond in het gehucht van *St. Pieter* en *St. Paulus*, na een tocht van agt mijlen, minder vermoeid bij hunne te rug komst, om dat de weg natuurlijker wijzé afdalende was.

Terwijl onze kenners van gesteenten en onze Starrekundigen hunnen tijd zoo wel besteedden, vulden wij onze vaten met water, het ruim van ons Schip met hout, en wij verzamelden hooij voor het vee, het welk wij verwagteden, want wij hadden niet meer, dan een enkel schaap overig. De Lieutenant had aan den Heer KASLOF geschreven, om zoo veele ossen

bij

1787. September.

bij elkander te brengen, als hij maar konde; het deed hem leed, dat wij met geene mogelijkheid wagten konden naar die geenen, welke op last van den Gouverneur van *Verkhneï* stonden te komen, vermits tot derzelver vervoering de tijd van zes weken vereïscht werd. De onverschilligheid der inwoonderen van *Kamtschatka* omtrent de veeteelt is oorzaak, dat in het zuidelijk gedeelte van dit schiereiland het vee niet sterk vermeenigvuldigt, zoo dat men 'er aldaar ten hoogsten zoo veel aantreft, als in *Ierland*. Het fijnste en dikste gras groeit in natuurlijke weijden ter hoogte van meer dan vier voeten; en men zoude daar door eene verbaazende meenigte voeder kunnen winnen voor den winter, die in deeze luchtstreek zeven of agt maanden duurt. Doch de *Kamschadalers* zijn ongeschikt voor zulke bezorgdheden, men zoude daar toe groote schuuren en warme stallen moeten hebben: zij houden meer om van de jagt te leven, en vooral van de zalm-visscherij, die alle jaaren in het zelfde jaargetijde, even als het Manna in de woestijn, hunne netten vult, en hun het noodige le-

Onverschilligheid der Kamtschadalers; jagt, visscherije, enz.

vens-

vens-onderhoud voor het geheele jaar bezorgt. De *Kosakken* en de *Russen*, die meer soldaten, dan landbouwers zijn, hebben dezelfde levenswijze aangenomen. De Lieutenant en de Sergeant waaren de eenigen, die tuintjens hadden, met aardappelen en raapen beplant: hunne aanmoedigingen, hun voorbeeld, hadden geen invloed op hunne landgenooten, die egter zeer gaarne aardappelen aten, maar, tot het bekomen derzelven, niet gaarne meer moeite wilden aanwenden, dan om ze uit den grond te roeijen, mits ze uit de natuur en van zelf op de velden groeiden, even als de saranne, de knoflook, en vooral de beziën, waar van zij aangenaame dranken maken, en ingelegde vrugten voor den winter. De zaaden, door ons uit *Europa* medegebragt, waren zeer goed bewaard gebleven: wij gaven daar van eene groote meenigte aan den Heer SCHMALEFF, aan den Lieutenant, en aan den Sergeant, in de hoop van t'eeniger tijd te zullen verneemen, dat dezelve goed waren voortgekomen. Te midden van alle deeze werkzaamheden, bleef ons nog tijd overig voor onze vermaaken; en wij hadden verschei-

1787. September. scheiden jagt-partijen bij de Rivieren *Avatscha* en *Paratounka*; wij hadden gedacht beeren, rendieren en algalis te zullen schieten, doch wij moesten ons te vrede houden met eenige eendvogels, taalingen, of ander gemeen wild, die in de daad de daar aan besteedde moeite niet waardig waren. Wij waren gelukkiger in het geen wij van onze vrienden de *Kamtschadalers* ontfingen; zij bragten ons, geduurende ons verblijf, vier beeren, een algali, en een rendier, benevens zulk eene groote meenigte dompelaars, en papegaaij-duikers, dat wij die onder al ons scheepsvolk uitdeelden, het welk het eeten van visch teeds moede was. Wanneer wij slechts eenmaal in de nabijheid van onze Fregatten het net ophaalden, vongen wij visch genoeg voor zes scheepen; maar de zoorten van visch waaren niet veel van elkander verschillende; wij vongen bijna niets, dan kleine kabeljauwen, haaring, schol en zalm. Ik gaf last, om 'er alleenlijk eenige vaten van in te zouten, om dat men mij te kennen gaf, dat deeze visschen zoo klein en zoo week waren, dat zij de bijtende kragt van het zout niet zouden kunnen

nen wederstaan, en dat het beter was, het zout te bewaren voor de varkens, welken wij op de Eilanden in de *Zuidzee* vinden zouden. Terwijl wij zulke aangenaame dagen doorbragten, na den afloop der moeielijke onderzoekingen, door ons aan de kusten van *Oku-Jesso*, en van *Tartarije* gedaan, was de Heer KASLOFF naar de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* op reize gegaan; doch hij reisde langzaam, om dat hij alles wilde waarnemen, en zijne reize ten oogmerk had, om het huishoudelijke in dit Gewest op den best mogelijken voet te regelen. Hij wist, dat men in dit opzigt geen algemeen ontwerp maken kan, dan na de voortbrengzels van een Land te hebben onderzogt, als mede welke, overeenkomstig de luchtstreek aldaar, door een vlijtigen landbouw konden voortgeteeld worden. Hij wilde ook kennis bekomen van de steenen, mineraalen, en in 't algemeen van alle de zelfstandigheden, welken de grond opleverde. Zijne lust tot waarnemen had hem eenige dagen opgehouden bij de warme baden, die twintig mijlen van *St. Pieter en St. Paulus* af liggen. Hij bragt van daar verscheiden stee-

1787. September.

Aankomst van den Heer KASLOF; *wederkeerige beleefdheden.*

1787. September.

ſteenen, en andere voortbrengzels van vuurbergen, als mede eene zekere gom, welke MONGÉS ſcheikundig ontleedde: hij zeide, bij zijne aankomst, met zeer veel beleefdheid, dat hij, uit de nieuwspapieren vernomen hebbende, dat verſcheiden bekwaame Natuurkenners zig op onze Fregatten bevonden, thans van deeze gunſtige gelegenheid wilde gebruikt maken, om de onderſcheidene voortbrengzels van het Eiland *Kamtſchatka* te kennen, en zig zelven deswegens de noodige onderrigting te bezorgen. De beleefdheid van den Heer KASLOF, zijne behandeling ten onzen opzigte, ſtonden volmaakt gelijk met die van de best opgevoede inwooners der groote Steden van *Europa*; hij ſprak *Fransch*; hij had kennis van alles, het geen het voorwerp onzer onderzoekingen uitmaakte, zoo in het aardrijkskundige, als in de natuurlijke geſchiedenis: wij waaren verwonderd, dat men een Officier van zoo veel verdienſte, die bij alle *Europeeſche* natiën zoude hebben uitgeblonken, aan het einde der aarde, in zulk een woest Land geplaatst had. Het is gemakkelijk te bezeffen, dat de naauwſte vriendſchap zelfs

zelfs tusschen den Colonel KASLOF en ons in korten tijd moest geboren worden. Des anderen daags na zijne aankomst kwam hij bij mij aan boord ter maaltijd, benevens den Heer SCHMALEFF, en den Geestelijken van *Paratounka*; ik deed hem met dertien kanon-schooten begroeten. Ons uiterlijk voorkomen, het welk eene betere gezondheid aanduidde, dan toen wij uit *Europa* vertrokken, verwonderde hem ongemeen; ik zeide hem, dat wij zulks eenigermaten daar aan verschuldigd waren, dat wij ons zorgvuldig in acht namen, en in zijn Land eenen ruimen overvloed van alles genoten. De Heer KASLOFF scheen in onze gelukkige gesteldheid veel deel te nemen; maar hij betuigde zijn leedwezen, dat het hem onmogelijk was, om ons meer dan zeven ossen voor ons vertrek te kunnen bezorgen, daar het al te nabij was, om dezelven van de Rivier *Kamtschatka*, die wel honderd mijlen van de *Baäij van St. Pieter en St. Paulus* af lag, te kunnen laten komen. Hij verwagtte reeds zedert zes maanden een Schip van *Okhotsk* met meel en andere levensmiddelen, voor het krijgsvolk, in dit Gewest in bezetting lig-

1787, September.

 gen-

1787. September. gende, en hij vermoedde met leedwezen, dat aan het zelve eenig ongeluk mogt zijn overgekomen. Onze verwondering, van geene brieven ontfangen te hebben, verminderde, toen wij van hem vernamen, dat hij, zedert zijn vertrek van *Okhotsk*, geene tijding hoe genaamd bekomen had: hij voegde 'er bij, dat hij derwaards over land zoude te rug keeren, langs de kust der *Okhotskische Zee*; eene reize bijna zoo lang, immers zoo moeielijk, als die van *Okhotsk* naar *Petersburg* was.

De Gouverneur spijsde des anderen daags met zijn geheel gevolg aan boord van de *Astrolabe*; hij werd aldaar insgelijks met dertien kanonschoten begroet; maar hij verzogt ons met aandrang, om hem die eerbewijzingen niet meer te doen, ten einde wij elkander bij vervolg met meer ongedwongenheid en vermaak zien mogten.

Het was ons onmogelijk den Gouverneur te bewegen, om de voldoening der waarde van die osfen in geld aan te nemen: te vergeefs droegen wij hem voor, dat wij te *Manilla* alle onze genotene ververschingen betaald hadden, in weerwil van de naauwe verbintenis tusschen *Frankrijk* en *Spanje*;

je; de Heer KASLOFF zeide ons, dat de *Russische* Regeering andere grondbeginzelen koesterde, en dat het hem leed deed, dat hij zoo weinig vee ter zijner beschikking had. Hij noodigde ons, den volgenden dag, op eene dans-partij, welke hij, ter gelegenheid van onze komst, aan alle de vrouwen van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus*, zoo *Kamtschadaalsche*, als *Russische*, geven wilde. Was de bijëenkomst al niet talrijk, zij was ten minsten zonderling: dertien vrouwen, met zijde stoffen gekleed, waar onder tien *Kamtschadaalsche* met breede aangezichten, kleine oogen, en platte neuzen, zaten op banken rondom in het vertrek; de *Kamtschadaalsche*, zoo wel als de *Russische* vrouwen, droegen zijden neusdoeken, waarmede zij haar hoofd omwondden, ten naasten bij zoo als de *Mulattinnen* in onze Volkplantingen doen. Men begon met *Russische* dansen, waar van het muziek zeer aangenaam is, en die zeer veel overeenkomst hebben met den *Kosakken-dans*, die voor weinige jaaren te *Parijs* gedanst werd. De *Kamtschadaalsche* dansen volgden hier op; zij hadden zeer veel gelijkheid met de stuipachtige dansen

1787. September.

Danspartij van Kamtschadalers.

1787. September.

op het beruchte graf van *St. Medard:* de dansers van dit gedeelte van *Asie* hebben alleenlijk armen, schouders, en bijna geene beenen noodig; de *Kamtschadaalsche* danseressen verwekken, door haare stuiptrekkende bewegingen, eene onaangenaame gewaarwording in alle de aanschouwers; deeze wordt nog sterker aangezet door het pijnlijk geschreeuw, het welk uit de holte der borst van deeze danseressen voortkoomt, en aan haar de maat van haare bewegingen verschaft. Zij vermoeien zig zoodanig door deeze oeffening, dat het zweet droppelswijze van haar afloopt, en ligge uitgestrekt op den grond neder, zonder de kragt te hebben om zig op te beuren, De overvloedige uitwaasemingen van haar lichaam vervullen het vertrek met een' stank van olie en visch, waar aan de neuzen der *Europeanen* te weinig gewend zijn, om 'er eene aangenaame geur in te vinden. Dewijl de dansen van deeze volken altijd in nabootsing bestaan, en eenigermaten niets anders, dan pantomimes zijn, vroeg ik, wat twee van deeze vrouwen, die zig zoo geweldig vermoeiden, wilden te kennen geven. Ik kreeg ten antwoord, dat zij een

bee-

beeren-jagt vertoond hadden: de vrouw, die over den grond heen wentelde, verbeeldde het dier; en de andere, die rondom haar draaide, den jager: dan, de beeren, zoo zij ſpreken konden, en eene zoortgelijke pantomime zagen, zouden zig zeer te beklagen hebben, dat zij op zulk eene lompe manier werden nagevolgd. Deeze dans, die voor de aanſchouwers ſchier zoo vermoeiend was, als voor de danſeresſen zelven, was naauwlijks geëindigd, of een geroep van vreugde kondigde de komst van eenen Courier van *Okhotsk* aan; hij bragt een groot maal met brieven voor ons mede. De danspartij werd afgebroken, en elke danſeresſe met een glas brandewijn, eene geſchikte ververſching voor deeze *Terpſichoren*, naar huis gezonden. De heer KASLOF, beſpeurende onze ongeduldigheid, om de nieuws-tijdingen uit *Europa*, die voor ons belangrijk zijn konden, te vernemen, verzogt ons ernſtig, om dit genoegen niet te willen uitſtellen. Hij bragt ons in zijne kamer, en liet ons aldaar alleen, om ons niet te hinderen in het ten toon ſpreiden der onderſcheidene gewaarwordingen, die de berigten van nabeſtaanden of vrienden

1787. September.

Nieuws-tijdingen uit Europa. LA PEROUSE *tot Opperhoofd der vloot aangeſteld.*

 in

1787. September.

in elk onzer mogten te weeg brengen. Zij waren voor allen gelukkig, maar inzonderheid voor mij, die door eene gunst, waar op ik niet had durven hopen, tot den rang van Opperhoofd der vloot (*Chef d'Escadre*) bevorderd was. De gelukwenſchen, die elk zig beijverde aan mij te doen, kwamen wel dra ter kennisſe van den heer KASLOF, die deeze gebeurenis door het losſen van het geſchut aldaar vierde. *Zoo lang* ik leef, zal ik mij met het levendigst gevoel herinneren de blijken van vriendſchap en hartelijkheid, welken ik van hem bij deeze gelegenheid ontfing. Geen enkel oogenblik bragt ik met deezen Gouverneur door, waar in hij mij geene bewijzen van goedheid of oplettendheid gaf; en ik behoef niet te zeggen, dat, zedert zijne aankomst, alle de Inwooners des Lands gereed ſtonden, om voor ons te jagen of te visſchen; wij ontfingen zelfs meerder voorraad, dan wij gebruiken konden. Hij voegde daar bij allerleie zoorten van geſchenken voor DE LANGLE en mij; wij waren genoodzaakt eene *Kamtſchadaalſche* ſlede aan te nemen voor het Koninglijk Kabinet van zeldzaamheden, en twee Konings-arenden

1787. September.

den voor deszelfs diergaarde, als mede verscheiden Sabeldieren. Wij boden hem, op onze beurt, aan, al het geen wij konden denken hem nuttig of aangenaam te zullen zijn, maar onze rijkdom bestond meest in goederen, geschikt om met de wilden te verruilen, en juist niet in de zulken, die voor hem voegden. Wij verzogten hem het verhaal der *derde reize* van COOK aan te nemen, het welk hem een groot genoegen scheen te doen; hij had onder zijn gevolg bijna alle de persoonen, welken de uitgever van die reize ten toneele gevoerd heeft, den heer SCHMALEFF, den goeden Geestelijken van *Paratounka*, den ongelukkigen IVASCHKIN; hij vertolkte hun alle de artikelen, die tot hen betrekking hadden, en zij verzekerden telkens, dat alles met de waarheid getrouwelijk overeenkomstig was. De Sergeant, welke in dien tijd aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* het bevel voerde, was de eenige, die overleden was; de anderen genoten eene volmaakte gezondheid, en woonden nog in dat Land, uitgenomen den Major BEHM, die naar *Petersburg* was te rug gekeerd, en PORT, die te *Irkoutsk* zijn verblijf hield.

1787. September.

Ivaschkin.

Ik betoonde aan den heer KASLOFF mijne verwondering, van den ouden IVASCHKIN te *Kamtschatka* aan te treffen, daar de *Engelsche* berigten verzekerden, dat hij eindelijk vrijheid bekomen had, om te *Okhotsk* te gaan woonen. Wij konden niet nalaten, het hartelijkst belang te stellen in deezen ongelukkigen, toen wij vernamen, dat zijne eenige misdaad bestaan had in zommige ongepaste uitdrukkingen, door hem ten aanzien van de Keizerin Elizabeth gebezigd, bij het opstaan van de tafel, waar hem de wijn bevangen had; hij was toen nog geen twintig jaaren oud, Officier der Lijfwagt, van eene aanzienlijke Russische familie, van een beminnenswaardig voorkomen, het welk door het verloop van tijd, en door geledene rampspoeden nog niets veranderd was; hem werd zijn rang ontnomen, en een ballingschap naar de uiterste oorden van *Kamtschatka* opgelegd, na dat hij de straf van de *knout* ontfangen had, en hem de neusgaten doorboord waren. De Keizerin CATHARINA, wier aandacht zig zelfs tot de slagtoffers van voorige regeeringen uitstrekte, heeft reeds voor verscheiden jaaren aan deezen on-

1787. September.

ongelukkigen genade geschonken: doch een verblijf van meer dan vijftig jaaren in het midden der uitgestrekte bosschen van *Kamtschatka*, het droevig herdenken aan de schandelijke straf, door hem ondergaan, misschien een geheim gevoel van haat voor eene Regeering, die een misslag, welke van wegen de omstandigheden zeer verschoonbaar was, zoo wreedelijk had gestraft; alle deeze beweegredenen hebben hem voor dit te laat bewezen blijk van rechtvaardigheid gevoelloos gemaakt, en zijn voornemen was, om in *Siberië* te sterven. Wij verzogten hem een weinig tabak, kruid, lood, laken, en in 't algemeen het geen wij begrepen hem te pas te komen, aan te nemen: hij was te *Parys* opgevoed, hij verstond nog een weinig *Fransch*, en hij herinnerde zig verscheiden woorden, om zijne erkentelijkheid aan ons uittedrukken. Hij beminde den heer KASLOF als zijnen Vader, hij vergezelde hem op zijne reize uit enkele toegenegenheid; en deeze goede Gouverneur bewees hem zoo veel achting, als juist geschikt was, om hem zijn vorig leed ten eenenmaal te doen verge-

1787. September.

ten. (*) Hij bewees ons den dienst, om ons te toonen de grafplaats van DE LA CROYERE, dien hij in 't jaar 1741. te *Kamtschatka* had zien begraven. Wij plaatsten aldaar het volgende opschrift, in koper gegraveerd, en opgesteld door DAGELET, die, even als hij, lid van de Hoogeschool der wetenschappen was:

Graf-schrift op LA CROYERE en CLARKE.

Hier

(*) Het aandenken en de schande eener onrechtvaardige straf had in het hart van den ongelukkigen IVASCHKIN zulk eenen diepen indruk gemaakt, dat hij voorgenomen had, zig aan het oog van alle vreemdelingen te onttrekken. Reeds agt dagen na de aankomst der *Fransche* Fregatten, werd hij door LESSEPS ontdekt. Deeze Tolk, door zijne gesteldheid getroffen, gaf daar van berigt aan LA PEROUSE, die het character van eenen grijsaard, wiens ongeluk hem aandeed, bewonderende, verzogt om hem te zien. Het was niet dan met moeite, en door middel van het gezag van den Colonel KASLOF op zijnen geest, dat men hem eindelijk zijne verblijfplaats konde doen verlaten. De vriendelijkheid van LA PEROUSE boezemde wel dra aan IVASCHKIN het grootst vertrouwen in; daar hij steeds erkentelijk was voor genotene beleefdheden, betuigde hij zijne dankbaarheid nog sterker, toen de *Fransche* Generaal hem nuttige geschenken deed, welken hij zoo zeer noodig had.

1787. September.

Hier ligt LOUIS DE L'ILE DE LA CROYERE, *medelid van de Koninglijke Hoogeſchool der Wetenſchappen te* Parys, *geſtorven in 't jaar* 1741, *op zijne te rug reize van eenen tocht, op bevel van den Czaar gedaan, tot ontdekking der* Amerikaanſche *kusten. Als Starren- en Aardrijkskundige, zijne twee broeders, die in deeze wetenſchappen uitmunteden, naſtreevende, verdiende hij door zijn Vaderland betreurd te worden. In 't jaar* 1786, *vernieuwde de heer Graaf* LA PEROUSE, *Bevelhebber van de Koninglijke Fregatten* la Bousſole *en* l'Aſtrolabe, *zijne nagedagtenis, door met zijnen naam te benoemen zeker Eiland, dicht bij de plaats, waar deeze Geleerde was aangeland.*

Wij verzogten ook aan den heer KASLOF verlof, om op een plaat van het zelfde metaal te doen graveeren het opſchrift der begraafplaats van den Capitain CLARKE, het welk alleen met een penceel op hout geſchreven was; eene ſtoffe al te vergangelijk, om de nagedagtenis van zulk eenen achtenswaardigen Zeeman te vereeuwigen.

De

1787. September.

De Gouverneur had de goedheid, om bij de aan ons vergunde toelatingen de belofte te voegén, om oogenblikkelijk een aanzienlijker gedenkteeken op te rigten ter eere van deeze twee beroemde mannen, die op zulk eenen verren afſtand van hun Vaderland, onder hunnen moeielijken arbeid bezweken waren. Wij vernamen van hem, dat DE LA CROYERE te *Tobolsk* getrouwd geweest was, en dat zijne afſtammelingen aldaar luiden van aanzien waren. De geſchiedenis der reizen van BEHRING, en Capitein TSCHIRIKOW was aan den heer KASLOFF ten vollen bekend: hij verhaalde ons bij deeze gelegenheid, dat hij te *Okhotsk* den heer BILLINGS had agtergelaten, die van wegen de Regering belast was met den aanbouw van twee ſchepen, om de ontdekkingen der *Rusſen* in de *Noord-zeeën* voort te zetten. Hij had bevel gegeven, om alle middelen, die in zijne magt waren, aan te wenden, ten einde deezen tocht te beſpoedigen; maar zijn ijver, zijne welwillendheid, zijn ongemeen verlangen om aan de begeerten der Keizerin te voldoen, konden de hindernisſen niet te boven komen, welken men natuurlijk ontmoeten moest

1787. September.

moest in een Land, bijna zoo woest, als het op den eersten dag zijner ontdekking was, en waar de gestrengheid der luchtstreek meer dan agt maanden van het jaar allen arbeid doet opschorten. Hij gevoelde, dat het veel voordeeliger geweest zou zijn, en veel bespoedigd zoude hebben, wanneer men den heer BILLINGS uit ééne der havens van de *Oostzee* had laten vertrekken, waar hij zig van alle zijne behoeften voor verscheiden jaaren had kunden voorzien.

Berigten, door den heer KASLOF gegeven.

Wij maakten eene grondteekening van de Baaij *Avatscha*, of, beter gezegd, wij volgden die der *Engelschen*; BERNIZET maakte 'er eene zeer fraaie copie van, welke hij den Gouverneur aanbood; BLONDELA gaf hem insgelijks eene afteekening van het gezicht van *Ostrog*; en de Abts MONGÉS en RECEVEUR gaven hem een doosjen met zuuren ten geschenke, om van het water, en van de verschillende bestanddeelen van den grond te *Kamtschatka* kennis te erlangen. De Scheikunde en de kennis der Mineraalen waren wetenschappen, van welken de heer KASLOF niet onkundig was; hij had eenen bijzonderen

smaak

1787. September.

smaak voor scheikundige bearbeidingen: maar hij zeide ons, en dit gezegde was in de daad op goede redenen gegrond, dat, alvorens zig met de kennis der mineraalen van een onbebouwd Land bezig te houden, de eerste zorg van eene wijze en doorzigtige Regeering behoorde te strekken, om aan haare onderdaanen brood te bezorgen, door dezelven aan den landbouw te gewennen. De welig groeiende planten voorspelden eene groote vruchtbaarheid, en hij twijffelde niet, of, schoon het tarwengraan wegens de koude niet konde voortkomen, de rogge en garst ten minsten eenen rijken oogst zouden opleveren. Hij deed ons verscheiden schoone velden met aardappelen opmerken, die zedert eenige jaaren van *Irkoutsk* derwaards waren overgebragt; en hij had het oogmerk, om zagte, maar zekere middelen bij de hand te nemen, ten einde de *Russen*, de *Kosakken*, en de *Kamtschadalers* tot den landbouw te vormen. De kinderziekte heeft, in 't jaar 1769, drie vierde van de inwoonderen weggenomen, zijnde derzelver getal thans, in het geheele schiereiland, tot minder dan vier duizend inboorlingen versmolten; terwijl het in 't kort

ge-

1787.
September.

geheel ſtaat verloren te gaan, door de aanhoudende vermenging der *Rusſen* en *Kamtſchadalers*, die zeer dikwils huwelijken met elkander aangaan. Een geſlacht van *Meſtieſen*, meer arbeidzaam dan de *Rusſen*, die alleen geſchikt zijn, om als Soldaten te dienen, veel ſterker, en van eene minder onbevallige gedaante, dan de *Kamtſchadalers*, zal uit deeze huuwelijken voortkomen, en de plaats der oude inwoonderen vervullen. De Inboorlingen hebben reeds de holen verlaten, waar in zij zig, even als de bunſums, den geheelen winter begroeven, en waar zij eene beſmette lucht inademden, die veele ziekten veroorzaakte. De rijkſten onder hen bouwen thans *isbas*, of houten huizen, naar de wijze der *Rusſen*; zij hebben volmaakt dezelfde gedaante, als de hutten van onze boeren; zij zijn in drie kleine vertrekken verdeeld; een ſteenen kagchel verwarmt dezelven, en onderhoudt aldaar eene warmte van meer dan dertig graden, welke voor menſchen, die 'er niet aan gewoon zijn; ondraaglijk is. Anderen brengen den winter, even als den zomer, door in *balagans*, zijnde eene zoort van houten duivenkotten, met ſtroo gedekt,

op

1787. September.

op paalen, ter hoogte van twaalf of dertien voeten, rustende, en werwaards de vrouwen, zoo wel als de mannen, langs zeer moeielijke ladders opklommen. Maar wel dra zullen deeze laatstgemelde wooningen niet meer gevonden worden; de *Kamtſchadalers* bezitten den geest van navolging, zij nemen bijna alle de gebruiken van hunne overwinnaars aan: de vrouwen zijn reeds gehuld, en bijna geheel gekleed naar de wijze der *Rusſen*, wier taal zelfs alomme bij hen doordringt, het welk zeer gelukkig is, om dat elk gehucht der *Kamtſchadalers* een verſchillend taal-eigen had, zoo dat de inwooners van het eene gehucht die van het nabuurig gehucht niet verſtaan konden. Men kan tot lof der *Rusſen* zeggen, dat, ſchoon zij in deeze woeste ſtreeken eene despotieke regeering ingevoerd hebben, dezelve door grondbeginzelen van zagtheid en billijkheid gematigd wordt, die 'er de nadeelen van wegnemen. De *Rusſen* hebben zig het verwijt van wreedheid niet te doen, zoo als de *Engelſchen* in *Bengalen*, en de *Spanjaarden* in *Mexico* en *Peru*. De ſchatting, welke zij van de *Kamtſchadalers* heffen, is zoo gering, dat zij enkel als een blijk van afhanglijkheid

aan

1787. September.

van *Rusland* is aan te merken; en het geen in eenen halven dag met de jagt gevangen wordt, is voldoende voor de schatting van een geheel jaar. Men staat verbaasd, wanneer men in deeze hutten, die op het uiterlijk aanzien ellendiger zijn, dan de armste wooning in onze bergachtige streeken, een' omloop van muntspeciën ziet, die des te aanmerkelijker schijnt te zijn, om dat *zij zig tot een klein getal inwoonderen bepaalt*; zij gebruiken zoo weinig *Russische* en *Chineesche* goederen, dat de schaal van den handel aan hunne zijde overweegt, en dat men hun het meerder verschuldigde noodzakelijk in roebels betalen moet. De pelterijen zijn in *Kamtschatka* veel duurder dan in *Canton*; het geen ten bewijze strekt, dat tot heden toe de markten van *Kiatcha* de voordeelen van den nieuwlings geopenden handel op *China* nog niet ondervonden hebben: de *Chineesche* Kooplieden hebben ongetwijffeld het beleid gehad, om deeze pelterijen langzamerhand uit te voeren, en op die wijze onmeetlijke schatten te vergaderen; want te *Macao* kogten zij van ons, voor den matigen prijs van tien piasters, het geen te *Pekin* honderd en twintig waardig was.

1787. September.

Een otter-vel kost te *St. Pieter* en *St. Paulus* dertig roebels; een sabel-vel, drie of vier; de prijs der vosfen-vellen is niet te bepaalen; ik spreek niet eens van zwarte vosfen, die al te zeldzaam zijn, om berekend te worden, en welken men voor meer dan honderd roebels verkoopt. De grijze en witte vosfen-vellen verschillen van twee tot twintig roebels, naar mate zij meer naar het zwarte of roode hellen: de laatsten verschillen van de *Fransche* alleen in zagtheid en wolligheid.

De *Engelschen*, die, door de gelukkige gesteldheid van hunne Compagnie, aan den bijzonderen *Indischen* handel alle werkzaamheid geven kunnen, waarvoor dezelve vatbaar is, hadden, in 't laatst afgeloopen jaar, een scheepjen naar *Kamtschatka* gezonden; het was door een huis van koophandel te *Bengalen* uitgerust, onder bevel van den Kapitain PETERS, die aan den Colonel KASLOFF eenen *Franschen* brief deed ter hand stellen, welken hij mij ter leezing gaf: hij verzogt, in naam van de naauwe verbintenis, die in *Europa* tusschen de beide Hoven heerschte, de vrijheid om op *Kamtschatka* handel te drijven, door het

aan-

aanbrengen van verscheiden *Indische* en *Chineesche* goederen, zoo van stoffen, als van suiker, thee, arak, waar tegen hij aanbood pelteryen van het Land in betaaling te nemen. De heer KASLOF had te veel doorzigt, om niet te gevoelen, dat zulk een voorslag voor den *Russischen* koophandel verderffelijk was, aangezien de *Russen* die zelfde goederen aan de *Kamtschadalers* met groote winst verkogten, en nog een veel grooter voordeel deeden met de huiden, welken de *Engelschen* wilden uitvoeren; maar hij wist ook, dat zekere bepaalde toelatingen zomtijds, ten nadeele van het moederland, zijn vergund geworden, om eene volkplanting te bevoordeelen, die bij vervolg aan het moederland rijkdommen bezorgen konde, wanneer zij tot de hoogte gekomen was, van geenen vreemden handel meer noodig te hebben. Deeze redenen beletteden den heer KASLOFF, om op dit voorstel een beslissend antwoord te geven; en hij stond toe, dat de *Engelschen* het zelve aan het Hof van *Petersburg* voordroegen. Hij gevoelde egter, dat, al wierd hun verzoek toegestaan, het Land te weinig *Indische* en *Chineesche* goederen

1787. September.

1787. September.

gebruikte, en eenen te voordeeligen aftrek van pelterijen op de markten te *Kiatcha* had, dan dat de *Bengaalsche* kooplieden met dien handel veel voordeel zouden kunnen behaalen. Voorts leedt het schip zelf, het welk dit voorstel tot het drijven van handel aanbragt, weinige dagen na dat het uit de Baaij *Avatscha* was uitgeloopen, schipbreuk op het *Koper-Eiland*, zoo dat niet meer dan twee mannen gered werden, welken ik sprak, en kleederen deed geven, die zij ten hoogsten benoodigd hadden. De schepen van Capitain COOK, en de onzen, zijn derhalven, tot heden toe, de eenigen, die gelukkig in dit gedeelte van *Asie* zijn aangeland. Ik zoude mijne Lezers nog meerdere bijzonderheden, *Kamtschatka* betreffende, behooren mede te deelen, indien de werken van COXE en STELLER iets belangrijks hadden overgeslagen. De uitgever der *derde Reize van Capitain* COOK heeft uit deeze bronnen geput, en met naauwkeurigheid opgezameld al het geen tot dit Land betrekkelijk is, waar over reeds veel meer geschreven is, dan over verscheiden binnenlandsche Gewesten van *Europa*, en het welk ten aanzien van lucht-

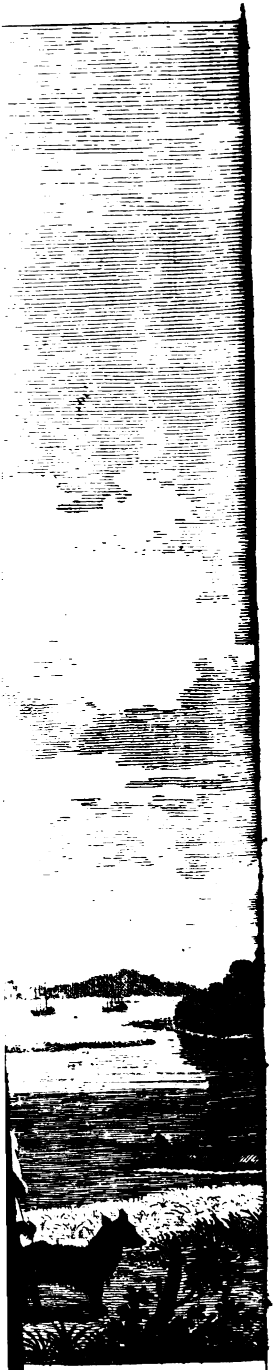
luchtstreek en voortbrengzelen, met de kust van *Labrador*, en de Landen bij de Straat *Belle-Isle*, kan worden gelijk gesteld; maar de menschen en beesten zijn er geheel anders; de *Kamtschadalers* zijn mij toegeschenen het zelfde volk te zijn, als aan de Baaij *de Castries*, aan de kust van *Tartarije*; hunne zagtheid, hunne braafheid is dezelfde, en in uiterlijke gedaante is het verschil zeer gering; dus hebben zij even weinig overeenkomst met de *Esquimaux*, als hunne sabeldieren met de marters in *Canada*. De Baaij *Avatscha* is zekerlijk de schoonste, de gemakkelijkste, de veiligste, welke men met mogelijkheid in eenig wereld-deel zoude kunnen ontmoeten; het inkomen is nauw, en de schepen zouden door het geschut der vestingen, welken men hier zoude kunnen aanleggen, bestreken kunnen worden; zij liggen hier veilig, in eenen modderigen grond; twee ruime havens, de eene aan de oost, en de andere aan de west-zijde, zouden alle de *Fransche* en *Engelsche* zeeschepen kunnen bevatten. De rivieren *Avatscha* en *Paratounka* loopen in deeze Baaij uit; maar zij zijn vol zandbanken, en men kan ze alleen bij hoog water be-

1787. September.

Baaij Avatscha; *gebucht van* St. Pieter *en* S. Paulus.

1787. September.

bevaaren. Het gehucht van *St. P*
St. Paulus is gelegen op een hoek
die, even als een dam, met mensch
den gemaakt, agter dit gehucht een
ne haven vormt, als eene renbaan ge
waar in drie of vier onttakelde sc
den winter kunnen doorbrengen: de
ning van deeze zoort van kom is nog
vijf en twintig toisen; en de natuur
niets veiligers en gemakkelijkers ver
fen. Aan den oever van deeze kom
de heer KASLOFF voornemens eene st
stichten, die t'eeniger tijd de hoof
van *Kamtschatka*, en misschien het
denpunt van eenen grooten handel
China, *Japan*, de *Philippijnsche Eila*
en *America*, zijn zal. Eene groote v
met zoet water ligt noordwaards van
plaats, tot het bouwen van deeze stad
schikt; en op den afstand van slechts
honderd toisen, stroomen verscheiden be
jens, welker zeer gemakkelijk te bewer
vereeniging alle de gemakken bezorgen
de, tot eene aanzienlijke volkplanting
eischt wordende. De heer KASLOF ken
de waardij van deeze voordeelen; ma
vooral (dit herhaalde hij honderd male

ST. PAULUS,

„ is er brood en werkzaame handen noo-
„ dig, en daar van zijn wij flecht voor-
„ zien." Intusfchen had hij beveelen gegeven, die eene op handen zijnde vereeniging van verfcheiden gehuchten met dat van *St. Pieter* en *St. Paulus* aanduidden, alwaar hij voornemens was, om zonder verwijl eene Kerk te doen bouwen. De *Griekfche* Godsdienst is zonder vervolging, zonder geweld, en met het grootfte gemak, onder de *Kamtfchadalers* ingevoerd. De Geestelijke van *Paratounka* is de Zoon van eenen *Kamtfchadaler*, en van eene *Rusfifche* vrouw; hij bidt en onderwijst met eene welmeenendheid, die zeer in den fmaak der inboorlingen valt; zij betoonen hunne dankbaarheid voor zijne zorge door offerhanden of aalmoesfen, maar zij betaalen hem geene tienden. De *Griekfche* Godsdienst ftaat den Priesteren toe te huwelijken, waar uit men befluiten kan, dat de Geestelijken menfchen van goede zeden zijn; ik houde hen voor zeer onkundig, en zij fchijnen mij nog in langen tijd geene meerdere kunde te behoeven. De dogter, de vrouw, de zuster van den Geestelijken, waren onder alle de vrouwen de beste

1787. September.

De Geestelijke van Paratounka: *zijne berigten omtrent de* Kurilifche Eilanden.

1787. September. inkomen der kanaalen, alwaar men veele blinde klippen ontmoet, zijn zeer hevig. De Geestelijke had nimmer de reize van *Avatscha* naar de *Kurilische Eilanden* gedaan, dan in eene praauw, bij de *Russen* den naam van *Bandar* dragende; en hij verhaalde ons, meenigmalen op het punt geweest te zijn van te vergaan, en voor al van honger te sterven, wanneer hij buiten het gezicht van eenig land wegdreef: maar hij hield zig verzekerd, dat zijn wijwater en misgewaad hem uit het gevaar gered hadden. De inwooners der vier bewoonde Eilanden maaken ten hoogsten een getal van veertien honderd menschen uit; zij zijn zeer hairig, dragen lange baarden, en leven alleen van zee-otters, visschen, en van de jagt; zij hebben van het betaalen van schatting aan *Rusland* voor tien jaaren vrijdom verkregen, dewijl de otters op deeze Eilanden zeer zeldzaam geworden zijn: voor 't overige zijn zij goedaartig, herbergzaam, leerzaam, en hebben allen den Christelijken Godsdienst omhelsd. De meer zuidelijke en onafhangelijke Eiland-bewooners steeken dikwils met hunne praauwen de kanaalen over, die hen van de *Russische Eilanden*

af-

1787. September.

afscheiden, om aldaar eenige Japansche koopwaaren tegen pelterijen te verruilen. Deeze Eilanden maken een gedeelte uit van de landstreek, waar over de heer KASLOFF het bestier voerde: maar dewijl het zeer moeielijk is, om aldaar te landen, en om dat zij voor de *Russen* van weinig aanbelang zijn, had hij geen lust om dezelven te bezoeken: en schoon het hem speet, dat hij eene *Russische* kaart van deeze Eilanden te *Bolcheretsk* had agtergelaten, scheen hij egter op dezelve niet veel vertrouwen te stellen: hij teekende 'er ons éène, die zoo groot was, dat wij hem wel, op onze beurt, de bijzonderheden van onze reize zouden hebben willen mededeelen; zijne ongemeene bescheidenheid in dit opzigt verdient onzen lof.

Wij gaven hem egter eene kleine schets van onze reize, en wij lieten hem niet onkundig, dat wij kaap *Horn* waren omgevaren, de noordwest-kust van *America* bezogt hadden, in *China*, en op de *Philippijnsche Eilanden* geland waren, van waar wij te *Kamtschatka* waren aangekomen. Wij veroorloofden ons niet, om in meerdere bijzonderheden te treden; maar ik ver-

zo;

1787. September. zekerde hem, dat wanneer het verhaal van onze reize in druk uitkwam, ik hem één der eerste afdrukken van het zelve zoude doen geworden: ik had reeds vrijheid bekomen, om mijn Journaal door DE LESSEPS, onzen jongen *Russischen* tolk, naar *Frankrijk* te zenden. Mijn vertrouwen op den heer KASLOFF, en op de Russische Regeering, zouden mij wel geene ongerustheid hebben overgelaten, indien ik verpligt geweest was mijne brieven met de post te verzenden; maar ik oordeelde eenen dienst aan mijn vaderland te doen, door aan DE LESSEPS gelegenheid te verschaffen, om in eigen persoon de onderscheidene Landschappen van het *Russisch* Rijk te leeren kennen, alwaar hij waarschijnlijk t'eeniger tijd den post van zijnen vader, onzen Consul Generaal te *Petersburg*, vervullen zal. De heer KASLOFF zeide mij op eene zeer beleefde wijze, dat hij hem als zijnen Adjudant naar *Okhotsk* zoude medenemen, voorts hem eene gemakkelijke gelegenheid verschaffen, om zig van daar naar *Petersburg* te begeven, en dat hij hem, van dit oogenblik af aan, beschouwde als tot zijn gevolg behoorende. Eene

LESSEPS *naar* Frankrijk *gezonden.*

zoo

zoo zagte, eene zoo beminnelijke beleefdheid laat zig ligter gevoelen, dan uitdrukken; zij deed ons den tijd betreuren, welken wij in de Baaij *Avatscha* hadden doorgebragt, terwijl hij zig nog te *Bolcheretsk* bevond.

1787. September.

Zie hier nog eenige bijzonderheden, welken ik nopens de regeering, den koophandel, de zeevaart, en de bevolking van dit *schier-eiland* heb kunnen te weten komen.

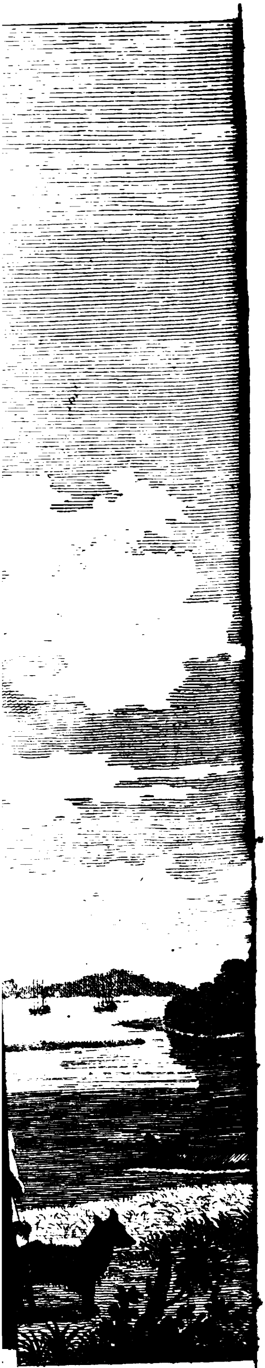
Nieuwe bijzonderheden, pelterijen, enz.

Rusland heeft deszelfs ontdekkingen en volkplantingen op de kusten van *Oost-Tartarije*, en van het Schier-eiland *Kamtschatka*, aan geene vreemde Zeelieden te danken. De *Russen*, die even gretig op pelterijen, als de *Spanjaarden* op goud en zilver zijn, hebben, zedert eenen geruimen tijd, zeer langduurige en zeer moeielijke landreizen ondernomen, om zig kostbaare vellen van sabeldieren, vossen, en zee-otters aan te schaffen; maar meer soldaten, dan jagers zijnde, oordeelden zij het gemakkelijker, om de inboorlingen onder hun juk te brengen, en op eene schatting te stellen, dan met hun de moeielijkheden van de jagt te deelen. Het Schier-eiland

Kamt-

1787. September.

bevaaren. Het gehucht van *St. P*
St. Paulus is gelegen op een hoek
die, even als een dam, met mensche
den gemaakt, agter dit gehucht een
ne haven vormt, als eene renbaan ge
waar in drie of vier onttakelde sc
den winter kunnen doorbrengen: de
ning van deeze zoort van kom is nog
vijf en twintig toisen; en de natuur
niets veiligers en gemakkelijkers ver
fen. Aan den oever van deeze kom
de heer KASLOFF voornemens eene st
stichten, die t'eeniger tijd de hoof
van *Kamtschatka*, en misschien het
denpunt van eenen grooten handel
China, *Japan*, de *Philippijnsche Eilan*
en *America*, zijn zal. Eene groote vi
met zoet water ligt noordwaards van
plaats, tot het bouwen van deeze stad
schikt; en op den afstand van slechts d
honderd toisen, stroomen verscheiden bee
jens, welker zeer gemakkelijk te bewer
vereeniging alle de gemakken bezorgen zo
de, tot eene aanzienlijke volkplanting w
eischt wordende. De heer KASLOF ken
de waardij van deeze voordeelen; ma
„ vooral (dit herhaalde hij honderd male

S^T. PAULUS,

7.
nber.

ste.
in
in-
se
e
r de
che
en.

1787. September. zen gevolgd zijn zeetochten in het oosten van *Kamtschatka*, naar de kusten van *America*: die van BEHRING en TSCHIRIKOW zijn door geheel *Europa* bekend. Uit de naamen van deeze mannen, die zig door hunne tochten, en de daar op gevolgde onheilen, hebben beroemd gemaakt, kan men opmaken, wat 'er zij van de andere Zeelieden, die de bezittingen van *Rusland* vergroot hebben met de *Aleutische Eilanden*, de meer oostwaards gelegene Eilanden, bekend onder den naam van *Oonolaska*, en alle de Eilanden ten zuiden van dit Schiereiland.

De laatste reize van Capitain COOK heeft deeze tochten nog meer oostwaards doen uitbreiden; maar ik heb te *Kamtschatka* vernomen, dat de inboorlingen op de plaatsen, waar de *Russen* landden, tot nu toe geweigerd hadden schatting te betaalen, en zelfs eenigen handel met hun te drijven: de laatstgemelden hadden waarschijnlijk de onvoorzigtigheid gehad, om hun het oogmerk van t' onderbrenging te doen bemerken: en men weet, hoe trotsch de *Americaanen* op hunne onafhangelijkheid, en naijverig op hunne vrijheid zijn.

Rus-

1787. September.

Rusland besteedt zeer weinig kosten, om zijne bezittingen uit te breiden: de kooplieden regelen de uitrustingen te *Okhotsk*, alwaar zij, met verbaazende kosten schepen van vijf en veertig of vijftig voeten lengte bouwen, die niet meer dan ééne mast in 't midden hebben, ten naasten bij als onze kotters, en met veertig of vijftig menschen bemand zijn, allen meer jagers dan zeelieden; deezen vertrekken in de maand Junij van *Okhotsk*, zeilen doorgaans tusschen den uithoek van *Lopatka*, en het eerste der *Kurilische Eilanden*, nemen hun koers oostwaards, en bezoeken verscheiden Eilanden, waar mede zij drie of vier jaaren doorbrengen, tot dat zij, *of* van de inboorlingen des lands gekogt, *of* zelf gedood hebben een genoegzaame hoeveelheid otters, om de kosten der uitrusting goed te maken, en aan de rheeders een voordeel van ten minsten honderd ten honderd voor hun uitschot te bezorgen.

Aan het oostelijk gedeelte van *Kamtschatka* heeft *Rusland* nog geene volkplanting opgericht: elk schip maakt 'er ééne uit in de haven, waar het overwintert; en wanneer het vertrekt, gaat dezelve te niet,

 of

1787. September. of wordt aan een ander schip van dezelfde natie overgelaten. De Regeering van *Okhotsk* draagt alle mogelijke zorge, om aan de Capitains van die kotters te gelasten, van de *Russische* opperheerschappij door alle de Eiland-bewooners, welken zij bezoeken, te doen erkennen, en stelt op elk schip eene zoort van tol-bediende, die in last heeft om eene schatting voor de kroonte heffen. Men heeft mij berigt, dat 'er eerlang een zendeling van *Okhotsk* vertrekken moest, om bij de t' ondergebragte volken het geloof te prediken, en door geestelijk goed eenigermaten te vergoeden, het geen de *Russen* hun verschuldigd zijn voor de opgelegde schattingen, die geenen anderen grond, dan in het recht van den sterksten, hebben.

Men weet, dat de pelterijen met zeer groot voordeel te *Kiatcha* op de grenzen van *China* en *Rusland* verkogt worden; doch eerst zedert de uitgave van het werk van COXE kent men in *Europa* de uitgebreidheid van dit artikel van koophandel, welks in- en uitvoering jaarlijks bijna agttien millioenen Livres bedraagt. Men heeft mij verzekerd, dat vijf en twintig schepen, met omtrent duizend menschen bemand,

zoo

200 Kamtſchadalers, als *Rusſen* of *Koſakken*, dit jaar naar de oostzijde van *Kamtſchatka* gezonden werden, om pelterijen in te laden; deeze ſchepen moeten van de rivier *Cook* tot het Eiland *Behring* verſpreid zijn: eene langduurige ondervinding heeft hun geleerd, dat de otters zig zelden verder ophouden, dan op zestig graden noorder breedte; het geen alle tochten ten dien opzigte bepaalt tot de nabuurſchap van het Schier-eiland *Alaska*, of meer oostwaards, maar zig nimmer uitſtrekt tot *de Straat van Behring*, die onophoudentlijk met zwaare ſchotſen ijs bezet is.

1787. September.

Wanneer deeze ſchepen te rug komen, gaan zij zomtijds in de Baaij van *Avatſcha* ten anker liggen; maar altijd keeren zij naar *Okhotsk* te rug, als zijnde de woonplaats van hunne bevragters en kooplieden, die regelrecht met de *Chineezen*, op de grenzen van beide rijken handel drijven. Dewijl het ijs nimmer belemmering aanbrengt, om in de Baaij van *Avatſcha* in te loopen, ankeren de *Rusſiſche* zeelieden aldaar, wanneer het jaargetijde te ver verloopen is, om voor het einde van September te *Okhotsk* te kunnen komen. Eene zeer wijze

1787. September. verordening der Keizerin van *Rusland* heeft verboden, om na dien tijd de zee van *Okhotsk* te bevaaren, dewijl alsdan de orkaanen en ſtormwinden beginnen, waar door meenige ſchipbreuk in deeze zee veroorzaakt is.

Het ijs ſtrekt zig, in de Baaij van *Avatſcha*, nooit verder uit, dan tot drie of vier honderd toiſen van den oever; het gebeurt dikwils, geduurende den winter, dat de landwinden het ijs doen wegdrijven, het welk den mond der Rivieren *Paratounka* en *Avatſcha* toeſluit, en dan is de ſcheepvaart aldaar open. Dewijl de winter over 't algemeen minder geſtreng is te *Kamtſchatka*, dan te *Petersburg*, en in verſcheiden Landſtreeken van het *Rusſisch* Rijk, zoo ſpreken de *Rusſen* 'er van, even als de *Franſchen* van den winter in *Provence* ſpreken; maar de ſneeuw, die ons zedert den 20en September omringde, de rijp, waarmede de grond alle morgen bedekt was, en de plantgewasſen, die zoo dor waren, als men dezelven in de maand Januarij in den omtrek van *Parijs* ziet, dit alles voorſpelde ons, dat de winter aldaar ondraaglijk ſtreng moet zijn voor menſchen, die uit

de

de zuidelijke gedeelten van *Europa* komen.

1787. September.

Wij waren egter, in zeker opzigt, minder voor de koude gevoelig, dan de Inwoonders van *St. Pieter* en *St. Paulus*, zoo *Russen*, als *Kamtschadalers*; zij waaren met de dikste pelterijen gekleed, en de warmte binnen hunne wooningen, alwaar zij altijd brandende kachels hebben, was 28 of 30 graden *boven het vriespunt*: wij konden in zulk eene warme lucht geen' adem halen, en de Lieutenant droeg zorge om zijne vengsters open te zetten, wanneer wij ons in zijne kamer bevonden. Deeze volken hebben zig aan uitersten gewend; men weet, dat hun gebruik, zoo in *Europa*, als in *Asië*, medebrengt, dampbaden te nemen, waar uit zij komen, geheel met zweet bedekt, en zig vervolgens in de sneeuw wentelen. Het gehucht van *St. Pieter* had twee zulke openbaare badstoven, welken ik ging bezigtigen, eer zij heet gemaakt waren; zij bestaan in een zeer lang vertrek, in het midden van het welk een oven is, van gebakken steen gemaakt, die gestookt wordt als de ovens, geschikt om brood te bakken; deszelfs gewelf is omringd met

Dampbaden.

 ban-

1787. September. banken, amphiteaters-gewijze, voor, de geenen, die zig willen baden; zoo dat de hitte meer of min ſterk is, naar mate men zig op eene hoogere of lagere bank geplaatst heeft: men giet water boven op den oven, wanneer hij door het vuur gloeiend geworden is; dit water ſtijgt dadelijk als een damp op, en verwekt de overvloedigſte uitwaasſeming. De *Kamtſchadalers* hebben dit gebruik, gelijk ook *veele anderen*, van hunne overwinnaars aangenomen; en in zeer weinige jaaren zal het oorſpronglijk character, waar door zij zig van de *Rusſen* zoo blijkbaar onderſcheiden, uitgewischt zijn. Hunne bevolking gaat tegenwoordig het getal van vier duizend zielen niet te boven in het geheele ſchier-eiland, het welk zig van 51 tot 63 graden, op eene breedte van verſcheiden graden lengte, uitſtrekt: men ziet daar uit, dat verſcheiden vierkante mijlen voor elk perſoon kunnen berekend worden. Zij houden zig met geenen landbouw op; en de voorrang, welken zij aan de honden boven de rendieren gegeven hebben, om hunne ſleden te trekken, belet hen om varkens, ſchapen, jonge rendieren, hoenderen, of kalven aan te kweken, vermits deeze die-

ren

1787. September.

ren verflonden zouden zijn, eer zij ſterkte genoeg bekomen hadden, om zig te verdedigen. De visch is het voornaamſte voedzel voor hunne trek-honden, die met dit al tot vier en twintig mijlen op een dag afleggen; men geeft hun niet te eeten. dan na dat zij hunne taak volbragt hebben.

De Lezer heeft reeds gezien, dat deeze manier van reizen aan de *Kamtſchadalers* niet bijzonder eigen is; de bewooners van *Tchoka*, en de *Tartaren* van de *Baaij van Caſtries*, bedienen zig van geen ander vee tot het trekken hunner ſleden. Wij waren zeer nieuwsgierig om te weten, of de *Rusſen* eenige kennis hebben van deeze onderſcheiden landſtreken, en wij vernámen van den heer KASLOFF, dat de ſchepen van *Okhotsk* te meermalen den noordelijken uithoek van het Eiland, welke aan den mond der Rivier *Amur* ligt, gezien hadden, maar dat zij aldaar nimmer aan land gegaan waren, om dat dezelve buiten de grenspaalen der *Rusſiſche* volkplantingen op deeze kust gelegen is.

Vertrek van Avatſcha.

Ondertusſchen deed de koude ons bevroeden, dat het tijd was, om op ons vertrek te denken; de landſtreek, welke wij, bij

1787. September.

onze aankomst den 7 September, vol met een aangenaam groen gevonden hadden, was den 25^{en} van dezelfde maand zoo dor, als men die in den omtrek van *Parijs* op 't einde van December ziet; alle de bergen, die twee honderd toisen boven de oppervlakte der zee verheven zijn, waren met sneeuw bedekt. Ik gaf bevel, om alles tot ons vertrek gereed te maken, en wij gingen den 29^{en} onder zeil. *De heer* KASLOFF nam afscheid van ons; en daar de stilte ons noodzaakte om in het midden van de Baaij te ankeren, nam hij bij ons aan boord het middagmaal. Ik vergezelde hem met DE LANGLE en verscheiden Officiers aan land, alwaar hij ons op een zeer goeden avond-maaltijd en eene dans-partij onthaalde. Des anderen daags, bij het aanbreken van den dag, vermits de wind noordwaards gedraaid was, gaf ik sein om onder zeil te gaan. Naauwlijks waren wij onder zeil, of wij hoorden eenen groet uit het gantsche geschut van *St. Pieter* en *St. Paulus*. Ik deed dien groet beantwoorden, en dezelve werd hernieuwd, toen wij in den naauwen ingang der haven waren; hebbende den Gouverneur eenige manschappen

af

1787.
September.

afgezonden, om ons de affcheids eerbewijzingen te doen op het oogenblik, dat wij de kleine batterij, ten noorden van de vuurbaak gevonden wordende, zouden voorbijvaaren.

Niet zonder aandoening konden wij DE LESSEPS verlaten, daar zijne voortreffelijke hoedanigheden hem bij ons bemind gemaakt hadden, en wij hem in een vreemd Land agterlieten, op een oogenblik, dat hij eene zoo langduurige, als moeielijke reize ftond te onderneemen (*). Dit Land herinnerde ons fteeds de aangenaamfte nage-

(*) Aan deeze terugkomst van LESSEPS door *Kamtfchatka* en *Siberië* zijn wij verfchuldigd al het geen wij van de reize van LA PEROUSE zedert *Macao* ontfangen hebben. LESSEPS heeft ook een Journaal van zijne te rug reize gegeven; ik verwijze den nieuwsgierigen Lezer tot de uitvoerige berigten rakende *Kamtfchatka*, die aldaar te vinden zijn; men zal 'er met eene zekere deelneeming in zien den onaangenaamen toeftand van deezen tolk geduurende zijne reize van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* naar *Parijs*, en zijne zonderlinge zorge, om aan het oogmerk zijner zending te voldoen, en één der belangrijkfte gedeelten der reize van LA PEROUSE naar *Frankrijk* over te brengen.

1787. October.

gedachtenis, ons verzekerd houdende; dat men in geen Land, in geene eeuw, immer grootere blijken van achting en van herbergzaamheid betoond heeft.

Togt naar de Zeemans-Eilanden.

De noorden winden, die ons bij het uitloopen uit de Baaij *Avatscha* zoo gunstig waren, verlieten ons twee mijlen ver in zee; zij zetteden zig in het westen vast, met eene hardnekkigheid en hevigheid, die mij verhinderden in de volvoering van mijn voorgenomen ontwerp, om de *Kurilische Eilanden* tot aan het Eiland *Marikan* te onderzoeken. De stormwinden en onweersbuien volgden zoo schielijk op elkander, dat ik geen lust had met deeze hinderpaalen te worstelen, vermits het onderzoek deezer Eilanden van weinig aanbelang was. Ik richte mijnen weg, onder 165 graden lengte, om de parallel-lijn van 37 graden 30 minuten, te passeeren, waar op eenige Aardrijkskundigen een groot, rijk, en wel bevolkt Eiland geplaatst hebben, het welk, zoo men zegt, in 't Jaar 1620, door de *Spanjaarden* ontdekt was. In het vierde Deel van de verzameling der Academische verhandelingen vindt men eene Memorie, die eenige bijzonderheden omtrent dit Eiland

be-

bevat. Den 14^{en}, zagen wij kleine land-vogelen, tot het geslacht der vinken behoorende, die zig op ons touwwerk nederzetteden; als mede eendvogelen, en water-raven, die zig nooit verre van het land verwijderen. Wij zetteden onzen koers oostwaards, juist op de parallel-lijn, waar op men dit Eiland plaatst. Het was zeer helder weder, en op beide Fregatten waren *de wachten aanhoudend boven in de mast.* Eene vrij aanmerkelijke belooning werd toegezegd aan den geen, die het eerst land ontdekken zoude: doch deeze aanmoediging was niet noodig; een ander meer vermogend middel zette den ijver van alle de matroosen aan: ik had beloofd, dat het ontdekte Land naar den naam van den eersten ontdekker genoemd zoude worden; elk beijverde deeze eer; en ik bespeurde nog bij deeze gelegenheid, hoe veel aanlokkends het behaalen van roem voor *Franschen* heeft.

1787. October.

Dit onderzoek nogthans, het welk wij tot den 22sten voortzetteden, liep vruchteloos af. Wij zagen bij aanhoudendheid gevogelte; één onder anderen veel kleiner, dan een winterkoningje, zettede zig op het touw-

1787. October. touwwerk van ons groot marszeil. Eén der soldaten zelfs beweerde eenige scheutjens wier te hebben zien voorbij drijven. Het Eiland ligt voorzeker in den omtrek van den weg, dien wij hebben afgelegd, op meer dan 15 graden lengte: de teekens van nabijheid van land waaren te meenigvuldig en te blijkbaar, dan dat wij 'er aan konden twijffelen. Ik ben geneigd te gelooven, dat *wij onzen koers op eene al te noordelijke parallel-lijn genomen hebben.* Alle de vogelen schenen uit het zuiden te komen, wordende door den geweldigen wind voortgedreven; en indien ik dit onderzoek op nieuw moest aanvangen, zoude ik op de parallel-lijn van 35 of 36 graden zeilen. De tegenwinden lieten mij niet toe, om westwaards te rug te keeren. Zedert ons vertrek van *Kamtschatka* hadden wij zeer veele ongemakken doorgestaan, en zeilden te midden van zeer zwaare deiningen, die zelfs op zekeren tijd onze kleine boot medesleepten, en meer dan honderd vaten waters op het boord van 't schip wierpen. Doch wij ondervonden nog een ander, en veel zwaarder onheil: een matroos aan boord van de *Astrolabe* viel in

zee,

tee, bij het aanbinden van de bramsteng; het zij dat hij door zijnen val gewond werd, het zij dat hij niet zwemmen konde, hij kwam niet meer te voorschijn, en alle mijne pogingen ter zijner redding waren vrugteloos.

Na dit vergeefsch onderzoek, vervolgde ik mijne reize naar het zuidelijk halfrond, in dat ruim veld van ontdekkingen, waar de wegen, door QUIROS, MENDANA, TASMAN, enz. bezeild, door latere Reizigers op nieuw doorkruist zijn, en waar elk hunner eenige nieuwe Eilanden bij de reeds bekenden gevoegd heeft, doch waaromtrent de nieuwsgierigheid der *Europeanen* met reden meer omstandige berigten verlangde, dan die in de verhaalen der eerste Reizigers gevonden worden. Men weet, dat in dit uitgestrekt gedeelte van den grooten Oceaan, onder den evenaar, eene streek is, van 12 tot omtrent 15 graden van het noorden naar het zuiden, en van 140 graden van het oosten naar het westen, doorzaaid met Eilanden, die op den aardbol gelijk staan met den melkweg in den starrenhemel. De taal, de zeden van hunne bewooners zijn ons niet meer onbekend;

en

1787.
October.

en de waarnemingen, door de nieuwste reizigers gedaan, geven ons zelfs aanleiding tot waarschijnlijke gissingen nopens den oorsprong deezer volken, dien men aan de *Maleijers* kan toeschrijven, zoo als die der onderscheidene volkplantingen op de *Spaansche* en *Africaansche* kusten aan de *Pheniciërs* moet worden toegeschreven. De aan mij gegevene Instructiën bragten mede, om in het derde jaar van onzen tocht deezen Archipel te doorzeilen: het westelijk en zuidelijk gedeelte van *nieuw Caledonië*, welks oostelijke kust door Capitain COOK in zijne tweede reize ontdekt was; de zuidelijke Eilanden der *Arsaciden*, waar van SURVILLE de noordelijke bezogt heeft; het noordelijk gedeelte van *Louisiada*, het welk DE BOUGAINVILLE niet had kunnen ontdekken, maar waar van hij het eerst de zuidoost-kust bezeild had; alle deeze aardrijkskundige punten hadden in 't bijzonder de aandacht der Regeering tot zig getrokken, en het was mij aanbevolen, de grenspaalen daar van naar te gaan, en dezelven naauwkeurig in breedte en lengte te bepaalen. De *Societeits-*, de *Vriendschaps-*, de *Hebridische Eilanden* enz. waren bekend,

en

en hadden geene belangrijkheid meer voor de nieuwsgierigheid der *Europeanen*; maar dewijl zij levensmiddelen opleverden, was het mij geoorloofd, naar de mate mijner behoeften, mij aldaar op te houden; en men had met reden ondersteld, dat ik, bij mijn vertrek van *Kamtschatka*, eenen zeer geringen voorraad van versche levensmiddelen hebben zoude, die ondertusschen voor het behoud van de gezondheid der zeelieden zoo noodzakelijk zijn.

1787. October.

November.

De wind was zeer veranderlijk, en de zee stond zeer onstuimig, tot den 30sten graad van breedte, dien wij den 29sten October bereikten. Onze gezondheid had, door dien al te schielijken overgang van koude tot de grootste hette, over 't algemeen veel geleden. De volgende dagen begonden wij vogelen te zien, en wel scholleváars, en duikelaars, eene zoort, die zig nooit ver van het land verwijdert. Langzamerhand hielden deeze teekenen van nabijheid van land op; doch het is waarschijnlijk, dat wij dicht bij eenig Eiland of ondiepte waren, het welk zig niet aan ons gezicht voordeed, en misschien toevallig door eenen anderen zee-reiziger ontdekt

zal

1787. November.

zal worden. Wij begonden toen eene heldere lucht te krijgen, en wij vongen eenige zee-braasfems en haijen, een lekkeren beet voor ons, die reeds allen genoodzaakt waren ons met gezouten vlees te behelpen, waar aan wij reeds den invloed der warme luchtftreek begonden te befpeuren. Den 5^en^ November pasfeerden wij de linie van onzen weg van *Monterrij* naar *Macao.* De vogelen waren geheel en al verdwenen; wij vonden niet meer, noch zee-braasfems, noch andere zoorten van zee-visfchen, waar op wij al te veel gerekend hadden, om 'er onze harde fcheeps-kost mede te kunnen verwisfelen; en onze verfche voorraad was geheel opgebruikt. Den 9^en^ bevonden wij ons ter plaatfe, waar zommige kaarten de ondiepte van *Villa-Lobos* aanwijzen, en wij ontdekten volftrekt geen teeken van land.. Ik ben van gevoelen, dat, zoo deeze ondiepte 'er waarlijk is, men daar aan eene meer westelijke ligging geven moet; vermits de *Spanjaarden* hunne ontdekkingen in den grooten Oceaan altijd te dicht aan de *Amerikaanfche* kusten geplaatst hebben.

Toen wij aan het zuiden naderden, werd de

1787. November.

de *zee* een weinig ſtiller, doch de lucht was met dikke nevelen bezet, en wij hadden naauwlijks den 10en graad noorder breedte bereikt, of wij kregen een bijna onafgebroken regen, ten minſten des daags, want des nachts was het zeer helder weder. De hette was drukkend, en de hijgrometer had zedert ons vertrek uit *Europa* nooit meerder vochtigheid opgegeven; wij ademden eene lucht zonder veerkragt in, het welk, gevoegd bij het ſlegt voedzel, onze kragten verminderde, en ons bijna onbekwaam maakte tot moeielijken arbeid, zoo de omſtandigheden denzelven gevorderd hadden. Ik verdubbelde mijne zorge, om de gezondheid van mijn ſcheepsvolk te behouden in deezen bedenklijken toeſtand, die door eenen al te ſchielijken overgang van koude in warmte en vochtigheid veroorzaakt was; ik deed dagelijks tot het ontbijt koffij rond deelen; ik gaf bevel om het beneden deks droog en luchtig te houden; het regenwater diende om de hembden der matroozen te waſchen, en op deeze wijze maakten wij een nuttig gebruik van de ſchadelijke luchtſtreek, welke wij verpligt waren door te reizen, en waar van ik den

1787. November. invloed meer vreesde, dan van de hooge breedten, welken wij voorbij waren. Wij vongen den 6en November, voor de eerste keer, agt Boniten, die aan al het scheepsvolk eene goede maaltijd verschaften, als mede aan de Officiers, die, zoo wel als ik, geen ander voedzel, dan de gewoone scheepskost, hadden. Deeze regens, stormen, en onstuimige zeeën hielden tegen den 15en op, wanneer *wij op 5 graden noorder breedte* gekomen waren; wij hadden toen zeer stil weder; een gezicht-einder van de grootste uitgestrektheid, bij het ondergaan der zon, verzekerde onzen weg voor den nacht; voor 't overige was de lucht zoo zuiver, en het weder zoo helder, dat wij de gevaaren, die ontweken moesten worden, even als op klaar lichten dag, zien konden. Dit schoone weder vergezelde ons tot voorbij den evenaar, dien wij den 21en November, voor de derde keer zedert ons vertrek van *Brest*, passeerden: wij waren 'er drie malen tot omtrent 60 graden noord of zuidwaards af geweest; en, overeenkomstig het verder ontwerp van onze reize, moesten wij het noordelijk halfrond niet verder aandoen, dan in de *Atlantische* zee, wanneer wij

naar

naar *Europa* zouden te rug keeren. Niets deed de ééntoonigheid van deeze lange vaart afwisselen; wij legden eenen weg af, ten naasten bij gelijk aan dien, welken wij 's jaars te vooren, toen wij van het *Paasch-Eiland* naar de *Sandwichs Eilanden* zeilden, afgelegd hadden. Geduurende dien geheelen weg, waren wij onophoudendlijk van gevogelte omringd, het welk ons een gezond en overvloedig voedzel verschaft had; thans heerschte rondom ons eene onoverzienbaare eenzaamheid, en het scheen, of de lucht zoo wel, als het water, op dit gedeelte van den aardbol, ten eenemaal zonder bewooners was. Wij vongen egter, den 23en, twee haaijen, die aan het scheepsvolk een paar maaltijden bezorgden, en wij schoten, denzelfden dag, één zeer mageren schollevaar, die zeer afgemat scheen te zijn; wij meenden, dat hij misschien van het *Eiland van den Hertog van Yorck* kwam, het welk omtrent honderd mijlen van ons af lag: hij maakte een gerecht op mijne tafel uit, zijnde gestoofd, doch hij smaakte niet beter, dan de haaijen. Naar mate wij meer naar het zuidelijk halfrond naderden, vlogen de zee-meeuwen,

1787. November.

1787. November. de fregatten, de zee-zwaluwen, en de ſtroogatten rondom onze ſchepen; wij merkten dezelven aan, als de voorboden van eenig Eiland, het welk wij met het grootſte ongeduld verlangden te ontmoeten; wij beklaagden ons ongeluk, van, zedert ons vertrek van *Kamtſchatka*, zelfs niet de geringſte ontdekking gedaan te hebben. Deeze vogelen, welker meenigte ontelbaar werd, *toen wij den vierden graad der zuidelijke* breedte bereikt hadden, deeden, elk oogenblik, in ons de hoop herleven, van eenig land te zullen aantreffen; maar ſchoon de gezicht-einder de meest mogelijke uitgeſtrektheid had, deed zig niets van dien aart aan ons gezicht op: en in de daad wij vorderden zeer weinig op onzen weg. De ſterke winden hielden op, toen wij ons op twee graden zuider breedte bevonden, en in plaats derzelven kwamen zeer zagte noorden-winden, ſtrekkende naar het west-noord-westen, waar mede ik een weinig oostwaards ſtuurde, uit vreeze, van anders onder den wind der *Vrienden-Eilanden* te geraken. Geduurende deeze ſtilte, vongen wij eenige haaijen, waar aan wij den voorrang boven gezouten

ten vleesch gaven, en wij schoten ook zee-vogelen, welken wij gestoofd aten; schoon zeer mager, en schier ondraaglijk wegens den visch-smaak en visch-reuk, scheenen zij ons, uit hoofde van ons gebrek aan versch voedzel, bijna zoo goed te zijn, als snippen. De zwarte of geheel witte albatrossen zijn aan de *Zuid-zee* bijzonder eigen, en ik heb ze in den *Atlantischen Oceaan nimmer vernomen*; wij schoten 'er veel meer, dan zee-meeuwen en fregatten: de laatstgemelden vlogen in zulk eene groote meenigte rondom onze schepen, vooral des nachts, dat wij door hun geraas bijkans doof werden, en elkanders gesprek op het dek naauwlijks verstaan konden: de jagt, die wij op hen maakten, en vrij voorspoedig was, vergoedde ons hun geschreeuw, en verschafte ons een tamelijk goed voedzel; doch zij verdweenen toen wij den 6en graad gepasseerd waren. De westelijke winden, en eene zeer holle zee uit dien zelfden hoek, begonden toen onze vaart zeer moeielijk te maken. Ons touwwerk, het welk door de aanhoudende vochtigheid, welke wij op de kust van *Tartarije* hadden ondervonden, verrot was, brak elk

1787. November.

December.

1787. December. oogenblik aan ſtukken, en wij namen geen ander in de plaats, dan in den hoogſten nood, uit vreeze van 'er gebrek aan te zullen hebben. Den 2en December bevonden wij ons ter plaatſe, welke BYRON als de ligging van zekere gevaarlijke Eilanden heeft opgegeven, zonder het minſte blijk te vernemen, dat we land in onze nabijheid hadden. De Bevelhebber BYRON heeft zig omtrent de ligging van dit Eiland gemakkelijk kunnen bedriegen, daar hij de verkeerde manier, van op gisſing te zeilen; volgde. Ik oordeelde toen van de westelijke winden gebruik te moeten maken, om den parallel - lijn der *Zeemans - Eilanden* van BOUGAINVILLE te bereiken, zijnde eene ontdekking van de *Franſchen*, en waar wij hoopten eenige ververſchingen te zullen vinden, welken wij zeer benoodigd hadden.

Den 6en December, des namiddags om drie uuren, ontdekten wij het oostelijkſte Eiland van deezen Archipel: wij zetteden derwaards koers, en des anderen daags bereikten wij deszelfs zuidelijken uithoek, die op 14 graden 8 minuten zuidelijker breedte gelegen is.

Wij

1787. December. *Aankomst op deeze Eilanden.*

Wij zagen geene praauwen, voor dat wij in het kanaal waaren: aan de windzijde van het Eiland hadden wij wooningen bespeurd, als mede eene aanzienlijke meenigte *Indianen*, die in het rond onder kokos-boomen zaten, en, zonder den minsten angst, zig met het gezicht van onze fregatten scheenen te vermaken; zij staken toen met geene praauw in zee, noch volgden ons langs den oever. Dit Land, omtrent twee honderd toisen hoog, is zeer stijl, en, tot op den top, met groote boomen bewassen, waar onder wij een groot aantal kokos-boomen konden onderscheiden: de huizen staan ten naasten bij aan 't hangen van den berg; en in deezen stand ademden de Eiland-bewooners eene zeer gematigde lucht. Wij bespeurden tevens eenige bearbeide velden, die waarschijnlijk met patatten of ignames beplant moesten worden: maar over 't geheel schijnt dit Eiland niet zeer vrugtbaar; en in alle andere oorden der *Zuid-zee* zoude ik het als onbewoond beschouwd hebben. Mijne dwaling zoude des te grooter geweest zijn, daar zelfs twee kleine Eilanden, die de westkust van 't kanaal uitmaken, het welk wij waaren door-

1787. December. gevaaren, al mede hunne bewooners hebben; wij zagen vijf praauwen afsteken, die zig met elf anderen van de oostzijde vereenigden. Na dat deeze praauwen verscheiden malen rondom onze schepen waren heen gevaren, met een voorkomen van wantrouwen, waagden zij het eindelijk om tot ons te naderen, en met ons eenige ruilingen te doen, doch van zoo weinig aanbelang, dat wij 'er een twintigtal *kokos-noten*, en twee blaauwe kuif-hoenderen door bekwaamen.

Begin van ruiling met de Eiland-bewooners.

Deeze Eiland-bewooners waren, even als allen in de *Zuid-zee*, bedriegers in hunnen handel; en wanneer zij de waarde hunner kokos-noten in voorraad ontfangen hadden, gebeurde het zeldzaam, dat zij niet heen gingen, zonder de goederen, in ruiling bedongen, te leveren: deeze dieverijen waren wel van weinig aanbelang, en eenige koraale hals-cieraden, met kleine lappen rood laken, waren de moeite van te rug vordering niet waardig. Wij peilden verscheiden malen in het kanaal, en met een lijn van honderd vademen kregen wij geen grond, schoon wij naauwlijks een mijl van den oever af waren. Wij vervolgden onzen weg om eenen uithoek om te vaa-

ren,

1787.
December.

ren, agter welken wij eene schuilplaats hoopten te vinden; doch het Eiland had de breedte niet, door DE BOUGAINVILLE opgegeven: het eindigt integendeel puntsgewijze, en deszelfs grootste diameter is ten hoogsten van één mijl. Wij bevonden, dat de oosten wind tegen deeze kust, die met klippen als doorzaaid is, aansloeg, het geen ons overtuigde, dat men te vergeefs aldaar *eene ankerplaats zoeken zoude*. Wij richtten onzen koers toen naar buiten het kanaal, met oogmerk om langs de twee westelijke Eilanden, die met hun beiden omtrent van zoo veel aanbelang zijn als het oostwaards gelegene, heen te vaaren: een kanaal van nog geen honderd toisen scheidt die beide Eilanden van elkander; en aan derzelver westelijk einde bespeurt men een Eilandjen, het welk ik eene groote rots genoemd *zoude* hebben, indien het niet met boomen bewassen was. Eer wij de twee zuidelijke uithoeken van het kanaal waren voorbij gezeild, bevonden wij ons in eene volkomene stilte van wind, terwijl wij door hevige golven geslingerd werden, zoo dat ik vreesde tegen de *Astrolabe* aan te stooten; gelukkig werden wij door eeni-

1787. December. ge rukwinden spoedig van deezen onaangenaamen toestand ontheven; wij waren daar door verhinderd om acht te geven op de redeneering van eenen ouden *Indiaan*, die een kava-tak in de hand hield, en een zeer lang gesprek voerde. Wij wisten, door het lezen van onderscheiden reisbeschrijvingen, dat dit een teeken van vrede was; en hem eenige stoffen toewerpende, beantwoordden wij hem met het woord *tayo*, het welk in de taal van verscheiden volken der *Zuidzee-Eilanden* de beteekenis van *vriend* heeft: maar wij waren noch niet geoeffend genoeg, om de woorden, welken wij uit de Lijsten, in COOK's *Reizen* voorkomende, hadden uitgetrokken, met genoegzaame onderscheiding te verstaan en uit te spreken.

Toen wij eindelijk een frisschen wind kregen, zeilden wij van de kust af, om buiten deezen oord van stilte te geraaken. Alle de praauwen kwamen naar ons toe; zij zijn over 't algemeen zeer goed om te zeilen, maar zeer middelmatig om te roeijen: deeze vaartuigen zouden voor menschen, die geene goede zwemmers waren, niet kunnen dienen, dewijl zij elk oogenblik

1787. December.

blik omslaan. Maar zulk een toeval verwondert en ontrust hen minder, dan wanneer ons een hoed afvalt: zij nemen de onder 't water gedoken praauw op hunne schouderen; en na dezelve van 't water ontledigd te hebben, gaan zij 'er weder in, schoon zij vrij zeker zijn, dat ze na verloop van een half uur, denzelfden arbeid weder zullen moeten hervatten, dewijl het evenwigt in deeze ellendige vaartuigen schier even moeielijk te houden is, als voor onze springers op hunne koorden. Deeze Eiland-bewooners zijn over 't algemeen groote lieden, en hunne gestalte, door elkander gerekend, schijnt mij toe vijf voeten en zeven of agt duimen te bedragen; de kleur van hunne huid is ten naasten bij, als die der *Algeryners*, of andere volken van de kust van *Barbarije*; hunne hairen zijn lang, en op den kruin van 't hoofd opgebonden; hun voorkomen scheen niet zeer bevallig. Ik zag niet meer dan twee vrouwen, wier trekken niet veel zagtheid aandduiden: de jongste, naar gissing agttien jaaren oud, had op het eene been eene vreeslijke en walgelijke zweer. Verscheiden deezer Eiland-bewooners hadden wonden

1787. December.

den van belang; en het zoude mogelijk zijn, dat dit een beginzel van melaatsheid was, want mijne opmerking viel onder hen op twee mansperfoonen, wier beenen *zoodanig* met zweeren bezet en gezwollen waren, dat omtrent de zoort van hunne ziekte geene twijffeling overbleef. Zij naderden ons met fchroom en ongewapend, en alles duidde aan, dat zij zoo vreedzaam waren, als de bewooners der *Societeits-* of *Vrienden-Eilanden.* Wij meenden, dat zij waren heen gegaan, zonder oogmerk van te rug te komen, en hunne blijkbaare armoede deed ons zulks niet zeer betreuren; doch de wind in den namiddag merkelijk verminderd zijnde, kwamen die zelfde praauwen, waar bij zig nog verfcheiden andere voegden, twee mijlen ver in zee, ons nieuwe ruilingen voorftellen: zij waren, na dat zij ons verlaten hadden, aan land geweest, en keerden nu met een weinig rijker lading, dan de eerfte maal, te rug. Wij bekwamen, bij deeze tweede ruiling, van de Eiland-bewooners verfcheiden zeldzaamheden, betrekkelijk hunne kleeding, vijf hoenders, tien kuifj-hoenders, een klein varken, en de fraaifte tortel-

1787. December.

telduif, welke wij immer gezien hadden; zij was wit, de kop van de ſchoonſte violet-kleur, de vlerken groen, en de borst met kleine roode en witte vlakken bezaaid, gelijk aan anemoon-bladeren: dit diertjen was tam, at uit de hand en uit den mond; maar het was niet waarſchijnlijk, dat het levendig naar *Europa* zoude kunnen worden overgebragt; ja met de daad, belette ons deszelfs dood, om iets meer dan de vederen te bewaaren, die egter ſpoedig haaren glans verloren. Dewijl de *Aſtrolabe* ons ſteeds op deezen tocht was vooruitgevaaren, zoo hadden alle de praauwen haare ruilingen met DE LANGLE begonnen, die van de *Indianen* twee honden gekocht had, welken wij zeer goed vonden.

Schoon de praauwen deezer Eilanders van een konſtig maakzel zijn, en een blijk van hunne bekwaamheid in het bewerken van hout opleveren, konden wij hen nooit overhalen, om onze bijlen, of eenig ijzer gereedſchap aan te nemen; zij gaven den voorrang aan eenige glaazen koraalen, ſchoon ze hun van geen het minſte nut zijn konden, boven al het geen wij hun van ijzer of ſtoffen aanboden. Zij verkogten ons een

1787. December.

een houten vat, met kokos-olie gevuld; dit vat had volkomen de gedaante van onze aarden potten, en een *Europeesch* werkman zoude het aangezien hebben, als of het op een draaibank deszelfs fatsoen bekomen hadde. Hunne touwen zijn rond, en als onze horologie-kettingen gevlochten; hunne matten zijn zeer fijn, maar hunne stoffen, ten aanzien van kleur en weefzel, verre beneden die der *Paasch-* en *Sandwich-Eilanden:* zelfs scheenen zij zeldzaam te wezen; want alle deeze Eilanders liepen geheel naakt, en verkogten ons slechts twee stukken. Dewijl wij ons verzekerd hielden, om meer westwaards een veel aanzienlijker Eiland te ontmoeten, in welks nabijheid wij ons konden vleijen, ten minsten eene schuilplaats, zoo al niet eene haven, te zullen vinden, stelden wij het neemen van verdere waarnemingen uit, tot dat wij aldaar gekomen zouden zijn.

Met de daad ontdekten wij des anderen daags, des morgens ten zes uuren, een veel merkwaardiger Eiland; namelijk *Maouna.* Wij bereikten den noord-oostelijken uithoek van dat Eiland niet voor des avonds ten vijf uuren: dewijl ik van oogmerk was

al-

aldaar eene ankerplaats te zoeken, gaf ik sein aan de *Astrolabe*, om dien geheelen nacht onder den wind van het Eiland te zeilen, ten einde den geheelen volgenden dag aan het onderzoeken der geringste bijzonderheden te kunnen besteeden. Schoon op den afstand van drie mijlen van het land, nog dien zelfden avond, door drie of vier praauwen bij ons aan boord varkens en vrugten werden aangebragt, welken zij tegen koraalen verruilden; het geen ons nopens den rijkdom van dit Eiland zeer goede gedachten deed opvatten.

1787. December.

Den 9en des morgens, naderde ik het land, en wij zeilden er langs, op den afstand van een halve mijl: het is omringd met eene geheele reeks van koraal-planten, waar tegen de zee met woede aanslaat, zij liepen bijna tot den oever toe, en de kust vormde verscheiden kleine bogten, voor welken men tusschenruimten zag, waar door de praauwen, en waarschijnelijk ook onze booten en sloepen konden heen komen. Binnen in elke bogt ontdekten wij talrijke gehuchten, waar uit eene ontelbaare meenigte praauwen was uitgeloopen, beladen met varkens, kokos-noten en ande-

1787. December. dere vrugten, welken wij tegen allerleie snuijsterijen van glaswerk verruilden: zulk een ruime overvloed deed ons verlangen aanwassen, om aldaar te ankeren; te meer daar wij boven van de bergen tot aan den voet derzelven, waar die gehuchten gelegen waren, watervallen zagen. Zoo veele goede uitzigten maakten mij omtrent de keuze van eene ankerplaats niet ongemakkelijk: ik deed, *zoo veel mogelijk*, naar de kust heen wenden; en ten vier uuren, op een mijl afstands van den oever, en op dertig vademen waters, een bank gevonden hebbende, die uit vergaane schelpen, en zeer weinig koraal-planten bestond, lieten wij aldaar het anker vallen; maar wij werden door eene zeer sterke deining heen en weder geslingerd, die ons naar land toe dreef, schoon de wind van de kust af kwam. Dadelijk bragten wij onze booten in zee; en nog dien zelfden dag, gingen DE LANGLE en verscheiden Officiers, met drie gewapende booten van beide fregatten, aan land, alwaar zij door de Inwooners op de vriendschappelijkste wijze ontfangen werden. Toen zij aan den oever kwamen, begon de donker reeds te vallen;

Ankeren aan het Eiland Maouna.

de

de *Indianen* ontftaken een groot vuur, om de plaats der landing te verlichten; zij bragten vogelen, varkens en vrugten aan: na verloop van een uur, keerden onze booten naar boord te rug. Elk fcheen over dit onthaal voldaan te zijn; en het fpeet ons alleen, dat onze Schepen op zulk eene flegte rheede geankerd waren, alwaar de Fregatten als in de opene zee waggelden. *Schoon wij tegen de winden gedekt* waren, was de ftilte genoegzaam, om ons aan het grootfte gevaar bloot te ftellen, zoo onze kabeltouwen bij toeval braken; en de onmogelijkheid, om onder zeil te geraken, liet ons geen hulpmiddel overig, wanneer de wind flechts een weinig fterk uit het noordwesten waaide. Wij wisten, uit de verhaalen van vorige Reizigers, dat de pasfaat-winden in deeze oorden onbeftendig zijn; dat het aldaar bijna even gemakkelijk is, om oostwaards op te komen, als westwaards af te daalen, het geen de uitgeftrekte fcheepvaart van deeze volken onder den wind gemakkelijk maakt: wij zelven hadden deeze onbeftendigheid der winden ondervonden, en de westelijke winden hadden ons eerst op de 12 graden

1787. December.

1787. December.

verlaten. Deeze overwegingen deeden mij eenen onrůstigen nacht doorbrengen; te meer, om dat 'er in het noorden een onweder broeide, uit welken hoek de wind vrij hevig opzettede; doch gelukkig behield de landwind de overhand.

Des anderen daags kondigde de opgaande zon eenen ſchoonen dag aan; ik beſloot 'er mij van te bedienen, om het Land te leeren kennen, de inwoonders in hunne eigene verblijven waar te nemen, water te haalen, en vervolgens heen te zeilen; dewijl de voorzigtigheid mij verbood een tweeden nagt op deeze ankerplaats door te brengen. De Langle had insgelijks dezelve te gevaarlijk geoordeeld, om 'er zig langer op te houden: wij kwamen derhalven overéén, dat wij in den namiddag zouden vertrekken, en dien morgen, welke zeer ſchoon was, beſteeden aan het inruilen van varkens en vrugten. Zoo ras de dageraad aanbrak, omringden de Eilanders de beide Schepen met twee honderd praauwen, gevuld met verſcheidenerleie zoorten van voorraad, welken zij alleen wilden verruilen voor koraalen, in hun oog diamanten van de grootſte waarde;

on-

onze bijlen, onze stoffen, en alle onze andere artikelen van koophandel, werden door hun versmaad. Terwijl een gedeelte van het scheepsvolk bezig was met hun in orde te houden, bragt het andere de ledige vaten in de booten en sloepen, om ze met water te gaan vullen: onze twee booten, gewapend, en onder het bevel van DE CLONARD en COLINET, en die van de *Astrolabe* onder bevel van DE MONTI en BELLEGARDE, vertrokken, met dat oogmerk, naar eene Baaij, op omtrent eene mijl afstands gelegen; het was eenigzints tegenwind, 't geen wij voor goed hielden, als gelegenheid gevende, om met een ruimen wind naar boord te rug te keeren. Ik volgde kort op DE CLONARD en MONTI in mijne boot, en landde met hun ten zelfden tijde: ongelukkig wilde DE LANGLE in zijne kleine boot een tochtjen doen naar eene andere kreek, van onze waterplaats omtrent ééne mijl af gelegen; en dit tochtjen, van 't welk hij wederkeerde, verrukt over de schoonheid van een gehucht, door hem gezien, was, gelijk wij vervolgens zien zullen, de oorzaak van ons ongeluk. De kreek, werwaards onze sloepen

1787. December.

1787. December.

pen hunnen koers rigtten, was breed en gemakkelijk; de booten en sloepen bleven, op den afstand van een pistoolschoot van den wal, bij 't laagste water; het water, 't welk wij hier vonden, was helder en gemakkelijk te bekomen; DE CLONARD en MONTI hielden aldaar de best mogelijke orde. Eene reije soldaten stond tusschen den oever en de *Indianen*, wier aantal omtrent twee honderd bedroeg, vrouwen en kinderen mede gerekend: wij haalden hen over, om allen te gaan zitten onder de kokos-boomen, slechts op eenen kleinen afstand van onze booten. Elk hunner had bij zig hoenderen, zwijnen, papegaaijen, duiven, of vrugten, en allen wilde de medegebragte waaren te gelijk verkoopen, het geen een weinig verwarring veroorzaakte.

De vrouwen veroorzaken wanorde.

De vrouwen, waar onder eenige vrij schoon waren, boden haare gunsten, zoo wel als haare vogels en fruiten, aan allen, die koraalen te verhandelen hadden. Welhaast beproefden zij het, door de reije der soldaten heen te dringen, en deezen boden eenen te zwakken wederstand om haar tegen te houden; zij hadden een zagt, vro-

lijk

lijk en inneemend voorkomen. *Europeanen*, die de wereld doorreisd hebben, inzonderheid *Franschen*, hebben geene wapenen tegen dergelijke aanvallen: zij vonden dus weinig moeite om door de gelederen heen te breken; hier op volgden de mannen, en de verwarring werd vrij algemeen: maar *Indianen*, welken wij voor Volkshoofden aanzagen, vertoonden zig, met stokken gewapend, en herstelden de orde; elk keerde naar zijnen post te rug, en de handel ving op nieuws aan, tot groot genoegen van koopers en verkoopers. Intusschen was 'er in onze sloep een geval gebeurd, 't welk eene daad van vijandelijkheid mogt heeten, en welke ik wilde stuiten, zonder bloed te vergieten. Een *Indiaan* was op den steven geklommen, had een hamer genomen, en gedreigd, daar mede verscheiden slagen te geven op de armen en den rug van één onzer matroosen. Ik belastte vier onzer sterkste knapen, hem aan te grijpen, en in zee te werpen; het geen onverwijld volvoerd werd. De andere Eilanders scheenen het gedrag van hunnen Landgenoot af te keuren, en deeze

1787. December.

ontmoeting was van geen gevolg. Misschien zou een voorbeeld van gestrengheid noodzakelijk geweest zijn, om dit volk vrees aan te jagen, en hun te toonen, hoe veel meer onze wapenen beteekenden, dan hunne lichaams-sterkte; want zij hadden de lengte van omtrent vijf voeten en tien duimen, en hunne lichaamen waren zeer sterk gespierd; dit gaf hun een denkbeeld van hunne meerderheid, zoo dat wij geenzins vervaaflijk in hunne oogen scheenen, doch zeer weinig tijds hebbende om mij bij hun op te houden, dagt het mij best, den man, die ons beledigd had, niet zwaarder, dan op de gemelde wijze, te straffen. Dan, om hun eenig denkbeeld van ons meerder vermogen te geven, hield ik mij te vrede met drie duiven te koopen, dezelven in de lucht op te laten, en in tegenwoordigheid der meenigte te doen schieten. Deeze daad scheen hun eenige vrees te hebben ingeboezemd; en, mijns inziens, had ik meer nut van dit gevoel te verwagten, dan van dat van welwillendheid, waar voor iemand, die naauwlijks boven den staat van woestheid verheven is, zelden vatbaar is.

Ter-

1787. December.

Ongemeen fraaij gehucht en huizing.

Terwijl dit alles met de grootste bedaardheid geschiedde, en onze vaten met water gevuld werden, oordeelde ik het te mogen wagen, den afstand van twee honderd voeten dieper landwaards in te gaan, om een fraaij gehucht te bezigtigen, gelegen in het midden van een bosch, of liever van een tuijn, met vrugtdragende boomen beplant. De huizen stonden op den omtrek van een *cirkel* gebouwd, van omtrent honderd en vijftig toisen diameter: het binnenste vormde eene opene plaats, met het schoonste groen gedekt, en beschaduwd door boomen, die eene aangenaame koelte gaven. Vrouwen, kinderen en grijsaarts vergezelden mij, en noodigden mij in hunne huizen in te gaan; zij spreidden de schoonste en zuiverste matten op den vloer, bestaande uit kleine uitgezogte steentjens, en omtrent twee voeten boven den grond verheven, om zig tegen de vochtigheid te beveiligen. Ik trad in de fraaijste deezer hutten binnen, die waarschijnlijk aan het Opperhoofd toebehoorde; en ik was ten hoogsten verwonderd, in dezelve een kabinet te vinden van latwerk, zoo wel gemaakt, als een in de omstreken van *Parijs*.

1787. December.

De ervarenste bouwkundige had geen beter bogt kunnen geven aan de uiteinden van het langwerpig rond, die het gebouw bepaalden; eene reeks pijlaaren, vijf voeten van elkander af staande, liep om het zelve heen: deeze pijlaaren waren van zeer net bewerkte boomstammen gemaakt, tusschen welken fijne matten, als vischschubben over elkander heengeschoven, met koorden konden opgehaald en neder gelaten worden, even als onze zonneschermen; het overige was gedekt met bladen van den kokosboom.

Fraaijheid van het Land, en woeste zeden der Inwooneren.

Dit verrukkelijk Land vereenigde bovendien de voordeelen van eenen grond, vrugtbaar zonder aankweeking, en van eene luchtstreek, die het dragen van kleederen geheel overtollig maakte. De brood-boomen, de kokos-boomen, de bananen, de goijaven, de oranje-boomen, verschaften aan deeze gelukkige volken een overvloed van gezond voedzel; hoenderen, zwijnen, honden, die met het overschot deezer vrugten gevoed werden, leverden hun eene aangenaame verscheidenheid van geregten. Zij waren zoo rijk, zij hadden zoo weinig behoeften, dat zij onze ijzere werktuigen

en

en stoffen weigerden aan te neemen, en niets dan koralen begeerden: van wezenlijke goederen rijkelijk voorzien, verlangden zij alleen naar overtolligheden.

1787. December.

Zij hadden op onze marktplaats meer dan twee honderd tam gemaakte hout-duiven verkogt, die alleen uit de hand wilden eeten; zij hadden ook de fraaiste tortelduiven en papegaaijen verruild, allen even tam. Wiens verbeelding kan het denkbeeld van geluk van eene zoo bekoorlijke verblijfplaats afscheiden? Deeze Eilanders, zeiden wij herhaalde keeren tot elkander, zijn ongetwijffeld de gelukkigste bewooners van den aardbodem; door hunne vrouwen en kinderen omringd, slijten zij hier vreedzaame dagen in onschuld en rust; zij hebben geene andere bezorgdheid, dan die om hunne vogels op te kweken, en, gelijk de eerste mensch, zonder arbeid de vrugten in te zamelen, welke boven hunne hoofden groeijen. Wij bedrogen ons; dit aangenaam verblijf was geenzints de wooning der onschuld: wij zagen, wel is waar, geene wapenen; maar de lichamen deezer *Indianen*, met lidteekens als overdekt, strekten ten bewijze, dat zij meenigmaalen oor-

1787. December.

lög of twist onder elkander hadden; en hunne gelaatstrekken kondigden eene woestheid aan, die in de aangezigten der vrouwen niet te bespeuren was. De natuur had ongetwijffeld dit character op hunne aangezigten gedrukt, om daar door te toonen, dat de half-wilde mensch, in geenen staat van regeeringloosheid levende, een snooder wezen is, dan de verscheurendste onder de dieren.

Dit eerste bezoek liep af zonder eenig geschil, in staat om tot onaangenaame gevolgen aanleiding te geven; ik ontdekte nogthans, dat 'er tusschen bijzondere persoonen geschillen plaats gegrepen hadden, doch dat eene groote voorzigtigheid dezelven op niet had doen uitloopen: men had naar onzen Chirurgijn Major ROLLIN steenen geworpen, en een Eilander, terwijl hij zig geliet den sabel van DE MONNERON te bewonderen, had gepoogd hem denzelven afhandig te maken, doch de scheede alleen in zijne hand houdende, was hij, op het gezicht van den blooten sabel, verschrikt weggeloopen. Ik bespeurde, dat over 't algemeen deeze Eilanders vrij onrustig waaren, en weinig onderdanig aan hun-

hunne hoofden: doch daar ik het oogmerk had om in den namiddag te vertrekken, wenschte ik mij zelven geluk, dat wij ons aan de kleine beledigingen, door ons ondervonden, niet bekreund hadden. Tegen den middag keerde ik in mijne boot naar boord te rug, en de sloepen volgden mij kort agter op: ik had moeite om aan boord te komen, dewijl onze beide Fregatten door praauwen omringd waren, en onze markt zoo vol als immer was. Naar wal gaande, had ik het bevel over het Fregat aan BOUTIN opgedragen, en aan hem overgelaten, zoodanig eene schikking te volgen, als hij raadzaamst zoude oordeelen, door eenige Eilanders aan boord toe te laten, of hun zulks volstrekt te weigeren, naar maate van de toedragt der omstandigheden. Op het dek ontmoette ik zeven of agt *Indiaanen*, waar van de oudste mij als een Opperhoofd werd voorgesteld. BOUTIN verhaalde mij, dat hij het aan boord komen deezer lieden niet zoude hebben kunnen beletten, dan door op hun te schieten; dat, wanneer zij hunne lichaamskragten met de onzen in vergelijking stelden, zij om onze bedreigingen lachten,

en

1787, December.

en met onze schildwagten den spot dreven; dat hij, van zijn kant, mijne beginzels van gematigdheid kennende, geene geweldige middelen, die egter alleen in staat waren hen in toom te houden, had willen gebruiken; hij voegde 'er bij, dat, zints het Opperhoofd bij de overigen gekomen was, deezen rustiger en minder onbescheiden geworden waren. Ik deed aan dit Opperhoofd eene meenigte van geschenken, en betoonde hem alle blijken van goedwilligheid; vervolgens hem een hoog denkbeeld van onze magt willende inboezemen, deed ik in zijne tegenwoordigheid verscheiden proeven met ons wapentuig; dan dit had op hem zeer weinig indruk, en hij scheen te denken, dat ons schietgeweer alleen diende om vogels te dooden. Onze sloepen kwamen aan, met water belaaden, en ik maakte allen toestel om onder zeil te gaan, en van een zagt koeltje gebruik te maken, het welk ons hoope gaf, om eenigen tijd ruimen wind te hebben. De Langle kwam op het zelfde oogenblik van zijn tochtjen te rug; hij berigtte mij, dat hij gekomen was aan eene haven, uitermaten geschikt voor vaartuigen, gelegen aan

aan den voet van een aangenaam gehucht, en bij een waterval, die het helderst water uitstortte. Aan boord van zijn Schip gaande, had hij last gegeven, om alles tot het vertrek gereed te maken; de noodzakelijkheid hier van gevoelde hij zoo zeer als ik: doch hij drong ten sterksten aan, dat wij op den afstand van een mijl van de kust zouden af- en aanhouden, en dat wij nog eenige ladingen water met onze booten zouden inneemen, eer wij geheel en al dit Eiland verlieten. Te vergeefsch stelde ik hem voor, dat wij 'er geen het minste gebrek aan hadden: hij had het stelzel van Capitain COOK aangenomen; hij oordeelde, dat versch aan boord genomen water honderd malen beter was, dan het geen wij hadden; en dewijl eenigen van zijn scheepsvolk ligte teekens van scheurbuik hadden, dagt hij, met reden, dat wij verschuldigd waren, hun alle mogelijke verligting toe te brengen. Daarenboven kon geen Eiland in overvloed van leeftocht met dit tegenwoordige vergeleken worden: de beide Fregatten hadden reeds meer dan vijf honderd varkens, eene groote meenigte hoenderen, duiven, en vrugten, bij wege van ruiling

be-

1787. December. bekomen, en alle deeze ververſchingen hadden ons ſlegts eenige glazen, koralen gekost.

Ik gevoelde de waarheid deezer bedenkingen, maar een heimlijk voorgevoel belette mij, hier in terſtond toe te ſtemmen: ik hield hem voor, dat ik de inwoonders te onrustig van aart oordeelde, om onze booten en ſloepen aan land te vertrouwen, wanneer zij door het vuur onzer Schepen niet konden gedekt worden; dat onze gematigdheid alleen gediend had, om lieden, die op niets, dan onze lichaamlijke ſterkte, rekenden, welke zeker voor de hunne moest onder doen, te verſtouten. Niets egter kon het beſluit van DE LANGLE doen wankelen; hij verklaarde mij, dat mijn tegenſtand mij verantwoordelijk ſtelde wegens den voortgang der ſcheurbuik, die zig zeer geweldig begon te vertoonen, en dat daarenboven de haven, van welke hij geſproken had, veel gemakkelijker was dan onze andere waterplaats; eindelijk verzogt hij mij verlof, om zig aan het hoofd der eerſte partij te ſtellen, mij verzekerende, dat hij binnen drie uuren met de booten vol water zoude wederkeeren. DE LAN-

1787. December.

LANGLE was een man van zulk een gezond oordeel, en van zoo veel bekwaamheids, dat deeze aanmerkingen, meer dan eenige andere beweegreden, mij overhaalden, om zijn zin te doen: ik beloofde hem dus, dat wij den geheelen nagt zouden af- en aanhouden; dat wij des anderen daags onze twee sloepen en twee booten, gewapend zoo als hij noodig zou keuren, zouden afzenden, en dat alles onder zijn bevel zou geschieden. De uitkomst regtvaardigde ten vollen ons denkbeeld, dat de tijd, om het Eiland *Maouna* te verlaten, daar was: bij het ligten van het anker, bevonden wij één der kabelstrengen door het scherpe koraal afgesneden; en nog twee uren liggens zoude het geheel doorgeveild hebben. Dewijl het reeds vier uren was, eer wij onder zeil kwamen, was die dag te ver verloopen, om het in de gedachten te nemen, de sloepen dien namiddag naar land te zenden, en wij stelden derzelver vertrek tot den volgenden dag uit. De nacht was stormachtig, en de wind, die elk oogenblik veranderde, deed mij besluiten, om mij omtrent drie mijlen van de kust te verwijderen. Met den dageraad, belette eene vol-

1787. December.

volstrekte stilte, digter bij te komen; eerst omtrent ten negen uuren kwam 'er een koeltjen uit het noord-oosten op, het welk mij in staat stelde, het Eiland te naderen, van waar wij omstreeks elf uuren naauwlijks één mijl af waren. Ik zond toen mijne sloep en groote boot af, onder bevel van BOUTIN en MOUTON, om, aan boord van de *Astrolabe*, de beveelen van DE LANGLE te haalen; allen, die eenige geringe blijken van scheurbuik hadden, werden in dezelven ingescheept, met zes gewapende Soldaaten en één Officier. Deeze beide booten voerden in 't geheel agt en twintig man, en omtrent twintig ledige watervaten om gevuld te worden. LAMANON en COLINET, schoon ziek, waren onder het getal der geenen, die van de *Bousfole* afvoeren. Van een' anderen kant, vergezelde DE VAUJUAS, die aan de betere hand was, DE LANGLE in zijne groote boot; LE GOBION, Adelborst, voerde het bevel op de sloep; en DE LA MARTINIERE, LAVAUX en Pater RECEVEUR, maakten een gedeelte uit van de drie en dertig persoonen, die van de *Astrolabe* afvoeren. Onder de één en zestig schepelingen

Sloepen afgezonden om water te haalen.

gen, die bezending uitmakende, bevonden zig de uitgelezenste manschappen van beide de schepen. De Langle wapende al zijn volk met snaphaanen en sabels; en zes draaijbassen werden in de sloepen geplaatst: ik had het geheel aan hem overgelaten, om alles, wat hij tot zijne beveiliging noodig oordeelde, in 't werk te stellen. De zekerheid, welke wij hadden, van in geen geschil met deeze volken geweest te zijn, waar over zij eenigen wrok konden hebben opgevat, het ongemeen groot getal van praauwen, die rondom ons heen voeren, het voorkomen van vrolijkheid en vertrouwen, die in onze wijze van handelen doorstraalde, alles liep te zamen om zijne gerustheid te vergrooten, en ik wil gaarne bekennen, dat de mijne niet wel grooter wezen konde: doch het liep aan tegen mijne grondbeginzelen, om, buiten de hoogste noodzakelijkheid, en vooral in het midden van eene groote meenigte volks, booten naar wal te zenden, wanneer zij door onze schepen niet gedekt, ja zelfs niet gezien konden worden. Ten half één uuren, voeren de booten van de *Astrolabe* af; en in minder dan drie kwartier uurs kwamen

1787. December.

1787. December.

zij aan de waterplaats. Groot was de verbaasdheid van alle de Officieren, en van DE LANGLE zelven, toen zij, in plaats van eene ruime en gemakkelijke Baaij, eene kreek vonden, vol koraal, waar geen doortocht was, dan door een bogtig kanaal, minder dan vijf en twintig voeten wijd, en waar op de branding sterk brak. Binnenwaards hadden zij nog geen drie voeten waters; de sloepen raakten grond, en de booten bleven alleen vlot, dewijl zij aan den ingang van het kanaal bleven, verre van den oever. Ongelukkig had DE LANGLE deeze Baaij alleen gezien bij hoog water; hij had zig niet verbeeld, dat het water hier tusschen de vijf en zes voeten op en af liep; hij konde zijne oogen naauwlijks gelooven. Eerst was hij van zins deeze Baaij te verlaten, en zig te begeven naar de plaats, waar wij voorheen water hadden ingenomen, en die alle voordeelen in zig vereenigde: maar het rustig en zagtaartig voorkomen der meenigte, die hem op den oever wagtte, met een groot aantal vrugten en varkens; de vrouwen en kinderen, welken hij onder deeze Eilanders bespeurde, en die zij gewoon zijn weg te

zen-

1787. December.

zenden, als zij iets vijandelijks in den zin hebben; alle deeze omstandigheden liepen zamen, om zijn eerst gevormd denkbeeld van voorzigtigheid te laten varen, het welk, gevolgd zijnde, hem voor eenen heilloozen uitslag zou behoed hebben (*). Hij liet de

(*) DE VAUJUAS, die de boot van de *Astrolabe* al zwemmende bereikt had, om het bevel over dezelve op zig te nemen, heeft, als ooggetuige, een verhaal van het gebeurde gegeven, waar mede dat van LA PEROUSE, op eenige bijzonderheden na, volkomen overeenstemt.

„ Bij onze komst, zegt hij, wierpen de Wilden, die zig, ten getale van zeven of agt honderd, aan de kust bevonden, tot een vrede-teeken, verscheiden takken van den boom, waar van de Bewooners der Eilanden in de *Zuid-zee* hunnen bedwelmenden drank maken, in zee. Bij het aankomen, gaf DE LANGLE bevel, dat bij elk vaartuig een gewapend soldaat en een matroos de wagt zouden houden, terwijl het volk van de sloepen zig met het haalen van water bezig hield, onder dekking van eene dubbele reije soldaten, die zig van de sloepen tot de waterplaats zoude uitstrekken. De vaten gevuld zijnde, scheepte men dezelven vreedzaam in; de Eilanders lieten zig door de gewapende soldaten vrij wel in orde houden: 'er bevond zig onder dezelven een zeker getal vrouwen en zeer jonge meisjens, die haare diensten aan ons op de

1787. December.

de watervaten uit de vier vaartuigen met de grootste bedaardheid aan wal brengen; terwijl zijne soldaten de best mogelijke orde op den oever hielden, in twee liniën geschaard, met eene tusschenruimte voor de waterhaalders. Maar deeze rust was van korten duur; verscheiden praauwen, die haaren voorraad aan onze schepen verkogt hadden, waren naar het Eiland wedergekeerd, en in de Baaij aan de waterplaats geland, zoo dat dezelve in korten tijd geheel vol was: in plaats van twee honderd Inboorlingen, de vrouwen en kinderen daar onder gerekend, welken DE LANGLE bij zijne aankomst ten half twee uuren aldaar ontmoet had, bevonden 'er zig ten drie uuren reeds duizend of twaalf honderd. Het getal der praauwen, die des morgens met ons handel gedreven hadden, was zoo aanmerkelijk groot, dat wij in den namiddag de vermindering van derzelver aantal naauwlijks bemerkten; ik bevlijtigde mij om ze aan boord bezigheid te verschaffen,

de onbeschaamdste wijze aanboden, en welke aanbiedingen juist niet door allen werden van de hand gewezen; wij zagen 'er slechts eenige weinige kinderen."

1787. December.

fen, in hope, dat onze sloepen aan Land het te ruimer en geruster zouden hebben. Groot was mijne misrekening! De toestand van de LANGLE werd van oogenblik tot oogenblik benaauwder: het gelukte hem egter, om, met behulp van DE VAUJUAS, BOUTIN, COLINET, en LE GOBIEN, het water aan boord te krijgen, maar de Baaij was bijna droog, en hij kon niet hopen zijne sloepen vlot te zullen krijgen voor vier uuren in den namiddag: hij trad 'er nogthans in, met zijn krijgsvolk, plaatste zig met zijn geweer, en zijne soldaten, voor aan, verbiedende egter te vuuren, zonder dat hij daar toe last gaf (*). Dan, hij

(*) Toen ons werk ten einde liep, vermeerderde het getal der Inboorlingen al langs hoe meer, en zij werden lastiger. Deeze omstandigheid deed DE LANGLE besluiten, om van zijn voornemen, het welk hij in den beginne gehad had, ten einde over eenige levensmiddelen te handelen, af te zien; hij gaf bevel om oogenblikkelijk in te schepen: maar vooraf, en dit was, mijns inziens, de eerste oorzaak van ons ongeluk, gaf hij eenige koralen ten geschenke aan die zoogenaamde Opperhoofden, die mede gewerkt hadden, om de Eilanders een weinig verwijderd te houden: Wij waren egter overtuigd, dat dit houden van orde

1787. December.

hij begon te merken, dat hij zig daar toe welhaast zou genoodzaakt zien: de steenen vlo-

orde niets meer dan een spel was; en indien deeze gewaande Opperhoofden in de daad met gezag bekleed waren, strekte zig zulks alleen tot een zeer klein getal menschen uit. Deeze geschenken, aan vijf of zes persoonen uitgedeeld, maakten het misnoegen van alle de anderen gaande; 'er verhief zig van toen af aan een algemeen geraas, en wij waren niet meer meester om hen in bedwang te houden: egter lieten zij ons in onze sloepen gaan; doch een gedeelte deezer Eilanders begaf zig in zee, om ons te volgen, terwijl de overigen steenen op den oever raapten.

„ Dewijl de sloepen een eind weegs van het strand vast geraakt waren, moesten wij tot aan den middel het water doorwaden, om 'er bij te komen; en, in dien overtocht, werden de wapenen van verscheiden Soldaten vochtig: en in deezen bedenkelijken toestand begon het afgrijzelijk tooneel, waar van ik thans verslag doe. Naauwlijks hadden wij onze sloepen bereikt, of DE LANGLE gaf bevel, om dezelven weder vlot te maken, en de dregge te ligten: verscheiden van de sterkste Eiland-bewooners wilden zig daar tegen verzetten, door het kabeltouw vast te houden. De Kapitein, getuige van deezen tegenstand, ziende, dat het oploop vermeerderde, en eenige steenen naar hem geworpen werden, deed, om den Wilden schrik aan te jagen, een snaphaan-schoot in de lucht afgaan; maar wel verre van

1787. December.

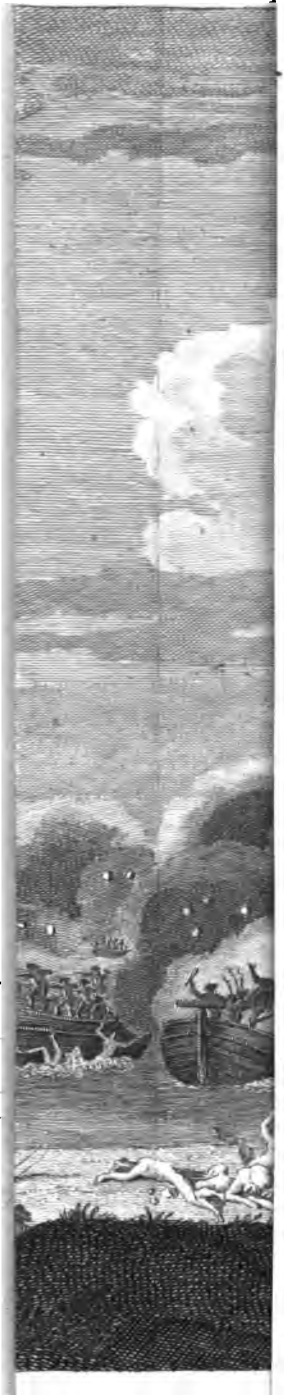
vlogen reeds van rondsom, en deeze *Indianen*, die slechts tot de knieën toe in 't water stonden, omringden de sloepen op den afstand van minder dan eene toise; de Soldaten, die reeds te scheep waren, deeden vrugtelooze pogingen, om hen af te weeren. Indien de vrees voor het aanvangen van vijandelijkheden, en om van wreedheid beschuldigd te worden, DE LANGLE niet wederhouden had, zou hij ongetwijffeld last gegeven hebben om de draaibassen af te schieten, en met de snaphaanen een algemeen vuur te maken, waar door deeze mee-

DE LANGLE, *en elf andere persoonen, worden vermoord.*

van daar door afgeschrikt te worden, gaven zij het sein tot eenen algemeenen aanval: welhaast werd op ons een hagelbui van steenen, met zoo veel kragt, als gezwindheid geworpen; het gevecht begon van beiden kanten, en werd algemeen. Zij, wier schietgeweer nog in staat was om gebruikt te worden, deeden verscheiden van deeze uitzinnigen ter neder vallen; maar de andere *Indiånen* zijn daar over in 't minst niet ontsteld, en scheenen waren eer hunne woede te verdubbelen; een gedeelte derzelven naderde onze sloepen, terwijl de anderen, ten getale van zes of zeven honderd, voortgingen, om op de afgrijzelijkste en moorddadigste wijze met steenen te werpen. „ (*Vervolg van 't Verbaal van* DE VAUJUAS.)

1787. December. meenigte voorzeker zoude zijn te rug gedreven; doch hij dagt hen in bedwang te zullen kunnen houden zonder bloedvergieten, en hij was het slachtoffer zijner menschlievendheid. Binnen kort viel 'er eene hagelbuij van steenen, van eenen kleinen afstand met zoo veel kragts geworpen, als of ze uit een slinger kwamen; en zij troffen meest allen, die zig in de sloep bevonden. DE LANGLE had slechts tijd, om zijn snaphaan met een dubbelen loop aftescchieten, eer hij nedergeslagen werd, en over boord viel, juist aan die zijde, waar meer dan twee honderd *Indianen* zig bevonden; onmiddelijk werd hij met stokken en steenen afgemaakt. Toen hij dood was, bonden zij hem met den eenen arm aan één der roeigaten van de sloep, ongetwijffeld om zig van eene verdere buitmaking te verzekeren. De sloep van de *Boussole*, waar over BOUTIN het bevel voerde, zat aan den grond, op den afstand van twee toisen van die der *Astrolabe*; tusschen dezelve liep, in eene evenwijdige richting, een klein Kanaal, door de *Indianen* niet bezet: door welk middel alle de gewonden, die het geluk hadden om niet

aan

PERSOONE

1787. December.

in de andere zijde te vallen, zig met zwemmen wisten te redden; zij bereikten onze booten, die, gelukkig vlot gebleven zijnde, het middel waren, om negen en veertig persoonen te behouden van de negen en zestig, die de geheele derwaards gezondene bende uitmaakten. BOUTIN had alle de bewegingen gevolgd, en de eigenste stappen gedaan, van DE LANGLE; zijne watervaten, zijn krijgs- en scheepsvolk, waren ten zelfden tijde aan boord gekomen, op dezelfde wijze geschikt, en hij had insgelijks den post voor aan op de sloep. Schoon hij voor de slegte gevolgen der gematigdheid van DE LANGLE beducht was, nam hij niet over zig, om aan zijn krijgsvolk last tot vuuren te geven, voor dat zijn Bevelhebber zulks gedaan had. Men heeft reden om te veronderstellen, dat elk schot, op den afstand van vier of vijf schreden, eenen *Indiaan* moet hebben doen vallen; doch 'er was geen tijd om op nieuw te laden. BOUTIN werd insgelijks door eenen steen ter neder geveld; tot zijn geluk viel hij tusschen de beide sloepen. In minder dan vijf minuten, bleef 'er geen enkel man aan boord van de bei-

 de

van de andere zijde te vallen, zig met zwemmen wisten te redden; zij bereikten onze booten, die, gelukkig vlot gebleven zijnde, het middel waren, om negen en veertig perſoonen te behouden van de negen en zestig, die de geheele derwaards gezondene bende uitmaakten. Boutin had alle de bewegingen gevolgd, en de eigenſte ſtappen gedaan, van de Langle; zijne watervaten, zijn krijgs- en ſcheepsvolk, waren ten zelfden tijde aan boord gekomen, op dezelfde wijze geſchikt, en hij had insgelijks den post voor aan op de ſloep. Schoon hij voor de ſlegte gevolgen der gematigdheid van de Langle beducht was, nam hij niet over zig, om aan zijn krijgsvolk last tot vuuren te geven, voor dat zijn Bevelhebber zulks gedaan had. Men heeft reden om te veronderſtellen, dat elk ſchot, op den afſtand van vier of vijf ſchreden, eenen *Indiaan* moet hebben doen vallen; doch 'er was geen tijd om op nieuw te laden. Boutin werd insgelijks door eenen ſteen ter neder geveld; tot zijn geluk viel hij tusſchen de beide ſloepen. In minder dan vijf minuten, bleef 'er geen enkel man aan boord van de beide

1787.

1787. December.

VEUR, die eene zwaare kneuzing aan het oog gekregen had. DE LAMANON en DE LANGLE waren met eene voorbeeldelooze barbaarschheid om 't leven gebragt; zoo ook TALIN, Opziender der wapenen op de *Bousſole*, en negen andere perſonen van beiden de Schepen. De woeste *Indianen* koelden, na deezen gedood te hebben, hunne dolle woede aan de ontzielde lichamen, met hunne knodſen. LE GOBIEN, die, onder het opper-toezigt van DE LANGLE, het bevel op de ſloep van de *Aſtrolabe* voerde, verliet zijnen post niet, voor dat hij zig geheel alleen bevond; na zijn kruid verſchoten te hebben, ſprong hij in 't water, aan de zijde van het kleine Kanaal, tusſchen de twee ſloepen, door de *Indianen*, gelijk ik gezegd heb, onbezet gelaten; en ondanks zijne bekomene wonden, vondt hij middel om zig aan boord van ééne der booten te redden: die van de *Aſtrolabe* was zóo diep geladen, dat zij aan den grond geraakte. Dit voorval deed in de Eilanders de gedachten opkomen, om aan de gewonden den aftocht af te ſnijden; zij kwamen in groote meenigte naar het rif, of de bank

van

van klippen, bij den ingang toeschieten, waar de booten, binnen den afstand van tien voeten, volstrektelijk door moesten: de geringe, nog overgeschoten voorraad van kruid en lood werd tegen dien woedenden hoop gebruikt; en de booten kwamen eindelijk uit dit hol, het welk, uit hoofde van de bedrieglijkheid der gronden, en de wreedheid der Inboorlingen, verschrikkelijker dan de legerplaatsen van tijgers en leeuwen was. (*) Zij

(*) Bij geluk kwam het den Eiland-bewooneren, die zig met het plunderen der sloepen bezig hielden, niet in de gedachten, om ons te vervolgen: onze geheele verdediging bestond in vier of vijf sabels, en in het doen van twee of drie snaphaanschoten: een niets beduidend middel tegen twee of drie honderd, met steenen en knodsen gewapend, en die met hunne ligte praauwen zig op zoodanigen afstand kunnen houden, als hun gelieft. Eenige van deeze praauwen voeren de Baaij uit, kort na ons vertrek; maar zij zeilden langs de kust, van waar eene derzelven vertrok, om de anderen, die aan boord der Fregatten gebleven waren, te gaan waarschuwen. In 't voorbij vaaren, had deeze praauw de onbeschaamdheid, om tegen ons eene dreigende houding aan te nemen; mijn toestand verpligtte mij, om mijne wraak op te schorten, en de zwakke middelen, die ons nog overgebleven waren, ter onzer verdediging te bewaren. (*Vervolg van het verhaal van* DE VAUJUAS.)

1787. December.

Gematigdheid der Franschen.

Zij kwamen ten vijf uuren aan boord, en wij vernamen dit noodlottig ongeval. Wij hadden, in dit oogenblik, rondom ons, honderd praauwen, uit welken de Inboorlingen hunnen voorraad verkogten met eene gerustheid, die ons genoegzaam van hunne onschuld verzekerde: doch zij waaren de broeders, de kinderen, de landgenooten van deeze barbaarsche moordenaars; en ik moet bekennen, dat ik al de kragt van mijne rede moest te hulp roepen, om de gramschap, die mij bezielde, te bedwingen, en het scheepsvolk te beletten van hen om te brengen. De soldaten stonden gereed om het geschut te laaden, en met klein geweer op hun te schieten: ik wederhield deeze bewegingen, die egter zeer verschoonlijk waren, en ik liet slechts een stuk geschut met los kruid afschieten, als eene waarschuwing aan de praauwen, om te vertrekken. Een klein vaartuig, van den wal komende, onderrigtte hun ongetwijffeld van het gebeurde; want, in minder dan één uur, was er geen praauw meer te zien. Een *Indiaan*, die zig op ons half dek bevond, toen onze boot aankwam, werd op mijn bevel aangehouden, en in de boeijen gezet; op

den

den volgenden dag de kust genaderd zijnde, gaf ik hem vrijheid, om over boord te springen: de gerustheid, waar mede hij op het Fregat gebleven was, was een ontegenzeggelijk blijk van zijne onschuld.

1787. December.

Mijn eerste ontwerp was eene nieuwe landing te wagen, om den dood onzer ongelukkige Reisgenooten te wreeken, en het overschot onzer sloepen te haalen. Met dit oogmerk naderde ik de kust, om aldaar eene ankerplaats te zoeken; doch ik vond geen anderen, dan denzelfden koraal grond, met eene deining, die op het strand liep, en tegen de veelvuldige klippen brak: de kreek, waar de moord was voorgevallen, was daarenboven in eenen diepen inham, en het scheen mij niet mogelijk dezelve zoo dicht te naderen, dat zij binnen het bereik van het geschut kwam. Boutin, die van wegen zijne wonden het bedde moest houden, doch ten vollen bij zijn verstand gebleven was, gaf mij daarenboven te verstaan, dat de gelegenheid van deeze Baaij zoodanig was, dat, indien onze booten ongelukkig aan den grond gerrakten, ('t welk zeer gemakkelijk kon gebeuren) zeker geen één man er het leven af zou bren-

1787. December.

brengen; want dewijl de boomen, die zeer dicht aan den zeekant ſtonden, de *Indianen* tegen het vuur onzer ſnaphaanen zouden dekken, zouden de *Franſchen*, welken wij ontſcheepten, aan een hagelbuij van ſteenen zijn blootgeſteld, die des te bezwaarlijker te vermijden waren, om dat zij met zulk eene handigheid, juistheid en kragt geworpen werden, dat ze bijkans dezelfde uitwerking deeden, als onze kogels, en boven dezelven het voordeel hadden, van met éénе grooter ſnelheid, de één den ander te volgen. De VAUJUAS was van het zelfde begrip. Ik wilde 'er egter mijne toeſtemming niet aan geven, dan na dat ik verzekerd was van de onmogelijkheid, om zoo dicht aan het gebucht te ankeren, dat het binnen het bereik van ons geſchut was: ik bragt twee dagen door met voor de Baaij heen te laveeren; ik zag toen de wrakken van onze ſloepen op het ſtrand, en rondom dezelven een onnoemlijk getal *Indianen*. Ongelooflijk moge het ſchijnen, dat, geduurende deezen tijd, vijf of zes praauwen van ſtrand kwamen, om varkens, duiven, en kokosnoten ter ruiling aan te bieden: ik was telken

rei-

reize genoodzaakt mijn toorn in te binden, om geen last te geven tot het in den grond schieten van dezelven. Deeze *Indiaanen*, niet wetende, dat wij vuurwapenen hadden, die verder reikten, dan onze snaphaanen, bleven, zonder eenige de minste vrees te betoonen, op den afstand van vijftig toisen van onze schepen, en boden ons met veel vertoon van gerustheid hunne eetwaaren aan. Onze houding was geenzints uitnoodigende om te naderen, en op deeze wijze bragten zij een geheel uur door, in den namiddag van den 12en December. Hunne aanbiedingen om ruiling te doen werden gevolgd van uitjouwing, en dadelijk ontwaarde ik, dat verscheiden andere praauwen van den oever afstaken, om zig bij hun te voegen. Dewijl zij geen begrip hadden van den afstand, op welken ons geschut reikte, en alles aanduidde, dat ik mij welhaast zou genoodzaakt zien, om van mijne beginzelen van gematigdheid af te wijken, beval ik, dat een kanonschoot op het midden van die praauwen zoude gedaan worden. Mijne beveelen werden met de grootste vaardigheid en stiptheid volvoerd; de kogel viel bij de praauwen neder,

1787. December.

1787. December.

der, door dien val geraakten dezelve vol water, onmiddelijk roeiden zij met allen haast naar land, en die kort te vooren van den oever waren afgestoken, vloden mede derwaards te rug.

Met moeite scheurde ik mij af van eene zoo heillooze plaats, en liet 'er de lijken van onze vermoorde reisgenooten agter. Dit onheil gaf ons eene levendige herinnering van dat van 13 Julij 1786, in de Baaij *des François*, en verspreidde over onze reize zeer veel bitterheids. De verslagenheid, en lust tot wraakneming heerschten onder het volk van beide schepen; gelukkig nog, dat, in deeze noodlottige omstandigheid, het grootste gedeelte van hun, die zig aan Land bevonden, behouden gebleven is. Ik voor mij, verloor aan DE LANGLE een oud vriend, een man van veel verstand, van groot oordeel, en van kunde, één der beste Officieren in den *Franschen* zeedienst; zijne menschlievendheid was oorzaak van zijnen dood: had hij van zig kunnen verkrijgen, om op de eersten der *Indianen*, die tot het omringen zijner sloepen in 't water stapten, vuur te doen geven, hij zou zijn eigen leven bewaard hebben, als mede

dat

dat van DE LAMANON, en van de tien andere slachtoffers van der *Indianen* woede: daarenboven waren 'er twintig persoonen, tot de beide Fregatten behoorende, zwaar gewond, en dit voorval beroofde ons, voor dit oogenblik, van twee en dertig mannen en twee sloepen, de eenige roei-vaartuigen, welken wij hadden, om een genoegzaam aantal gewapende manschappen, bij het doen eener landing, te kunnen bergen.

1787. December.

Lijst der persoonen, door de Wilden van het Eiland Maouna, *den* 11 *December* 1787 *vermoord.*

DE ASTROLABE.

DE LANGLE, Scheeps-kapitain, en Bevelhebber.

YVES HUMON, JEAN REDELLEC, FRANÇOIS FERET, LAURENT ROBIN, een *Chinees*, Matroosen.

LOUIS DAVID, dienst-doende Kanonnier.

JEAN GERAUD, dienstknecht.

DE BOUSSOLE.

1787.
December.

DE LAMANON, Natuurkundige en Onderzoeker van het geen tot de Natuurlijke Historie behoort.

PIERRE FALIN, eerfte Konftapel.

ANDRÉ ROTH, JOSEPH RAIJES, dienstdoende Kanonniers.

Deeze verliezen hadden invloed op de verdere regeling van mijne reize: de geringfte fchok zoude mij in de noodzakelijkheid gebragt hebben, om één der Fregarten te verbranden, ten einde het andere te bemannen. Ik had wel de noodige ftukken tot het vervaardigen van eene floep; maar ik konde dezelven niet in elkander zetten, zonder eene haven aan te doen. Indien ik, om mijne wraak te koelen, alleen gewenscht had eenige weinige *Indianen* te dooden, ik was in de gelegenheid geweest, om een honderd praauwen, meer dan vijf honderd perfoonen voerende, in den grond te booren en te vernielen; maar ik vreesde in de keuze der flachtoffers te zullen mistasten, en de ftem van mijn geweten fpaarde hun

het

het leven (*). Zij, die bij dit verhaal zig het levens-einde van Capitain COOK herinne- | 1787. December.

(*) Deeze plaats, gelijk ook veele anderen, laten geen twijffel over omtrent de menschlievendheid van LA PEROUSE; het zal egter aan den Lezer niet ontsnapt zijn, hoe dikwerf deeze goede en brave man de Wilden van wreedheid en slegtheid beschuldigt: zulk een achtenswaardig getuigenis kan niet gewraakt worden. Zie hier het geen hij, korten tijd na deeze gebeurtenis, aan zijnen vriend, den gewezen Minister FLEURIEU, schreef. Na zig over de stijfhoofdigheid en eigenzinnigheid van DE LANGLE, die het hoofd-character van deezen Officier uitmaakten, en eindelijk zijn verderf berokkenden, beklaagd te hebben, voegt LA PEROUSE 'er bij; sprekende van de Inwooners van *Nieuw Holland*.

„ Schoon zwak van kragten, en niet zeer talrijk, „ zijn zij, even als alle Wilden, van een zeer slegten „ inborst, en zij zouden onze vaartuigen verbranden, „ zoo zij 'er zig toe in staat zagen, en 'er eene gunsti- „ ge gelegenheid toe vonden: na onze geschenken en „ vriendelijkheden genoten te hebben, ontzagen zij zig „ niet, hunne werpspiessen op ons af te schieten. Mijn „ gevoelen omtrent de wilde en onbeschaafde Volken „ was zedert lang bepaald; mijne reize heeft mij in dat „ begrip gesterkt:

„ *Ik zelf heb hen te zeer, met schade, leeren ken-* „ *nen.*

„ Ik ben egter duizend malen meer verstoord op de

 „ Wijs-

1787. December.

neren, moeten in 't oog houden, dat zijne schepen in de Baaij van *Karakakoa* geankerd lagen; dat derzelver geschut hun meester van de zeekusten maakte; dat zij de *Indianen* de wet konden stellen, door de bedreiging, om de aan den oever geblevene praauwen, als mede de gehuchten aan de kust, te vernielen: wij, in tegendeel, bevonden ons op zee, verder dan een kanonschoot van het Eiland verwijderd, verpligt ons van de kust af te houden, waar wij de gevolgen eener stilte te duchten hadden; een zwaare stroom dreef ons gestadig naar klippen, waar wij, ongetwijffeld, met ijzeren ketenen zouden hebben kunnen ankeren, maar dan nog zouden wij het gehucht niet hebben kunnen beschieten: behalven dat de zee zoo hoog was, dat onze kabels gevaar liepen, om bij de kluizen af te breken, en daar door ons aan het grootste gevaar bloot te stellen. Ik maakte dus alle berekeningen op de mogelijkheid, eer ik dit

„ Wijsgeeren, die zulk een ophef van de Wilden maken, dan op de Wilden zelven. De ongelukkige
„ LAMANON, dien zij vermoord hebben, zeide mij,
„ daags voor zijnen dood, dat deeze menschen vrij wat
„ beter waren, dan wij."

dit rampzalig Eiland verliet; in 't einde was ik ten vollen overtuigd, dat het ankeren geheel niet kon gelukken, en dat eene landing, door de Fregatten niet ondersteund wordende, loutere roekloosheid zijn zoude; een goede uitslag zelfs waare nutteloos geweest, vermits zeker geen enkel man levende in de handen der *Indianen* overgebleven was, onze sloepen vernield en aan den grond geraakt waren, en wij aan boord nog in de gelegenheid waren om dezelven te herstellen. Dienvolgende zette ik, den 14en, koers naar een derde Eiland, het welk ik in het westen ten noordwesten ontdekte; en door DE BOUGAINVILLE slechts uit de hoogte van de mast gezien was, dewijl het slegt weder hem deed afdrijven; het is door een Kanaal van negen mijlen van het Eiland *Maouna* afgescheiden. De *Indianen* hadden ons de namen van tien Eilanden opgegeven, die hunnen Archipel uitmaken; zij hadden derzelver ligging op een stuk papiers in 't ruwe geschetst; en schoon men niet veel staat kan maken op het geen zij teekenden, komt het egter waarschijnlijk voor, dat de bewooners deezer onderscheiden Eilanden met elkander eenige gemeen-

1787. December.

Vertrek van het Eiland, waar de moord gepleegd was.

1787. December. fchap hebben, en als in een verbond ftaan. De verdere door ons gedaane ontdekkingen laten ons geen twijffel over, dat deeze Archipel niet even zoo uitgeftrekt, even zoo bevolkt, en rijk in levensmiddelen zij, als de *Societeits - Eilanden*; het is zelfs waarfchijnlijk, dat men 'er zeer goede ankerplaatfen vinden zoude: maar geene floep meer hebbende, en de verbitterdheid van mijn fcheepsvolk kennende, befloot ik niet te ankeren, voor dat ik in *Botanij - Baaij* in *Nieuw - Holland*, kwam, waar ik voornemens was, om uit de ftukken, welken ik aan boord had, eene nieuwe floep te maken. Niettemin was het mijn oogmerk, tot uitbreiding der Aardrijkskunde, de onderfcheiden Eilanden, welken ik mogt ontmoeten, te bezoeken, en derzelver lengte en breedte met nauwkeurigheid te bepaalen; ook hoopte ik in ftaat te zullen wezen, om met deeze Eilanders handel te drijven, op eenen korten afftand van de kust liggende: gaarne laat ik aan anderen over, om de min belangrijke gefchiedenis deezer barbaarfche volken te befchrijven. Een verblijf van vier en twintig uuren, en het verhaal van onze rampfpoeden is te over voldoende,

om

om hunne wreedaartigheid, om hunne konsten, en de voortbrengzels van één der schoonste plekken op den aardbodem te doen kennen.

1787. December.

't Eiland Oyolava en deszelfs Bewooners.

Den 14[en] December, zeilde ik naar het Eiland *Oijolava*, het welk wij ontdekt hadden vijf dagen voor het bezoeken der ankerplaats, die voor ons zoo noodlottig was. De Bougainville had de zuidzijde van verre af gezien, en ook op de door hem gegevene afteekening van deezen Archipel aangewezen: dit Eiland is van *Maouna*, of het *Moordenaars Eiland*, door een kanaal van omtrent negen mijlen afgescheiden; en het Eiland *Taiti* kan naauwlijks ten aanzien van schoonheid, uitgestrektheid, vrugtbaarheid en volkrijkheid daar mede gelijk gesteld worden. Toen wij op den afstand van drie mijlen van deszelfs noordoostelijken uithoek gekomen waren, werden wij door eene ontelbaare meenigte praauwen omringd, die met broodvrugten, kokosnooten, bananen, suiker-riet, duiven, kniffhoenderen, doch met zeer weinig varkens geladen waren. De bewooners van dit Eiland geleken zeer veel naar die van het Eiland *Maouna*, die ons zoo schrikkelijk verraden hadden; hunne kleeding, hunne we-

1787. December.

zenstrekken, hunne reusachtige grootte, verschilden zoo weinig, dat onze matroosen verscheiden der moordenaars meenden te herkennen, en ik had veel moeite, om hen te beletten van niet op dezelven te schieten: doch ik was overtuigd, dat hunne gramschap hen deed dwalen; en eene wraakneming, welke ik gemeend had mij niet te mogen veroorloven ten aanzien van praauwen van het Eiland *Maouna* zelven, op het oogenblik, dat ik die afgrijzelijke gebeurtenis vernam, was voorzeker nog minder geoorloofd vier dagen daar na, op een ander Eiland, vijftien mijlen van het eerstgemelde af gelegen. Het gelukte mij deeze gisting te doen bedaaren, en wij gingen met onze ruilingen voort: 'er heerschte aldaar veel meer gerustheid en goede trouw, dan op het Eiland *Maouna*, vermits de geringste onrechtvaardigheden met stokslagen gestraft, of met woorden en dreigende gebaarden beteugeld werden. Ten vier uuren na den middag, draaiden wij bij, vlak voor een gehucht, het grootste misschien, het welk op eenig Eiland in de Zuidzee gevonden wordt, of liever tegen over eene zeer groote vlakte, die van den top der bergen

af,

1787. December.

af, tot aan den oever der zee, met huizen bebouwd was: deeze bergen zijn bijna op het midden van het Eiland gelegen, welker grond zacht naar beneden afdaalt, en aan de schepen een opgaande tooneel vertoont, met boomen, hutten en gewassen als overdekt; men zag den rook uit het midden van dit gehucht, als uit het midden van eene groote stad, opsteigen; de zee was vol prauwen, die allen onze schepen poogden te naderen; in verscheiden derzelven waren geene anderen, dan nieuwsgierigen, die, niets aan ons te verkoopen hebbende, rondom onze scheepen heen voeren, en geen ander oogmerk scheenen te hebben, dan om zig te vermaken, met ons te bezigtigen.

De tegenwoordigheid van vrouwen en kinderen, die zig onder hen bevonden, konde ons wel doen veronderstellen, dat zij geene vijandige oogmerken hadden: maar wij hadden te veel dringende redenen, om ons op dit teeken niet meer te verlaten, en wij hadden besloten, om de geringste daad van vijandelijkheid zoodanig te keer te gaan, dat wij daar door bij deeze Eilanders gevreesd zouden worden. Ik voor mij geloove, dat wij de eersten waren, die met

dee-

1787. December. deeze volken handel dreven: zij hadden geen kennis van het ijzer; zij verwierpen het bestendig, wanneer wij het hun aanboden, en aan een enkele glas-koraal gaven zij den voorrang boven een bijl of een spijker van zes duimen; zij waren rijk in voortbrengzelen der natuur, en beoogden in hunne ruilingen niets dan overtolligheden en voorwerpen van weelde. Onder een vrij groot aantal vrouwen merkte ik 'er twee of drie op van een bevallig voorkomen, en waar van men schier gelooven zoude, dat zij tot een model gestrekt hadden voor de afteekening der *Aanbiedster van Geschenken*, van welke men in de derde reize van COOK gewaagd vindt; haare hairen, met bloemen vercierd, en met een groen lint zaamgebonden, waren met kruiden en mosch doorvlogten; zij hadden eene fraaije gestalte, armen van eene rondachtige gedaante, en van eene juiste evenredigheid, haare oogen, haar gezicht, haare gebaarden, kondigden eene zagtheid van aart aan, terwijl die der mannen eene listigheid en woestheid aanduidde.

Met het begin van den nacht, zetteden wij onze reize langs het Eiland voort, en de

de praauwen keerden naar het Land te rug; de oever, met steenklippen bezet zijnde, verschafte aan onze schepen geene schuilplaats, om dat de zee zig aan de noordoost-zijde verhefte, en tegen de noordkust, langs welke wij zeilden, met woede aansloeg. Indien ik het oogmerk gehad hadde om te ankeren, zoude ik daar toe waarschijnlijk eene allergeschiktste plaats aan de westzijde gevonden hebben: over 't algemeen moeten de zeelieden, tusschen de keerkringen, schier nergens, dan onder den wind der Eilanden, ankerplaatsen zoeken. Den geheelen volgenden dag had ik eene volmaakte stilte van wind; 'er was veel weerlicht, met donderslagen en regen vergezeld. Zeer weinige praauwen kwamen bij ons; het geen mij in het denkbeeld bragt, dat men te *Oijolava* van ons wedervaren op het Eiland *Maouna* berigt gekregen had: met dit al egter, dewijl het mogelijk was, dat het onweder en de weerlicht de praauwen binnen de haven te rug hield, was deeze mijne gedachte niet meer, dan eene bloote gissing; doch den 17en kreeg zij veel waarschijnlijkheid. In de daad, toen wij langs het Eiland *Pola* heen zeilden, het welk

1787.
December.

wij

1787. December.

wij veel digter, dan het voorgaande, naderden, ontfingen wij van geene enkele praauw een bezoek: ik besloot daar uit, dat deeze volken nog geene genoegzaame vorderingen in de zedenkunde gemaakt hadden, om te weten, dat de straffe alleen op de schuldigen behoort te vallen, en dat het straffen der moordenaars alleen onze wraak voldaan zoude hebben. Het Eiland *Pola*, een weinig minder groot, dan *Oijolava*, maar even fraaij, is van het zelve door een kanaal van omtrent vier mijlen afgescheiden, het welk wederom door twee vrij aanmerkelijke Eilanden doorsneden is, van welken het eene, zeer laag en met veel hout bewassen, waarschijnlijk bewoond is. De noord-kust van *Pola*, even als die der overige Eilanden van deezen Archipel, is voor de schepen ontoeganglijk; maar, wanneer men den westelijken uithoek van dit Eiland omzeilt, ontmoet men eene stille zee zonder klippen, het welk op eene uitmuntende rheede doet hopen.

Naamen der Zeemans-Eilanden.

Wij hadden van de Bewooners van het Eiland *Maouna* vernomen, dat de *Zeemans-Eilanden* tien in getal zijn; namelijk: *Opoun*, zijnde het oostelijkste, *Leoné*, *Fanfoué*, *Maou-*

Maouna, *Oijolava*, *Calinassé*, *Pola*, *Shika*, *Ossamo*, en *Ouera*. De ligging der drie laatstgemelden is ons onbekend; de *Indianen*, toen zij eene afteekening van deezen Archipel maakten, plaatsten dezelven zuidwaards van *Oijolava*; maar dit kwam mij voor niet juist te zijn. *Opoun*, het zuidelijkste en oostelijkste van deeze Eilanden, ligt op 14 graden, 7 minuten, zuider breedte, en op 171 graden, 27 minuten, 7 seconden oostelijker lengte. Verscheiden Aardrijks-kundigen schrijven aan ROGGEWEIN de ontdekking deezer Eilanden toe, en dat hij aan dezelven, in 't jaar 1721, den naam van *Bouwman Eilanden* gaf; maar, noch de geschiedkundige berigten nopens deeze volken, noch de aardrijkskundige ligging, welke de Schrijver van ROGGEWEIN's *Reize* (*) aan deeze Eilanden toeschrijft,

(*) De *Reis-beschrijving* van ROGGEWEIN, door den President DE BROSSES uitgegeven, is niet oorspronglijk in de *Fransche* taal geschreven: maar een *Duitscher*, geboortig van *Mekelenburg*, die als koksmaat de reize met ROOGEWEIN deed, CH. FR. BEHRENS genaamd, schreef zijne beschrijving in 't *Hoogduitsch*, kennende hij geen enkel woord *Fransch*. De oor-

1787. December.

schrijft, komen met dit gevoelen niet over- één.

Wat daar ook van zij, het schijnt mij toe noodzakelijk te zijn, om aan dezelven den naam van *Zeemans-Eilanden*, hun door DE BOUGAINVILLE gegeven, te doen behouden, indien men in de Aardrijkskunde geene verwarring wil veroorzaken, die aan de bevordering deezer wetenschap aller- schadelijkst is. Deeze Eilanden, op 14 graden zuider breedte, en tusschen de 171 en 175 graden westelijker lengte gelegen, maken één der schoonste Archipels van de *Zuid-zee* uit, even zeer belangrijk door konsten, voortbrengzels en bevolking, als de *Societeits-* of *Vrienden Eilanden*, van welken de *Engelsche* Reizigers ons eene beschrijving gegeven hebben, waar aan niets geacht kan worden te ontbreken. Wat het zedelijk character deezer volken betreft, schoon wij slechts een oogenblik omgang met hun gehad hebben, hebben wij, door on-

oorspronglijke uitgave, die vrij zeldzaam geworden is, heeft ten titel: *Reise durch die Südlaënder und um die Welt.* — Men vergelijke het tijdschrift, de *Spectateur du Nord* genaamd, van de maand *October* 1798 *en volgg.*

onze geledene rampen, dat character zoo wel leeren kennen, dat wij niet schromen te verzekeren; dat men te vergeefs door weldaaden de dankbaarheid zoude trachten op te wakkeren in deeze woeste gemoederen, die door niets, dan door vreeze, kunnen worden in toom gehouden.

1787. December.

Deeze Eilanders zijn de grootste en wel gemaaktste, welken wij nog ontmoet hadden; hunne gewoone gestalte is van vijf voeten, negen, tien of elf duimen: maar zij zijn minder te bewonderen uit hoofde van hunne gestalte, dan van de overgroote evenredigheid hunner onderscheide lichaamsleden. Onze nieuwsgierigheid, die ons zeer dikwijls bewoog, om hun te meten, deed hen te meermalen hunne natuurlijke kragten met de onzen vergelijken: deeze vergelijkingen liepen niet tot ons voordeel uit, en wij mogen misschien onze onheilen toeschrijven aan den indruk van grootere persoonlijke kragten, dien deeze proefnemingen bij hen overlieten. Hun voorkomen scheen mij dikwils een gevoel van minachting uit te drukken, het welk ik meende uit te roeijen, wanneer ik bevel gaf, om in hunne tegenwoordigheid onze ge-

Buitengewoone gestalte der Eilandbewooners.

1787. December.

geweeren af te schieten: maar ik konde daar mede mijn oogmerk niet bereiken, ten waare ik 'er een mensch het slagtoffer van maakte; want anders zagen zij dit schieten voor een spel en aartigheid aan.

Onder deeze Eilanders is een klein getal beneden de opgegevene grootte: ik heb 'er laten meten, die niet meer, dan vijf voeten vier duimen haalden, maar deezen zijn de dwergen in dit Land; en schoon de gestalte der laatstgemelden meer met de onze schijnt overéén te komen, vertoonen egter hunne sterke en gespierde armen, hunne breede borsten, hunne beenen, hunne dijen, eene zeer verschillende evenredigheid; men kan van hun zeggen, dat zij, in vergelijking met de *Europeanen*, gelijk staan met de *Deensche* paarden in evenredigheid met de *Fransche*.

Hunne kleeding en zeden.

De mannen hebben het lichaam geverwd, zoo dat men hen voor gekleed zoude aanzien, schoon zij bijna naakt zijn; zij hebben alleenlijk om hun middel een gordel van zeegras, die tot aan de knieën afhangt, en hen veel gelijkheid doet hebben met de Rivier-goden in de Fabelen der Ouden, welken men afmaakt als met riet

bm-

omwonden. „ Hunne hairen zijn zeer lang; zij binden dezelven dikwils rondom het hoofd op, het geen eene meerdere wildheid in hun voorkomen veroorzaakt: hun gezigt geeft altijd, of verbaazing, of gramschap te kennen: de minste twist onder hen lieden wordt gevolgd door slagen met stokken, knodsen, of roei-riemen, en kost, buiten twijffel, dikwerf aan de twistenden het leven; zij zijn bijna allen met lidteekens overdekt, die noodwendig het gevolg van deeze bijzondere twisten zijn moeten. De gestalte der vrouwen is aan die der mannen geëvenredigd; zij zijn groot, lugtig, en niet onbevallig; maar zij verliezen, reeds voor den afloop haarer jeugdige jaaren, die inneemende zagtheid, die aanminnige gedaante, welke de Natuur aan deeze woeste Volken wel niet geheel ontzegd, maar egter niet dan voor een korten tijd, en als 't waare met weerzin, geschonken heeft. Onder een zeer groot aantal vrouwen, welken ik in de gelegenheid geweest ben te zien, heb ik er niet meer, dan drie schoone, opgemerkt; het lomp onbeschaamd voorkomen der overigen, de onbetamelijkheid haarer postuuren en be-

1787. December.

bewegingen, en de walgelijke aanbieding haarer gunstbewijsen, maakten haar allezints waardig, om de moeders, of vrouwen der ons omringende Wilden te zijn. Dewijl de gefchiedenis van onze reize ook die der *menschheid* eenigermaten kan vergrooten, kan ik zulke tafereelen niet geheel voorbijgaan, die in een ander werk eenigermaten in het onvoeglijke zouden kunnen fchijnen te vallen, en ik zal dus verhaalen, dat het zeer klein getal van jonge en aartige vrouwsperfoonen onder deeze Eilanders zeer fpoedig de aandacht van eenige *Franfchen* tot zig had getrokken, die, in weerwil van mijn verbod, in gemeenzaamheid met haar trachtten te komen: de vriendelijke lonken onzer *Franfchen* gaven verlangen te kennen, die zig welhaast verraadden; eenige oude wijven waren tot dien handel bevorderlijk; het altaar werd in de digtst bij ftaande hut van het Dorp opgerigt; alle zonnefchermen werden nedergelaten, en de nieuwsgierigen verwijderd: het flagtoffer werd geplaatst in de armen van eenen grijsaard, die, gedurende de plechtigheid, het zelve aanmaande, om alle blijk van fmart te matigen; de vrouwen

Zonderling tafereel.

zon-

zongen en maakten een naar geschreeuw, en het offer werd volbragt in haare tegenwoordigheid, en onder het opzigt van den grijsaard, die tot altaar en priester tevens diende. Alle de vrouwen en kinderen van het gehucht bevonden zig rondom het huis, de schermen even opligtende, en de kleinste openingen tusschen de matten zoekende, om zig in dit schouwspel te verlustigen. Wat ook voorige Reizigers daar van hebben mogen zeggen, ik ben overtuigd, dat, ten minsten op de *Zeemans-Eilanden*, de jonge Meisjens, alvoorens getrouwd te zijn, meesteresſen van haare gunstbewijzen zijn, en dat haare gerieflijkheid haar niet tot oneer strekt; het is zelfs meer dan waarschijnlijk, dat zij, zig ten huwelijk begevende, geen rekenschap van haar voorig gedrag behoeven te doen: egter twijffel ik niet, dat zij, een' man hebbende, tot meerder ingetogenheid verpligt zijn.

1787. December.

Deeze Volken hebben zekere konsten, welken zij op eene uitmuntende wijze voortzetten: ik heb reeds gesproken van de cierlijke gedaante, welke zij aan hunne hutten geven; zij verachten, niet ten eenenmaal

Konsten deezer Volken.

1787. December.

zonder reden, onze ijzere gereedschappen; want zij geven een volmaakt fatsoen aan hun werk met bijlen, van een zeer fijn en zeer vast basalt-steen gemaakt, en hebbende de gedaante van beitels, om uit te hollen. Voor eenige glaasen koraalen verkogten zij ons groote houten schotels met drie voeten, uit één stuk vervaardigd, en zoo gepolijst, als of zij met het fijnste vernis overtogen waren: een goed *Europeesch* werkman zoude verscheiden dagen noodig gehad hebben, om zulk werk te voltooijen, terwijl het, bij gebreke van noodige gereedschappen, hem verscheiden maanden arbeids zoude moeten *kosten; zij* hegtten nogthans daar aan bijna geene waarde, dewijl zij hunnen tijd niet weten door te brengen. De vrugtboomen en eetbaare wortelen, die van zelf rondom hun heen groeijen, bezorgen hun voedzel, gelijk ook dat van hunne varkens, honden, en hoenderen; en wanneer zij zig nu en dan tot den arbeid begeven, zoo is zulks meer, om hun eene aangenaame, dan eene nuttige bezigheid te bezorgen. Zij maken uitermaten fijne matten, en eenige papieren stoffen. Ik bemerkte twee of drie van deeze Eilanders, die

1787. December.

die mij toefcheenen Opperhoofden te zijn; zij hadden in plaats van eenen gordel van gewasfen, een ftuk lijnwaat, het welk hun als een rok nederhing: deszelfs weefzel is van wezenlijke draaden gemaakt, die ongetwijffeld van eenige houtachtige plant, als brandnetels, of vlas, voortkomen; het is gemaakt zonder weefgetouw, en de draden worden, even als de matten, door elkander gevlochten. Dit doek, het welk in zagtheid en vastheid het onze evenaart, is zeer gefchikt voor de zeijlen hunner praauwen; het kwam ons voor merkelijk den voorrang te verdienen boven het papieren doek van de *Societeits-* en *Vrienden-Eilanden*, het welk zij insgelijks maken; zij verkogten 'er ons verfcheiden ftukken van; maar zij ftellen 'er weinig waarde in, en maken 'er zeer weinig gebruik van. De vrouwen geven boven deeze ftoffe den voorrang aan de fijne matten, van welken ik gefproken heb.

Hunne waarfchijnlijke oorfprong.

In den beginne vonden wij geene gelijkvormigheid tusfchen hunne taal, en die der bewoonderen van de *Societeits-* en *Vrienden-Eilanden*, van welken wij woordenboeken bezaten; doch een nader onderzoek

1787. December.

leerde ons, dat zij in hunne ſpraak denzelfden tongval hadden. Eene omſtandigheid, welke dienen kan om zulks te bewijzen, en het gevoelen der *Engelſchen* omtrent den oorſprong deezer Volken bevestigt, beſtaat hier in, dat een jonge bediende, in het Gewest *Tagaijan*, ten noorden van *Manilla*, geboren, de woorden deezer Eilanders grootendeels verſtond en ons uitlegde: men weet, dat het *Tagaijansch*, het *Talgalisch*, en over 't algemeen alle de taalen der *Philippijnſche Eilanden*, van het *Maleitsch* afſtammen; en deeze taal, die meer uitgebreid is, dan weleer de *Griekſche* en *Latijnſche* taalen waaren, is de algemeene ſpraak der talrijke Volken, die de *Eilanden der Zuidzee* bewoonen. Het ſchijnt mij toe eene uitgemaakte zaak te zijn, dat deeze onderſcheidene natiën voortkomen van *Maleiſche* Volkplantingen, die, in zeer oude tijden, deeze Eilanden veroverd hebben, en misſchien zijn de *Chineeſen* en *Egijptenaars*, wier oudheid men zoo hoog verheft, laate Volken, in vergelijking van deezen. Wat daar ook van zij, ik houde mij verzekerd, dat de inboorlingen der *Philippijnſche Eilan-*

lan-

landen, van *Formosa*, van *nieuw Guinéa*, van *nieuw Bretagne*, van de *Hebridische* en *Vrienden-Eilanden*, enz. in 't zuidelijk halfrond, en die der *Caroline*, der *Marianne*, der *Sandwichs Eilanden*, in 't noordelijk halfrond, tot die zelfde zoort van menschen met gekroest hair behooren, welken men nog tegenwoordig in het binnenste der Eilanden *Luçon* en *Formosa* ontmoet: zij konden in *nieuw Guinea*, in *nieuw Bretagne*, op de *Hebridische Eilanden* niet t'onder gebragt worden; maar op de oostelijker Eilanden overwonnen zijnde, als welke veel te klein waren, om hun eene schuilplaats naar binnen 's Lands te bezorgen, vermengden zij zig met de veroverde volken, waar uit eene zoort van zeer zwarte menschen is voortgekomen, wier kleur nog eenige mengelingen meerder heeft, dan bij zekere inboorlingen des Lands, die 'er waarschijnlijk eene eere in stelden om zig met vreemden niet te vermengen. Deeze twee zeer verschillende zoorten vielen ons op de *Zeemans-Eilanden* in 't oog, en ik schrijf hun geenen anderen oorsprong toe.

De nakomelingen der *Muleijers* hebben op deeze Eijlanden eene kloekheid, eene

 sterk-

1787, December.

fterkte, eene geftalte, eene evenredigheid van ledematen gekregen, welken hunne voorvaders niet hadden, en die ongetwijffeld voortkomen van den overvloed van voedzel, de zagtheid der luchtftreek, en den invloed van onderfcheiden natuurlijke oorzaken, die beftendig en op een langen reeks van geflachten derzelver uitwerking gedaan hebben. De konsten, door hun misfchien medegebragt, zijn door gebrek van gefchikte ftoffen en werktuigen verloren geraakt; maar de gelijkheid van fpraak ftelt den waarnemer, als werd hij door den draad van ARIADNE geleid, in ftaat, om alle de kromten van deezen nieuwen doolhof te volgen. Het leenroerig ftelzel is aldaar ook bewaard gebleven; deeze zoort van regeering, bij kleine dwingelanden zoo geliefd, die *Europa* geduurende eenige eeuwen heeft befmet, en waar van de *Gothifche* overblijfzels nog in onze wetten gevonden worden, en de kenmerken onzer oude woestheid dragen; deeze regeering, zeg ik, is meest gefchikt, om de onbefchaafdheid van zeden te doen voortduuren, dewijl zaaken van het geringfte belang aldaar van gehucht tot gehucht oorlogen veroorzaaken, die zonder waaren moed ge-

1787. December.

gevoerd worden; verrassingen, verraad worden beurtelings gebezigd; en in deeze ongelukkige landstreken vindt men verraderlijke moordenaars, in plaats van edelmoedige oorlogshelden. De *Maleijers* zijn nog heden ten dage de trouwloosste natie van *Asia*, en hunne kinderen ontaarten niet van de ouderen, vermits dezelfde oorzaken ook dezelfde uitwerkzelen hebben te weeg gebragt. Men zal mij misschien tegenwerpen, dat het voor de Maleijers zeer moeijelijk heeft moeten zijn, om van het westen naar het oosten te gaan, en alzoo op deeze onderscheiden Eilanden te komen; maar de westelijke winden zijn, in den omtrek der linie, in eene luchtstreek van zeven of agt graden noord- en zuidwaards, even zoo meenigvuldig, als de oostelijke; en zij zijn zoo veranderlijk, dat het niet moeielijker is, om oostwaards, dan westwaards te vaaren. Daarenboven hebben deeze onderscheiden veroveringen niet op het zelfde tijdstip plaats gehad; deeze volken hebben zig allengskens uitgebreid, en langzamerhand de regeering vorm ingevoerd, die nog op het schier eiland *Malacca*, *Java*, *Sumatra*, *Borneo*, en verdere landstreeken, aan deeze bar-

1787. December.

barbaarsche natie onderhoorig, gevonden wordt.

Nieuwe bijzonderheden.

Onder vijftien- of agttien-honderd Eilanders, welken wij gelegenheid hadden om waar te nemen, deeden zig aan ons ten minsten dertig persoonen als Opperhoofden voor; zij oeffenden eene zoort van regeeringsbestuur, en deelden duchtige stokslagen uit: maar de door hun zoogenaamd gestelde orde werd wederom in minder dan één minuut overtreden; nooit werden regeerders minder gehoorzaamd; nooit verwekten ongehoorzaamheid en regeeringloosheid meerder wanorden.

Met zeer veel grond heeft DE BOUGAINVILLE deeze Eilanden genoemd de *Zeemans-Eilanden;* alle hunne reizen doen zij in praauwen, en zij gaan nooit te voet, zelfs niet van 't éene gehucht naar 't andere. Deeze gehuchten zijn allen gelegen aan kreeken bij den oever der zee, en hebben geene voetpaden, dan om binnen in het Land te komen. De Eilanden, door ons bezogt, waren, tot den top toe, met vrugtboomen bewassen, waar op de wilde duiven, de groene, roozenkleurige, en andere, tortelduiven zaten; wij zagen 'er overheerlij-

lijke papegaaijen; eene zoort van merels, en zelfs patrijsen.

Deeze Eilanders brengen een groot gedeelte van hunnen ledigen tijd door, met het tam maken van deeze vogelen; hunne huizen waren vol wilde duiven, welken zij bij honderden met ons verruilden: zij verkogten ons ook meer dan drie honderd kuijf-hoenderen met de schoonste vederen.

Hunne praauwen zijn waggelend, zeer klein, en voeren doorgaands niet meer dan vijf of zes persoonen; sommige egter kunnen 'er tot veertien toe bevatten, doch derzelver getal is zeer klein: zij schijnen daarenboven de lofspraak niet te verdienen, welke de reizigers van haaren gezwinden gang gegeven hebben; ik geloove niet, dat zelfs met gespannen zeilen haare gezwindheid zeven strikken of knoopen te boven gaat; en met roeien konden zij ons niet volgen, daar wij vier mijlen in een uur aflegden. Deeze *Indianen* zijn zulke bekwaame zwemmers, dat zij de praauwen alleen schijnen te hebben om uit te rusten: dewijl zij bij de minste verkeerde beweging vol water loopen, zijn zij elk oogenblik genoodzaakt, zig in zee te werpen, om de

ge-

1787. December. gezonkene vaartuigen op hunne schouders te tillen, en van het water te ontledigen. Somtijds binden zij dezelven, twee aan twee, met een dwarshout te zamen; waar in zij een gat maken, om de mast in te plaatsen; op deeze wijze slingeren zij minder, en kunnen den voorraad voor lange reizen bewaaren. Hunne zeilen, van matten of gevlochten doek gemaakt, zijn met koorden omwonden, en hebben geene bijzondere beschrijving noodig.

Zij visschen alleenlijk met een lijn of met een werpnet; zij verkogten ons netten en vischhaaken, van paarlemoer en witte schulpen zeer konstig gewerkt. deeze werktuigen hebben de gedaante van vliegende visschen, en dienen tot een koker voor een haak, van schildpadden schaalen gemaakt, die sterk genoeg is, om aan de kragt van thonijns, bonieten, en zee-braasems te wederstaan. Zij verruilden de grootste visschen voor eenige glazen koraalen, en men bespeurde uit hunnen ijver, dat zij geene vrees hadden voor gebrek aan onderhoud.

De door mij bezogte Eilanden in deeze zee scheenen mij toe vuurbergen te bevatten; alle de steenen aan den oever, waar te.

tegen de zee aandruischt met eene woede, die het water meer dan vijftig voeten doet in de hoogte springen, zijn niets anders, dan brokken lava, basalt, of stukken van koraal gewassen, waar mede het geheele Eiland omringd is. Deeze koraal gewassen laten in het midden van bijna alle de kreeken een naauwen doortocht, voldoende voor prauwen, ja zelfs voor booten en sloepen, en verschaffen alzoo kleine havens voor de zeevaart der Eilanderen, die voor de overige hunne prauwen nooit in 't water laten liggen; bij hunne aankomst brengen zij dezelven in de nabijheid van hunne wooningen, en plaatsen ze onder de schaduw der boomen; zij zijn zoo ligt, dat twee mannen dezelven gemakkelijk op hunne schouders dragen kunnen.

1787. December.

De aangenaamste verbeelding kan zig met moeite eene fraaijere ligging, dan die van hunne gehuchten, schetsen: alle de huizen zijn gebouwd onder vrugtboomen, die in deeze wooningen eene aangenaame koelte onderhouden; zij zijn gelegen aan den oever eener beek, die van de bergen afdaalt, en langs welke een voetpad loopt, om in het binnenste van het Eiland te komen.

Het

1787. December.

Het hoofd-oogmerk hunner bouwkunde is, om hen voor de hitte te beveiligen, en ik heb reeds gezegd, dat zij daar bij eene cierlijke netheid wisten te voegen: deeze wooningen zijn groot genoeg om verscheiden huisgezinnen te huisvesten; zij zijn omringd met zonneschermen, die aan de wind-zijde opgehaald, en aan de zon-zijde nedergelaten worden. De Eilanders slapen op zeer fijne, zeer zindelijke, en voor de vochtigheid volkomen beveiligde matten. Wij hebben geene begraafplaatsen vernomen, en kunnen van hunne godsdienstige plegtigheden niets opgeven.

De varkens, de honden, de hoenderen, de vogelen, de visschen, worden overvloedig op deeze Eilanden gevonden; zij zijn ook bewassen met kokos, goijava-, banaanen-boomen, benevens nog eenen anderen boom, die een grooten amandel voortbrengt; welken men gekookt eet, en waar aan wij den smaak van een kastanjen vonden. Het suiker-riet groeit 'er van zelf aan de oevers der rivieren, maar het is waterachtig, en levert minder suiker op, dan in onze Volkplantingen: dit onderscheid koomt ongetwijffeld daar uit voort, dat ze zig in

de

de schaduw vermeenigvuldigen, op eenen grond, die al te vet, en nooit bearbeid is. Men vindt 'er ook stammen van boomen, welker wortelen aan die van de igname, of camagnoc zeer nabij komen.

1787. December.

Hoe gevaarlijk het ook was, om zig binnenwaards in het Eiland te begeven, zoo volgden DE LA MARTINIERE en COLLIGNON meer de aandrift van hunnen ijver, dan de regels der voorzigtigheid, en van de eerste landing af, die voor ons zoo ongelukkig afliep, begaven zij zig landwaards, om kruidkundige ontdekkingen te doen. De *Indianen* vorderden een glazen koraal voor elke plant, welke DE LA MARTINIERE opzamelde, en zij dreigden hem van kant te maken, wanneer hij weigerde die schatting te betaalen: toen men hem, op 't oogenblik, dat de aanval zou beginnen, met steenen agter na wierp, zwom hij naar onze booten, met zijn zak met planten op den rug, en het gelukte hem alzoo dezelven te behouden. Tot dus verre ontdekten wij bij hen geene andere wapenen, dan knodsen, of *patow-patow*; doch BOUTIN verzekerde mij, dat hij in hunne handen verscheiden bundels met pij-

 len,

1787. December.

len, zonder boog, gezien had: ik voor mij zoude gelooven, dat deeze pijlen niets anders zijn dan lansen, om visschen mede te treffen; derzelver uitwerking zoude in de gevechten minder gevaarlijk zijn, dan die der steenen, van twee of drie ponden zwaarte, welken zij met eene onbegrijpelijke juistheid en kragt weten te werpen. Deeze Eilanden zijn ongemeen vrugtbaar, en, mijns inziens, is derzelver bevolking zeer aanmerkelijk: de oostelijke Eilanden, *Opoun*, *Leoné*, *Fanfoué*, zijn klein; de twee laatsten vooral beslaan in hunnen omtrek slechts vijf mijlen: doch *Maouna*, *Oijolava*, en *Pola*, moeten onder de grootste en schoonste Eilanden der *Zuidzee* gerekend worden. De beschrijvingen van andere Reizigers schetsen geene tafereelen, die bij de schoonheid en ongemeene grootte van het gehucht op de noordkust van *Oijolava* in vergelijking komen. Schoon het bijna nagt was, toen wij aldaar landden, werden wij in een oogenblik omringd door een aantal praauwen, welken de nieuwsgierigheid, of het verlangen van met ons te handelen, uit hunne havens gelokt had; verscheiden bragten niets aan, en

kwa-

kwamen enkel om een gezicht, dat nieuw voor hun was, te genieten. 'Er waren zeer kleine onder, waar in zig niet meer dan één man bevond; deeze laatstgemelden waaren zeer opgecierd: dewijl zij rondom de schepen heen draaiden, zonder eenigen handel te drijven, noemden wij dezelven *cabrioletten*; zij hadden het ongeschikte, dat zij, op den minsten schok van de andere praauwen, elk oogenblik omsloegen. Ook zagen wij het groote en voortreffelijke Eiland *Pola* van digt bij; doch wij lieten ons met desselfs bewoonderen niet in: terwijl wij het westelijk gedeelte van het laatstgemelde Eiland omzeilden, hadden wij eene stille zee, die goede ankerplaatsen scheen te belooven, ten minsten zoo lang de wind uit het noorden, of zuidoosten waaide; maar de gisting in de gemoederen van ons scheepsvolk was nog te groot, om te kunnen besluiten van aldaar te ankeren. Na het geen ons was wedervaren, zoude het onvoorzigtig geweest zijn, om onze matroosen aan land te zenden, zonder elk man met een schietgeweer, en elke boot met één stuk geschut te wapenen; en dan zoude het gevoel van hunne bragt, door

1787. December.

wraaklust aangezet, hen misschien bewogen hebben, om de geringste daad van onrechtvaardigheid, door de Eilanders gepleegd, met snaphaanschoten te keer te gaan. Daarenboven loopt een schip op deeze slegte ankerplaatsen gevaar van te vergaan, wanneer men niet in staat is om het zelve te kunnen korten of boegseeren. Om deeze redenen besloot ik, zoo als reeds gezegd is, om niet eerder, dan in de *Botanij-Baaij* te ankeren, mij bepaalende, om in deeze onderscheiden Archipels de wegen te verkiezen, die mij tot nieuwe ontdekkingen konden heenleiden.

Wanneer wij de westkust van het Eiland *Pola* waren omgezeild, bespeurden wij geen Land meer; de drie Eilanden, welken de Wilden ons *Shika*, *Osfamo*, en *Ouera* genoemd, en aan de zuidzijde van *Oijolava* geplaatst hadden, konden wij niet in 't gezicht krijgen. Ik deed pogingen, om zuid-zuid-oostwaards te stevenen; de oost-zuid-oostelijke winden waaren mij in 't eerst tegen; zij waaren zeer zwak, en wij legden niet meer dan agt of tien mijlen daags af: zij liepen eindelijk noordwaards, en vervolgens naar het noord-

wes-

westen; dit stelde mij in staat, om mijnen weg oostwaards te nemen, en den 26en ontdekte ik een rond Eiland, zuidwaards van *Oijolava*, maar bijna veertig mijlen daar van afgelegen. De Bougainville, die tusschen deeze twee Eilanden was doorgezeild, had het eerste niet gezien, om dat het eenige mijlen te veel noordwaards lag. De stilte van den wind vergunde mij niet, om het dien zelfden dag te naderen; maar des anderen daags kwam ik 'er bij op den afstand van twee mijlen, en zuidwaards zag ik nog twee andere Eilanden, welken ik volmaakt herkende voor de *Kokos-* en *Verraders-Eilanden* van Schouten. Het *Kokos-Eiland* heeft de gedaante van een zeer spits suiker-brood; het is tot aan den top met boomen bewassen, en deszelfs diameter bedraagt ten naasten bij een mijl; het is van het *Verraders-Eiland* afgescheiden door een kanaal van omtrent drie mijlen, het welk zelf doorsneden is door een Eilandjen, aan den noordoostelijken uithoek van het laatstgemelde Eiland gelegen; het is laag en vlak, en heeft alleenlijk, omtrent, in 't midden, eenen tamelijk hoogen berg; een kanaal, het welk honderd en vijftig toisen wijd is,

1787. December.

Kokos- en Verraders-Eilanden.

1787. December.

verdeelt het in twee deelen; SCHOUTEN heeft geene gelegenheid gehad om het te zien, om dat men daar toe zig in de windstreek bevinden moet, alwaar deeze doortocht open is, en wij zouden 'er zelfs geene gedachten op gehad hebben, waren wij niet zeer nabij aan dit gedeelte van het Eiland heen gevaaren. Wij twijffelden niet meer, of deeze drie Eilanden, waarvan slechts twee dien naam verdienen, behoorden onder het getal der tien Eilanden, die, volgens het verhaal der Wilden, den Archipel der *Zeemans-Eilanden* uitmaken. Dewijl het eene zeer sterke koelte uit den noordwesten waaide, het weder 'er zeer slegt uitzag, en het laat was, verwonderde het ons weinig, dat wij geene praauw aan boord zagen komen, en ik besloot dien nacht door te laveeren, om daags daar aan die Eilanden te onderzoeken, en met de Eilanders te handelen, ten einde langs dien weg eenige ververschingen te bekomen. Het weder was buijig, en de wind veranderde niet, dan van het noord-westen naar het noord-noord westen. Ik had op den noord-westelijken uithoek van het kleine *Verraders-Eiland* eenige klippen bespeurd, het

1787. December.

het geen mij een weinig deed afhouden. Des daags naderde ik aan het laatstgemelde Eiland, het welk laag en uitgestrekter zijnde, dan het *Kokos-Eiland*, mij toescheen meer bevolkt te moeten zijn; en des morgens ten agt uuren draaide ik naar het west-zuid-westen, twee mijlen van eene breede zandige Baaij, die aan den westkant van het groote *Verraders-Eiland* ligt, en alwaar ik eene ankerplaats vermoedde, die tegen de oostelijke winden beschut was. Omtrent twintig praauwen staaken oogenblikkelijk van de kust af, en naderden onze Fregatten, om ruilingen te doen; verscheiden waren gekomen uit het kanaal, het welk het *Verraders-Eiland* in tweën verdeelt; zij waren geladen met de schoonste kokos-noten, die ik immer zag, met een klein getal bananen, en eenige ignames; eene enkele was 'er, die een klein varken, en drie of vier hoenders had. Men konde klaarlijk bespeuren, dat deeze *Indianen* reeds *Europeanen* gezien hadden, of 'er van hadden hooren spreken; zij naderden ons onbeschroomd, betoonden in hunnen handel eene gepaste goede trouw, en weigerden nooit, zoo als de inboorlingen

1787. December.

der *Zeemans - Eilanden* deeden, om hunne vrugten voor het ontfangen der betaaling te leveren; zij namen de ſtukken ijzer en ſpijkers met zoo veel genoegen aan, als de koraalen. Zij ſpraken voor het overige dezelfde taal, en hadden het zelfde voorkomen van woestheid: hunne kleeding, het beſchilderen hunner lichaamen, en het maakzel hunner praauwen, waren ook de zelfden, en 'er viel geen twijffel aan, of zij behoorden tot het zelfde volk; zij verſchilden egter daar in, dat zij allen de beide leden van den pink der linke hand hadden afgeſneden, terwijl ik op de *Zeemans - Eilanden* ſlechts twee perſoonen gezien had, die deeze afzetting hadden ondergaan: zij waren ook veel minder groot en minder reusachtig; dit onderſcheid koomt ongetwijffeld daar uit voort, dat de grond van deeze Eilanden, minder vrugtbaar zijnde, dus ook minder geſchikt is, om den wasdom van het menschelijk geſlacht te bevorderen. Elk Eiland, waar wij aankwamen, herinnerde aan ons een trek van de trouwloosheid der Eilanderen: het ſcheepsvolk van ROGGEWEIN was op de *Verwoestigings - Eilanden*, oostwaards van de *Zeemans - Eilanden* gelegen, met ſteenen beſtormd;

ſtormd; het ſcheepsvolk van SCHOUTEN op het *Verraders-Eiland*, het welk in ons gezicht lag, en ten zuiden van het Eiland *Maouna*, alwaar wij zelven zulk eenen verraderlijken moord ondervonden hadden (*).

Deeze aanmerkingen hadden in onze manieren van handelen ten aanzien der *Indianen* eene geheele verandering te weeg gebragt; wij gingen de kleinſte dieverijen en de geringſte onrechtvaardigheden met geweld te keer; wij toonden hun, door de kragt van onze wapenen, dat het vlugten zelfs hen niet voor onze wraak beveiligde; wij weigerden hun om aan boord te komen, en bedreigden de geenen, die 'er in ons weerwil durfden komen, met de ſtraffe des doods. Dit gedrag verdiende honderd maalen den voorrang boven onze voorledene gematigdheid,

(*) Men kan, bij deeze opgave van wreedheden en verraderijen, nog voegen het vermoorden van den beroemden Capitain COOK op de *Sandwich Eilanden*; het ſteenigen van het ſcheepsvolk van Capitain MARION door de inboorlingen van het *Land van Diemen*; en het ombrengen van denzelven, en van een groot aantal zijner reisgenooten, door de Wilden van *Nieuw-Zeeland*, op een oogenblik, dat hij van hun de grootſte blijken van vriendſchap ontfing.

1787. December.

heid, en zoo wij ons over iets te beklagen hebben, het is, dat wij bij deeze volken op grondbeginzelen van zagtheid en geduld zijn te werk gegaan: de reden en het gezond verstand leeren ons, dat men recht heeft, om geweld te gebruiken tegen iemand, die, zoo hij niet door vrees weerhouden wierd, gezind zou zijn, uw moordenaar te wezen.

Des middags van den 23^en^, terwijl wij bezig waren, om met de *Indianen* over kokosnoten te handelen, werden wij door een sterken rukwind uit het west-noord westen overvallen, die de praauwen deed wegdrijven: verscheiden sloegen om, en voeren, zoo dra zij weder te recht gebragt waren, in aller ijl naar Land: het weder was akelig; egter zeilden wij het *Verraders-Eiland* om, ten einde het met naauwkeurigheid te kunnen opnemen. DAGELET had, op den middag, zeer goede waarnemingen omtrent de breedte, en des morgens omtrent de lengte der beide Eilanden gedaan; het geen hem in staat gesteld had, om de bepaaling der ligging, door Capitain WILLIS opgegeven, te verbeteren. Om vier uuren gaf ik sein, om den koers zuid- zuid- oostwaards

naar

naar de *Vrienden-Eilanden* te nemen; ik was voorneemens, om die Eilanden op te sporen, welken Capitain COOK geene gelegenheid gehad heeft te onderzoeken, en die, volgens zijn verhaal, noordwaards van *Ipahomooka* moeten liggen.

1787. December.

De nacht, die op ons vertrek van het *Verraders-Elland* volgde, was akelig; de wind liep naar het westen met zwaaren storm en veel regen: dewijl de gezicht-einder bij het ondergaan der zon geen mijl verre was, zoo bleef ik, tot het aankomen van den dag, voor de zuid-zuid-westkaap liggen; de westelijke winden hielden geweldig aan, en waren met eenen overvloedigen regen vergezeld.

Allen, die teekens van scheurbuik hadden, leedden ongemeen veel van de vochtigheid; onder het scheepsvolk was niemand van deeze ziekte aangetast, maar de Officiers, en inzonderheid onze bedienden, begonnen 'er de blijken van te gevoelen; ik schreef de oorzaak daar van toe aan het gebrek van versche levensmiddelen, waar voor onze matroosen minder gevoelig waaren, dan de bedienden, die nooit ter zee gevaren hadden, en aan dit gemis niet gewoon waren.

1787. December.

ren. De kok der Officiers, DAVID genaamd, ftierf den 10en, aan eene fcheurbuikachtige waterzucht: zedert ons vertrek van *Brest*, was niemand, op de *Bousfole*, zijnen natuurlijken dood geftorven, en hadden wij slechts eene gewoone reize rondom de wereld gedaan, wij zouden in *Europa* zijn te rug gekomen, zonder een enkel man verloren te hebben. De laatfte maanden van zulk eenen tocht zijn, in de daad, het moeielijkst door te ftaan; de lichamen verzwakken door den tijd; de levensmiddelen bederven; maar indien eene langduurige reize, tot het doen van ontdekkingen, haare paalen heeft, welken men niet overfchreden kan, zoo is het nuttig die paalen te kennen, welken men met mogelijkheid kan bereiken, en ik meene, dat, bij onze aankomst in *Europa*, de ondervinding in dit opzigt tot volkomenheid gebragt zal zijn. Onder alle de voorbehoed-middelen, die tegen de fcheurbuik bekend zijn, meen ik, dat de *melasse*, of fuiker-fijroop, en het jopenbier (*sprucebeer*,) de kragtigfte zijn: ons fcheepsvolk dronk daar van bij aanhoudendheid in de heette luchtftreken; dagelijks deelde men daar van aan elk perfoon

ſoon een fles uit; benevens een halve pint wijn, en een ſlokjen brandewijn, in veel water aangelengd; het geen maakte, dat zij de andere ſpijzen verdragen konden. De meenigte van varkens, welken wij te *Maouna* opgedaan hadden, was ſlechts een hulpmiddel voor een tijd; wij konden dezelven noch inzouten, om dat ze te klein waren, noch bewaaren, om dat wij 'er geen voeder voor hadden: ik liet dus tweemaalen daags daar van onder het ſcheepsvolk uitdeeling doen; en toen verdweenen de ontſteekingen aan de beenen, en alle de teekenen der ſcheurbuik: deeze nieuwe levensregeling had op ons geſtel dezelfde uitwerking, als eene lange ruſt, en ſtrekt ten bewijze, dat zeevarende lieden minder de landlucht, dan gezonde ſpijzen, behoeven.

De noord-noord-weste winden bleven ons bij tot aan geene zijden der *Vrienden-Eilanden*; zij waren altijd regenachtig, en dikwils zoo ſterk, als de weste-winden, welken men des winters op de kusten van *Bretagne* ontmoet: wij wisten zeer wel, dat wij in den wintertijd waaren, en dus in den tijd van onweder en ſtormen; maar een zoo aanhoudend ſlecht weder hadden

wij

1787. December. 't Eiland Vavao.

wij niet voorzien. Den 27en December ontdekten wij het Eiland *Vavao*, welks noordelijke uithoek, op den middag, juist in het westen van ons was; onze breedte was op 18 graden, 34 minuten. Dit Eiland, het welk Capitain COOK nimmer bezogt had, maar waar van hij alleenlijk door het berigt der bewoonderen van de *Vrienden Eilanden* kennis droeg, is één der merkwaardigste van deezen Archipel; het is ten naasten bij even uitgestrekt, als *Tongataboo*: maar het heeft het voorrecht, dewijl het hooger ligt, van geen gebrek aan zoet water te hebben; het ligt midden onder een groot aantal andere Eilanden, die de naamen dragen, hun door Capitain COOK, volgens eene daar van zijnde lijst, gegeven, doch welken wij niet onderscheidendlijk kunnen rangschikken. Wij zouden ons niet dan te onrecht de eer deezer ontdekking kunnen toeëigenen, daar men dezelve verschuldigd is aan den *Spaanschen* Stuurman MAURELLO, die de *Vriendschaps-Eilanden* met een aantal anderen vermeerderd heeft, bijna zoo aanmerkelijk, als die Capitain COOK ontdekt heeft.

Journaal

Ik had mij in *China* een uittrekzel uit

een

1787.
December

van MAURELLO.

een Journaal van deezen Spaanschen Stuurman aangeschaft; dezelve vertrok in 't jaar 1781. van *Manilla*, met eene lading, naar *America* bestemd; hij was voornemens door het zuidelijk halfrond derwaards te reizen, nemende ten naasten bij den weg van DE SURVILLE, en trachtende de hooge breedten te bereiken, alwaar hij met grond meende weste-winden aan te treffen. Deeze reiziger had geene kennis aan de nieuwe manieren, om de lengten op zee te bepaalen, en hij had nooit eenige nieuwe Reisbeschrijving gelezen; hij zeilde volgens de oude *Fransche* kaarten van BELLIN, en wist de onvolkomenheid zijner manieren, werktuigen en kaarten, door de grootste naauwkeurigheid in zijne berekeningen en openingen aan te vullen. Hij voer even als DE SURVILLE, langs de kust van *Nieuw-Ierland* heen, zag verscheiden kleine Eilanden, van welken DE BOUGAINVILLE, CARTERET, en SURVILLE reeds kennis gehad hadden; hij ontdekte drie of vier nieuwe; en meenende dicht bij de *Salomons-Eilanden* te zijn, ontmoette hij vlakbij ten noorden van *Vavao* een Eiland, waar aan hij den naam van *la Margoura* gaf, om dat het hem geene verversschingen,

1787. December. welken hij begon noodig te hebben, opleverde: hij had geene gelegenheid, om, aan de oostzijde van het eerstgemelde, een tweede Eiland te zien, het welk ons volkomen in 't oog viel, doch alleen drie of vier mijlen ver gezien kan worden, dewijl het zeer vlak is; en eindelijk kwam hij te *Vavao*, alwaar hij in eene vrij gefchikte haven ankerde, en zig aldaar van water, en eene vrij aanmerkelijke hoeveelheid van levensmiddelen voorzag. De berigten zijner reize waaren zoodanig met de waarheid overeenkomftig, dat men zig onmogelijk in de *Vrienden-Eilanden* kan vergisfen, of zelfs in het portrait van POULAHO dwalen, die, het Opperhoofd van alle deeze Eilanden zijnde, dan op het ééne, dan weder op het andere woont; maar in 't bijzonder zijnen zetel te *Vavao* fchijnt te hebben. Ik zal in geene verdere bijzonderheden van deeze reize treden, als waar van ik alleenlijk melding maak, om den Stuurman MAURELLO recht te doen wedervaren. Hij had aan de *Vavao-Eilanden* den naam gegeven van *Eilanden van Majorca*, naar den naam van den Onder-koning van *Nieuw Spanje*, en aan de *Hapaee-Eilanden*

1787. December.

den den naam van *Galves-Eilanden*, naar den naam des Broeders van den *Indischen* Minister: maar overtuigd zijnde, dat het oneindig beter is de namen van het Land te behouden, heb ik gemeend dezelven op de kaart van BERNIZET te moeten plaatsen. Deeze kaart is ontworpen volgens de lengten en breedten, door DAGELET bepaald, die veel naauwkeuriger zijn, dan die van den *Spaanschen* Reiziger, welke deeze Eilanden omtrent zes graden te ver westwaards brengt; deeze misslag, van eeuw tot eeuw nageschreven, en door de Aardrijkskundigen blindelings gevolgd, had aanleiding gegeven tot eenen nieuwen Archipel, die nergens te vinden was, dan op de kaarten.

Den 27en deeden wij verscheiden wendingen, om nader bij het Eiland *Vavao* te komen, van waar de west- noord- westelijke winden ons een weinig verwijderden. Des nachts mijn koers noordwaards gericht hebbende, om mijn uitzicht twaalf of vijftien mijlen boven het Eiland uitte breiden; zag ik het Eiland *la Margoura* van MAURELLO, aan de westzijde; en nader bij gekomen zijnde, zag ik een tweede

1787. December.

Eiland, zeer vlak, en met boomen bewassen: het Eiland *la Margoura* ligt integendeel vrij hoog, en het is waarschijnlijk, dat zij beiden bewoond zijn. Na dat wij alle onze opnemingen gedaan hadden, gaf ik bevel, om naar het Eiland *Vavao* te stevenen, het welk men boven uit de mast kon zien: het is het merkwaardigste onder de *Vrienden-Eilanden*; de verdere, die noord of westwaards verspreid liggen, komen daar bij in geene vergelijking. Tegen den middag bevond ik mij aan den ingang van de haven, waar MAURELLO ten anker had gelegen; zij loopt tusschen vrij hooge Eilandjes, en bestaat aldaar in nauwe, maar vrij diepe doorgangen, die de schepen volkomen voor de zeewinden beveiligen. Deeze haven, welke boven die van *Tongataboo* verre den voorrang verdient, zoude mij uitmuntend bevallen hebben, om 'er eenige dagen door te brengen: maar de ankerplaats is twee kabellengten van land af; en daar door heeft men dikwijls eene sloep noodig, om een anker in zee te brengen, en zig van de kust af te houden. Elk oogenblik was ik in verzoeking, om mijn gemaakt ontwerp, bij

1787. December.

bij mijn vertrek van *Maouna*, te laten varen; van namelijk niet eerder, dan in *Botanij-Baaij*, ten anker te gaan liggen; maar goed verstand en voorzigtigheid bragten mij daar toe weder te rug. Ik wilde ten minsten met de Eilanders kennis maken; ik naderde dicht bij het Land; geene prauw kwam bij onze Fregatten: het weder was zoo slecht en onstuimig, dat ik 'er mij weinig over had te verwonderen; en dewijl elk oogenblik de gezicht-einder donkerer wierd, zette ik zelf, eer de nacht begon, koers naar het Eiland *Latte*, het welk ik in 't oog had, en hoog genoeg ligt, om twintig mijlen ver bij helder weder gezien te worden: deezen naam van *Latte* vindt men ook op de lijst der *Vrienden-Eilanden* van Capitain COOK, als mede in het Journaal van MAURELLO, overeenkomstig het berigt der bewooneren van het Eiland *Vavao*, die hem bovendien zeiden, dat het bewoond was, en dat men 'er ankeren konde. Men kan hier uit nagaan, van hoe veel belang het voor de Aardrijkskunde is, om de namen van het Land te behouden: want indien wij, even gelijk de Reizigers, of gelijk MAURELLO

 zelf,

1787. December. zelf, eene dwaaling van zeven of agt graden ten aanzien der lengte begaan hadden, zouden wij, bij het ontmoeten van dit Eiland, hebben kunnen veronderstellen, dat wij nog op eenen grooten afstand van de *Vrienden-Eilanden* waren; de overeenkomst van taal, zeden en kleeding, zoude onze twijffeling niet genoegzaam hebben weggenomen, vermits men weet, dat alle deeze Volken, hoe ver ook van elkander afgelegen, de één aan den ander gelijken; terwijl de gelijkvormigheid van naam, en de eenvouwdigste beschrijving der gedaante en grootte van het Eiland, een zeker bewijs opleverden, dat het dezelfde plaats was.

De volgende nacht was allerakeligst; de duisternis, die ons omringde, was zoo dik, dat het onmogelijk was, iets rondom ons te onderscheiden. In deeze gesteldheid zoude het hoogst onvoorzigtig geweest zijn, om midden tusschen zoo veele Eilanden te zeilen; en ik besloot, tot het aankomen van den dag te blijven laveeren; doch het was nog winderiger, dan des nachts; de buien en stroomen deeden ons tusschen deeze Eilanden, dan ginds, dan herwaards, slingeren, eerst naar het Eiland

1787. December.

De Eilanden Kao, en Toofoa.

land *Latté*, vervolgens naar de Eilanden *Kao* en *Toofoa*, die door een kanaal van twee mijlen breedte van elkander zijn af gescheiden. Het Eiland *Kao* heeft eene zeer hooge kegelronde gedaante, en men konde het, bij helder weder, dertig mijlen ver zien. Des anderen daags naderde ik aan het Eiland *Toofoa*, op den afstand van een halve mijl, en ik hield mij verzekerd, dat het onbewoond was, ten minsten voor drie vierde van deszelfs omtrek, want ik zag de kusten zoo digt bij, dat ik de aldaar liggende steenen konde onderscheiden. Dit Eiland is zeer bergachtig, zeer stijl, en tot boven aan den top met boomen bewassen; het kan vier mijlen in den omtrek hebben: ik ben van begrip, dat de Eilandbewooners van *Tangataboo*, en andere *Vrienden-Eilanden*, aldaar dikwils in het schoone jaargetijde komen, om hout te hakken, en waarschijnlijk om aldaar hunne praauwen te maken; want op hunne vlakke Eilanden ontbreekt hun daar toe het hout, vermits zij geene andere boomen behouden hebben, dan kokos- en andere vrugtboomen, tot hun levens-onderhoud dienende. Het Eiland verder voorbij zei-

 len-

1787. December.

lende, zagen wij verscheiden glijbaanen, langs welken de gekapte boomen van de schuinte der bergen tot onder aan de zeekust afrollen; doch in het bosch waren geene hutten, noch blijken van eenen omgearbeiden grond, ja niets zelfs, het welk eene bewooning aankondigde. Aldus onzen koers naar de twee Eilandjens *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapaee* voortzettende, bepaalden wij het Eiland *Kao* op het midden van het Eiland *Toofoa*, zoo dat het eerste slechts de top van het tweede scheen te zijn, en wij plaatsten het dus noordwaards op 27 graden tegen het oosten. Het Eiland *Kao* is omtrent drie malen hooger, dan het andere, en gelijkt naar eenen uitgeholden vuurberg, welks voetstuk ons toescheen minder dan twee mijlen diameter te bevatten. Wij bespeurden ook, aan den noordoostelijken uithoek van het Eiland *Toofoa*, aan de zijde van het Kanaal, waar door het van het Eiland *Kao* wordt afgescheiden, een streek Lands, geheel en al verbrand, zoo zwart als steenkoolen, ontbloot van alle geboomte en gewassen, en waarschijnlijk door uitstortingen van lava verwoest. Des namiddags zagen wij de

bei-

1787. December.

beide Eilanden *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapaee:* zij zijn te vinden op eene kaart der *Vrienden-Eilanden*, in de *derde Reisbeschrijving van* COOK ingevoegd; doch men ziet aldaar niet aangeteekend eene zeer gevaarlijke bank van steenklippen onder water, twee mijlen lang, loopende ten naasten bij noordwaards ten noordwesten, en zuidwaards ten zuidoosten; deszelfs noordelijke uithoek ligt vijf mijlen ten noorden van *Hoonga-hapaee*, en de zuidelijke uithoek drie mijlen ten noorden van *Hoonga-tonga*, maakende tusschen die beide Eilanden eene straat van drie mijlen: wij voeren 'er langs, op den afstand van ruime en mijl ten westen, en wij zagen het water bergshoogte tegen de klippen aanslaan; het is mogelijk, dat dit bij stil weder minder zigtbaar is, maar dan is het ook des te gevaarlijker. De beide Eilandjens *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapaee* zijn slechts groote onbewoonbaare rotsen, zoo hoog, dat men ze vijftien mijlen ver zien kan; hunne gedaante veranderde elk oogenblik, en het gezicht, het welk men daar van zoude mogen afteekenen, zoude, naar de verschillende standpunten, zeer onderscheiden zijn; zij

Bank van steenklippen.

 schee-

1787. December.

ſcheenen mij van gelijke grootte te zijn, en elk niet wel een halve mijl in hunnen omtrek te bedragen; een kanaal van een mijl breedte ſcheidt deeze Eilanden ten oost-noord-oosten, en west-zuid-westen van elkander: zij liggen tien mijlen noordwaards van *Tongataboo*; doch dewijl dit laatstgemelde Eiland laag is, zoo moet men op de helft van deezen afſtand zijn, om het te kunnen zien. Wij kregen het boven uit de mast, den 31^en^ December, des morgens ten zes uuren, in 't oog; in 't begin zag men niets, dan den top der boomen, die in de zee ſcheenen te groeijen: naar mate wij naderden, verhefte zig de grond, doch niet hooger, dan twee of drie toiſen; weldra zagen wij den uithoek van het *Land van Diemen*, en de aldaar liggende bank van klippen; des middags hadden wij het op omtrent twee mijlen ten oosten. Dewijl de wind noordelijk was, deed ik op de zuidkust van het Eiland aan ſtuuren, als welke zeer gezond is, en op den afſtand van drie ſnaphaanſchoten kan genaderd worden. De zee ſloeg met woede tegen de geheele kust aan: maar agter de branding zagen wij de ſchoonſte boomgaarden; he-

't Eiland Tongataboo, *en deszelfs bewooners.*

ge-

geheele Eiland scheen bebouwd te zijn; en de velden waren rondom met boomen begewassen, van het schoonste groen: wel is waar, dat wij toen in het regen-saisoen waren; want, in weerwil van dit verrukkend gezicht, is het meer dan waarschijnlijk, dat, geduurende een groot gedeelte van het jaar, op een zoo vlak Eiland eene verbaazende dorheid heerschen moet: men zag 'er zelfs geen enkel heuveltjen, ja de zee is, bij stil weder, niet meer effen, dan hier de oppervlakte van den grond is.

De hutten der Eilanderen stonden niet gehuchts-gewijze bij elkander, maar waren op de velden verspreid, even als onze buitenplaatsen in de best bebouwde oorden. Zeer spoedig gingen zeven of agt praauwen in zee, en begaven zig naar onze Fregatten, doch deeze Eilanders, die meer landbouwers, dan zeelieden waren, bestuurden dezelven met schroom; zij durfden onze schepen niet digt bij naderen, schoon zij de zeilen gereefd hadden, en de zee zeer stil was; op agt of tien toisen van onze Fregatten gekomen zijnde, zwommen zij naar ons toe, houdende in elke hand kokos-noten, welken zij ter goeder trouw

1787. December. tegen stukken ijzer, spijkers, of kleine bijlen verruilden. Hunne praauwen verschilden in niets van die der bewoonderen van de *Zeemans-Eilanden*; maar geene derzelven had zeilen, en het is waarschijnlijk, dat zij daar mede niet wisten om te gaan. Er betoonde zig tusschen ons zeer spoedig het grootst vertrouwen; zij klommen bij ons aan boord: wij spraken met hun van POULAHO, van FÉENOU; wij hadden bij hun het voorkomen van oude kennisfen, die elkander wederzien, en nopens hunne vrienden onderhouden. Een jong Eilander gaf ons te kennen, dat hij de zoon van FÉENOU was, en, het zij hij een leugen, of de waarheid sprak, hij bekwam daar door verscheiden geschenken; hij schreeuwde van vreugde bij het ontfangen derzelven, en trachtte ons door teekenen te beduiden, dat, indien wij aan de kust kwamen ankeren, wij aldaar levensmiddelen in overvloed vinden zouden; maar dat de praauwen te klein waren, om ons dezelven in volle zee aan te brengen. In de daad, 'er waren noch hoenderen, noch varkens op deeze vaartuigen; hunne lading bestond in eenige bananen en kokos-noten; en dewijl de

de minste golf deeze zwakke vaartuigen deed omslaan, zouden deeze dieren verdronken zijn geweest, eer zij aan boord kwamen. Deeze Eilanders maakten in hunne manieren van handelen een groot geraas; maar zij hadden anderzints geen woest voorkomen; en noch hunne gestalte, noch de evenredigheid hunner ledematen, noch de kragt van hunne spieren, zouden hen voor ons niet gevreesd gemaakt hebben, al hadden zij zelfs de kragt van onze wapenen niet gekend; hun lichaams-gestel scheen dat van onze matroozen in kragt niet te overtreffen: voor 't overige hunne taal, het beschilderen hunner lichamen, hunne kleeding, alles kondigde in hun eene verwantschap aan met de bewooners van de *Zeemans-Eilanden*; en het is klaar, dat het onderscheid, het welk in de persoonlijke trekken deezer volken gevonden wordt, alleenlijk voortkomt uit de dorheid van den grond, en andere natuurlijke oorzaaken, tot de luchtstreek deezer Eilanden betrekkelijk. Van de honderd en vijftig Eilanden, die deezen Archipel uitmaken, bestaat het grootste gedeelte enkel in onbewoonde en onbewoonbaare rotsen, en ik maak geene zwarigheid om

1787. December.

1787. December.

om te stellen, dat het Eiland *Oijolava* alleen in bevolking, in vrugtbaarheid, en in wezenlijke waarde, alle die Eilanden te zamen overtreft, waar de bewooners verpligt zijn, om met hun zweet de landen geschikt te maken, ten einde tot hun onderhoud het noodige te kunnen verschaffen. Aan deeze behoefte van landbouw zijn zij misschien verschuldigd den voortgang hunner meerdere beschaving, en de geboorte van eenige konsten, die het ontbreken hunner natuurlijke kragt vergoeden, en hen tegen de aanvallen hunner nabuuren beveiligen. Wij hebben egter bij hen geen ander wapentuig gezien, dan knodsen, of *patow-patow*; wij kogten 'er verscheiden van, die geen derde haalden van de zwaarte der geenen, welken wij ons te *Maouna* hadden aangeschaft, doch om welken te gebruiken de bewooners der *Vrienden-Eilanden* geene kragten genoeg bezaten.

De gewoonte, om zig de twee ledematen van den pink af te snijden, is ook bij deeze volken, zoo wel als op de *Kokos-* en *Verraders-Eilanden*, aangenomen; en dit teeken van rouwe over het verlies van een nabestaande of vriend is op de *Zeemans-Ei-*

Eilanden schier onbekend. Ik weet, dat Capitain COOK van gedachten was, dat de *Kokos-* en *Verraders-Eilanden* een gedeelte van de *Vrienden Eilanden* uitmaakte; hij grondde zijn gevoelen op het berigt van POULAHO, die kennis droeg van den handel, door Capitain WALLIS op deeze beide Eilanden gedreven, en die zelfs, voorde komst van Capitain COOK, onder zijne zeldzaamheden eenige stukken ijzer bezat, die uit ruilingen van het Fregat *de Dauphin* met de bewooners van het *Verraders-Eiland* herkomstig waren. Ik integendeel was van gevoelen, dat deeze beide Eilanden begrepen waren onder de tien, welken de bewooners van het Eiland *Maouna* ons hadden opgenoemd: vermits ik dezelven juist in den opgegeven windstreek vond, en meer oostwaards, dan Capitain WALLIS die hadde opgegeven; en ik oordeelde, dat zij misschien, met het Eiland *de la Belle Nation de Quiros*, de schoonste en grootste Archipel van de *Zuidzee* uitmaakten; doch ik stem toe, dat de bewooners van de *Kokos-* en *Verraders-Eilanden*, uit hoofde van hunne gestalte en uiterlijke gedaante, veel meer gelijken naar de bewooners der *Vrienden-* dan der *Zeemans-*

Ei-

1787. December.

Eilanden, van welken zij ten naasten bij op eenen gelijken afstand liggen. Na alzoo de gronden van mijn gevoelen ontvouwd te hebben, voege ik mij egter gaarne, bij alle gelegenheden, naar dat van Capitain COOK, die zig zoo langen tijd op de onderscheiden Eilanden der *Zuidzee* had opgehouden.

Alle onze betrekkingen met de bewooners van *Tongatabooi* kwamen neder op een eenvouwdig bezoek; wij ontfingen van hun slechts dezelfde ververschingen, welken men op het land aan zijne gebueren tot eene verkwisping geeft; doch DAGELET had gelegenheid, om den loop van onze zee-uurwerken te regelen. Het groot getal van waarnemingen, te *Tongatabo* door Capitain COOK gedaan, lieten hem geen twijffel over, omtrend de naauwkeurige bepaling van de hoogte dezer plaats, waar van de door ons berekende nog geen zeven minuten verschilde. Men kan uit deeze overeenkomst onzer berekeningen besluiten; dat verondersteld wij geene kennis van de reizen van Capitain COOK gehad hadden, de Archipel der *Zeemans*, en der *Vavao-Eilanden*, op vijf of zes minuten na, inge-

gelijks op onze kaarten dezelfde aardrijkskundige ligging gehad zouden hebben.

1788. Januarij.

Den eersten Januarij, bij het aanvangen van den nacht, alle hoop verloren hebbende om, hoe zeer al blijvende laveeren, levensmiddelen genoeg te bekomen, als wij tot ons onderhoud noodig hadden, besloot ik, om west-zuid-westwaards te stevenen, en mijn koers naar *Botanij-Baaij* te zetten, nemende eenen weg, die nog door geenen reiziger genomen was. Het was wel mijn oogmerk niet, om het Eiland *Plistard*, door TASMAN ontdekt, en waarvan Capitain COOK de ligging bepaald heeft, aan te doen: maar de wind, uit het noorden naar het west-zuid-westen geschoten zijnde, noodzaakte mij, om mijn koers zuidwaards te nemen; en den 2en, des morgens, kreeg ik dit Eiland in 't gezicht, welks grootste breedte niet meer dan een vierde van een mijl bedraagt: het is zeer steil, heeft alleenlijk eenig geboomte aan de noordoost zijde, en kan slechts aan de zee-vogelen tot eene verblijfplaats strekken.

'*t Eiland* Plistard.

Drie dagen lang bleven wij in het gezicht van deeze rots. De zon, welke wij vlak boven ons hoofd hadden, onderhield

dee-

1788. Januarij.

deeze stilte, voor den zeeman honderd malen verdrietelijker, dan tegenwind. Wij merkten in 't algemeen op, dat de passaatwinden in deeze streken niet zeer vast waren: de graad van warmte was ook merkelijk veranderd, en de thermometer was zes graden gedaald, het zij om dat wij de zon gepasseerd waren, of, het geen waarschijnlijker is, om dat de sterke brandingen aan de oostzijde, en eene witachtige lucht, deszelfs werking belemmerden; want wij waren slechts vier graden van ons toppunt af, en de zon gaf zeer weinig schuinsche straalen. Den 13den, zagen wij het Eiland *Norfolk*, en twee Eilandjens, die aan deszelfs zuidelijken uithoek liggen: de zee stond zoo hol, en zulks reeds zoo lang, dat ik weinig hope had, aan de noord-oostkust eene schuilplaats te ontmoeten, al liep de wind in dit oogenblik naar 't zuiden; egter, toen ik digter bij kwam, vond ik de zee stiller, en ik besloot, om het anker op den afstand van een mijl van het land te laten vallen, op vier en twintig vademen, een harden zandgrond, met zeer weinig koraal vermengd. Ik had daar mede geen ander oogmerk, dan om den grond en de voortbreng-

Ankeren bij het Eiland Norfolk.

brengzelen van dit Eiland te doen onderzoeken, door onze natuur- en kruidkundigen, die, zedert ons vertrek van *Kamtschatka*, zeer weinig gelegenheid gehad hadden, om hunne Journalen met nieuwe waarnemingen te verrijken. Wij zagen ondertusschen de zee met woede rondom tegen het Eiland slaan; doch ik vleijde mij, dat onze booten eenige schuilplaats zouden vinden, agter de groote rotsen, die het Eiland als omzoomden. Met dit al egter, daar wij reeds, tot onze schade, geleerd hadden, dat men nooit de regels van voorzigtigheid moet ter zijde stellen, droeg ik aan den *Zee*-Capitain DE CLONARD, den tweeden van onze Officiers in rang, het bevel op over de vier kleine booten, die door de beide Fregatten waren afgezonden, en ik gelastte hem uitdrukkelijk, om geene landing te wagen, onder welk voorwendzel het ook wezen mogt, indien onze booten het minste gevaar liepen, om door de golven het onderst boven te keeren. Zijne naauwkeurigheid en omzigtigheid lieten mij geen vrees over; en deeze Officier, aan wien ik het bevel over de *Astrolabe* had toegeschikt, zoo dra wij in

1788. Januarij.

Botanij Baaij gekomen zouden zijn, verdiende mijn volkomen vertrouwen. Onze Fregatten lagen ten anker dwars voor de beide uithoeken aan de noord-oost-zijde van het Eiland, tegen over de plaats, alwaar wij veronderstelden, dat Capitain COOK aan land gegaan was; onze booten zetteden derwaards koers; maar zij vonden aldaar eene branding, die tegen zwaare rotsen aansloeg met zulk eene woede, dat het aankomen onmogelijk wierd. Zij voeren langs de kust op den afstand van een halve snaphaanschoot, vaarende naar den zuid-oost kant op, en legden op die wijze eene halve mijl wegs af, zonder eene enkele plaats aan te treffen, waar het mogelijk was te landen. Zij zagen het Eiland als met een muur van lava omgeven, die uit den top van den berg was uitgeworpen, en in haaren val gestolt zijnde, op verscheiden plaatsen eene zoort van afdak gevormd hadde, verscheiden voeten ver over de kust heen loopende. Al was de landing mogelijk geweest, zoude men egter niet hebben kunnen binnen komen, dan door vijftien of twintig toisen ver tegen den snelsten loop van afvlietende beeken op te teilen. Ag-

ter

ter deeze natuurlijke scheidmuuren was het Eiland met pijnboomen bewassen, en met het schoonste groen, als met een tapijt, overdekt; wij zouden aldaar waarschijnlijk eenige keukenplanten hebben aangetroffen, en deeze hoop vergrootte nog ons verlangen om een land te bezoeken, waar Capitain COOK met het grootste gemak geland was: het is waar, dat toen hij zig in deeze streken bevond, hij verscheiden dagen agter één het schoonste weder hadde gehad, daar wij integendeel bij aanhoudendheid zulke holle zeeën bevaren hadden, dat zedert agt dagen onze geschut-poorten en vensters niet open geweest waren. Ik volgde van 't schip, met mijn kijkglas, de beweging der booten; en ziende, dat zij in 't vallen van den avond nog geene geschikte plaats ter landing gevonden hadden, deed ik sein om te rug te keeren, en kort daar op gaf ik last om onder zeil te gaan: ik zoude misschien veel tijd verloren hebben, met een gunstiger oogenblik af te wagten, en het onderzoek van dit Eiland was zoo veel niet waardig. Toen ik mij gereed maakte, om onder zeil te gaan, gaf de *Astrolabe* door een sein te kennen, dat 'er

1788, Januarij.

1788. Januarij.

brand aan boord was, het geen in mij de grootste ongerustheid verwekte. Oogenblikkelijk zond ik een boot ter hulpe toe: maar dezelve was naauwlijks half wegen, of een tweede sein berigtte mij, dat de brand gebluscht was; en kort daar op meldde mij DE MONTI van boord, door zijnen spreekhoorn. dat één kist met zuuren, of andere scheikundige vochten, aan Pater RECEVEUR toebehoorende, en onder de voorplegt geplaatst, van zelf in brand was gevlogen, en zulk eenen dikken rook verspreid had, dat het zeer moeielijk was geweest den oorsprong van den brand te ontdekken: men had het geluk gehad deeze kist in zee te werpen, en het voorval had geene verdere gevolgen gehad. Het is waarschijnlijk, dat de eene of andere fles met zuur binnen in de kist gesprongen zijnde, deezen brand veroorzaakt had, en vervolgens aan gebrokene, of niet vast toegestopte flesfen brandewijn was medegedeeld. Ik verheugde mij, van het begin van onze reize af, bevel te hebben gegeven, dat eene zoortgelijke kist, aan den Abt MONGÉS toebehoorende, in de open lucht op de voorplegt van mijn Fregat geplaatst werde, al-

alwaar een ontſtaane brand geene ſchade konde toebrengen.

Het Eiland *Norfolk*, ſchoon zeer ſtijl zijnde, is niet hooger, dan zeventig of tachtig toiſen boven de oppervlakte der zee: de pijnboomen, welken men aldaar in meenigte vindt, zijn waarſchijnlijk van dezelfde zoort, als die in *nieuw Caledonie*, of *nieuw Zeeland*. Capitain COOK zegt, dat hij 'er veele palm-koolen vondt, en het verlangen, om dezelven te bekomen, was geene van de minſte onzer beweegredenen, om aldaar in te loopen: het is waarſchijnlijk, dat de palmboomen, die deeze koolen opleveren, zeer klein zijn; want die de grootte van eigenlijk gezegde boomen hadden, ontdekten wij 'er niet. Dewijl dit Eiland niet bewoond is, is het vol met zeevogelen, en in 't bijzonder met ſtroogatten, die allen lange roode vederen hebben; men zag 'er ook veel zee-meeuwen, maar geene fregatten. Eene zandbank, op welke twintig of dertig vademen water ſtaan, ſtrekt zig drie of vier mijlen noord- en oostwaards van dit Eiland uit, en misſchien wel rondsom; doch aan de westzijde peilden wij niet. Terwijl wij voor anker lagen,

1788. Januarij.

gen, vongen wij op de bank eenige roode visschen, van die zelfde zoort, waar aan men op *Isle de France* den naam van *Sardellen* (*Capitaine* of *Sarde*) geeft, en die ons een lekkere maaltijd verschaften. Des avonds ten agt uuren waren wij onder zeil; Ik zette koers ten west-noord westen, en liet aanhoudend zuid westwaards ten wes ten stuuren, met weinig zeil, peilende gedurig op deeze bank, uit vreeze, dat 'er eenige hoogte zijn mogt; maar de grond was in tegendeel zeer effen, en het water vermeerderde van voet tot voet, naar mate wij verder van het Eiland af geraakten; des avonds om elf uuren gaf een lijn van zestig vademen geen grond meer; wij bevonden ons toen in het west-noord-westen, op den afstand van tien mijlen van den noordelijksten uithoek van het Eiland *Norfolk*. De wind had zig in het oost-zuidoosten vastgezet, met buien en eene nevelachtige lucht; maar het weder was zeer helder, wanneer die buien voorbij waren. Met het aankomen van den dag, zeilde ik met alle magt naar *Botanij-Baaij*, die niet verder, dan drie honderd mijlen van ons af lag. Des avonds van den 14en, na het onder-

dergaan der zon, deed ik fein, om de zeilen in te korten, en te peilen, wanneer wij twee honderd vademen diepte bevonden: de vlakke verheven grond van het Eiland *Norfolk* had mij in het denkbeeld gebragt, dat die diepte alzoo voortging tot *nieuw Holland* toe; maar deeze gisfing was verkeerd, en wij vervolgden onzen weg, fteeds inwendig die dwaling voedende, welke ik niet van mij konde afwerpen. De wind bleef uit het oost-zuid-oosten ten noord-oosten beftendig aanhouden, tot dat wij *nieuw Holland* in 't gezicht kregen; des daags legden wij eenen grooten weg af, des nagts zeer weinig, om dat wij op onzen tegenwoordigen weg geenen voorgaanden reiziger tot leidsman hadden.

1788. Januarij.

Den 17[en], op 31 graden 28 minuten zuider breedte, en 159 graden 15 minuten ooster lengte, werden wij door eene eindelooze meenigte zee-meeuwen omringd, die ons deeden verdenken, dat wij digt bij eenig Eiland of rots waren; en verfcheiden deeden weddenfchappen, dat wij nog voor onze aankomst in *Botanij Baaij*, van waar wij egter niet verder, dan honderd tachtig mijlen af waren, eenig nieuw Land ont-

Verdenking van nabijheid van Land.

 dek-

1788. Januarij.

dekken zouden: deeze vogels volgden ons tot op tachtig mijlen van *nieuw Holland*, en het is vrij waarschijnlijk, dat wij eenig Eilandjen of rots, de gewoone verblijfplaats van deeze zoorten van vogelen, agter ons gelaten hadden, want in de nabijheid van een bewoond Land zijn zij veel minder talrijk. Van het Eiland *Norfolk* af, tot dat wij *Botanij Baaij* in 't gezicht kregen, peilden wij alle avond, tot op twee honderd vademen diepte, en wij begonnen eerst grond te ontdekken, op agt mijlen van de kust, met negentig vademen. Wij vernamen deeze Baaij den 23[en] Januarij; zij was niet zeer hoog gelegen, en uit dien hoofde niet verder dan op eenen afstand van twaalf mijlen zigtbaar. De wind werd toen zeer veranderlijk, en wij ondervonden, even als Capitain COOK, die stroomen, welke ons dagelijks vijftien minuten ten zuiden van onze berekening voerden, zoo dat wij den 24[en] den geheelen dag in 't gezicht van *Botanij - Baaij* laveerden, zonder kaap *Salander*, die nog een mijl ten noorden van ons af lag, te kunnen voorbij zeilen: de wind waaide hevig van dien kant, en onze schepen waren te slegte zeijlers, om de

Botanij - Baaij.

kragt

kragt van wind en stroomen tevens te o- verwinnen. Doch wij zagen, dien zelfden dag, eene vertooning, die zedert ons vertrek van *Manilla* geheel nieuw voor ons was: te weten, het gezicht van eene *Engelsche* vloot, in *Botanij-Baaij* ten anker liggende, waar van wij de wimpels en vlaggen konden onderscheiden.

1788. Januarij. LA PEROUSE ontmoet aldaar eene Engelsche vloot.

De *Europeanen* zijn op zulk eenen verren afstand van hun Land allen landslieden met elkander, en wij brandden van ongeduld, om de ankerplaats te bereiken: maar het weder was des anderen daags zoo nevelachtig, dat het ons onmogelijk was het Land te erkennen, en wij bereikten de ankerplaats niet voor den 26[en], des morgens ten negen uuren; ik liet het anker vallen een mijl van de noordkust af, op eenen goeden graauwen zandgrond van zeven vademen water, dwars voor de tweede Baaij. Op het oogenblik, dat ik mij in het inkomen vertoonde, werden een *Engelsche* Lieutenant en een Onder-Officier door Capitain HUNTER, den Bevelhebber van het *Engelsch* Fregat *de Sirius*, bij mij aan boord gezonden; zij boden mij van zijnent wegen alle diensten aan, die in zijn ver-

Hij laat aldaar het anker vallen.

1788. Januarij.

mogen waren, voegende 'er egter bij, dat, daar hij op het punt was om onder zeil te gaan, en zijne reize noordwaards te vervolgen, hem zulks belettede, om ons levensmiddelen, krijgsbehoeften, of zeilen bij te zetten; zoo dat hunne aanbiedingen van dienst zig bepaalden tot het toewenschen van eene verdere behouden reize. Ik zond wederkeerig een Officier, om mijne dankbetuigingen te doen aan Capitain HUNTER, die reeds aanstalte maakte, om weg te zeilen; ik liet hem zeggen, dat mijne behoeften zig tot water en hout bepaalden, waar aan wij in deeze Baaij geen gebrek hebben zouden, en dat ik voor 't overige wel begreep, dat Schepen, afgezonden naar eene volkplanting, op eenen zoo verren afstand van *Europa* gelegen, aan andere zeereizigers geene hulp verschaffen konden. Wij vernamen van den Lieutenant, dat de *Engelsche* vloot onder het bevel stond van den Commodore PHILIPS, die, des avonds te vooren, op de Corvet *de Spey*, van *Botany-Baay* was onder zeil gegaan, met vier transportschepen, om in het noorden een geschikter plaats tot eene volkplanting op te zoeken. De *Engelsche* Lieutenant scheen

ſcheen in het ontwerp van den Commodore PHILIPS een zeer groot geheim te ſtellen, en ik was beſcheiden genoeg, om hem op dat punt niet te ondervragen; egter ſcheen het ons toe, dat de voorgenomene volkplanting zeer digt bij *Botanij-Baaij* gelegen was, want verſcheiden booten en ſloepen lagen zeilree, om zig derwaards te begeven; en de overtogt moest noodwendig zeer kort zijn, daar men onnoodig oordeelde, grootere ſchepen tot dezelve te moeten gebruiken. Weldra gaven de matroozen der *Engelſche* boot, minder omzigtig, dan hun Officier, aan ons volk te verſtaan, dat zij naar de haven *Jackſon* gingen, zestien mijlen ten noorden van Kaap *Banks* gelegen, alwaar de Bevelhebber PHILIPS zelf eene zeer goede haven ontdekt had, die ten zuid-westen tien mijlen ver binnen 's Lands heen liep; de ſchepen konden aldaar op den afſtand van een ſnaphaanſchoot van het Land ankeren, in eene zoo ſtille zee, als of zij in een kom lagen. Wij hadden bij vervolg maar al te veel gelegenheid, om van deeze nieuwe *Engelſche* Volkplanting, welkers overloopers ons merkelijke verveeling en last veroorzaakten, nieuws-tijdingen te verneemen.

1788. Januarij.

Einde van het Journaal.

BIJ-

BIJVOEGZEL,

BEHELZENDE

BERIGTEN OMTREHT HET LOT, AAN LA PEROUSE OP ZIJNEN VERDEREN TOCHT OVERGEKOMEN.

Hier eindigt het *Journaal* van LA PEROUSE. De laatste bewijzen, die van het aanwezen van deezen beroemden, maar ongelukkigen Reiziger getuigen, bestaan in eenige Brieven, door hem uit *Botanij-Baaij* geschreven, en, benevens zijn Journaal, zedert zijn vertrek van *Kamtschatka*, door een *Engelsch* schip naar *Europa* overgebragt. In een Brief aan den heer DE FLEURIEU van den 7en Februarij, bepaalt hij zijn vertrek op den 15en Maart: zie hier het uittreksel uit eenen anderen Brief van gelijke dagteekening, aan den Minister van het Zeewezen, waar in hij eene schets van zijne voorgenomene reize tot aan *Isle de France* opgeeft.

„ Bo-

„ *Botanij-Baaij, den 7en Fe-*
„ *bruarij* 1788.

„ . . . . *Ik zal wederom opzei-*
„ *len naar de* Vrienden-Eilanden, *en ik*
„ *zal volstrekt alles doen, wat mij bij mij-*
„ *ne Instructien is opgelegd, betrekkelijk*
„ *het zuidelijk gedeelte van* nieuw Caledo-
„ nie, *het Eiland* Santa-Cruz *van* MEN-
„ DANA, *de zuidkust van het* Land der
„ Arsaciden *van* SURVILLE, *en het* Land
„ van Louisiade *van* BOUGAINVILLE,
„ *zullende ik trachten te ontdekken, of het*
„ *laatstgemelde een gedeelte van* nieuw Gui-
„ nea *uitmaakt, of daar van is afgeschei-*
„ *den. Met het einde van Julij* 1788, *zal*
„ *ik tusschen* nieuw Guinéa *en* nieuw Hol-
„ land *heenzeilen, door een ander Kanaal,*
„ *dan dat van* Endeavour, *indien 'er zoo-*
„ *danig een gevonden wordt. Geduurende*
„ *de maanden van September, en een ge-*
„ *deelte van October, zal ik de* Golf van
„ Carpentarie, *en de geheele westkust van*
„ nieuw Holland, *tot aan het* Land van
„ Diemen, *gaan onderzoeken; doch egter*
„ *zoodanig, dat het mij mogelijk zij noord-*
„ *waards op te zeilen, zoo tijdig, dat ik in*

„ *'t*

„ *'t begin van December* 1788 *op* Isle de
„ France *kan aankomen.*"

In eenen anderen Brief vermeldt hij het ontwerp, om op den 25 December 1788 *Isle de France* te verlaten: „ Ik zal, zegt „ hij, mijnen weg nemen naar Kaap *de la* „ *Circoncision*; van daar zal ik, zonder mij „ met ankeren optehouden, mij naar *Frank-* „ *rijk* begeven, ten waare de omstandig- „ heden vorderen, om aan Kaap *de Goede* „ *Hoop* in te loopen; en ik hope in Junij „ 1789 te *Brest* aan te komen, zes of ze- „ ven en veertig maanden na mijn vertrek „ uit die haven."

Daar de beide Fregatten met het einde van 't jaar 1788 op *Isle de France* hadden moeten aankomen, en dit geheele en het volgende jaar voorbij liepen, zonder dat zig eenig berigt van dezelven opdeed, zoo begon zulks ten hunnen opzigte eene algemeene ongerustheid te veroorzaken: de hachelijke toestand egter, waar in *Frankrijk* zig toen bevond, gedoogde niet, dat men zig daar mede zeer ernstig bezig hield. De eersten, die daar aan dagten, waren de Leden van de *Maatschappij der Natuurlijke Ge-*

schie-

schiedenis, in de Constitueerende Vergadering van 22 Januarij 1791.

„ Zedert twee jaaren, dus luidde hunne „ voordragt, wagt *Frankrijk* vrugteloos op „ de terugkomst van LA PEROUSE; en zij, „ die in zijn persoon en zijne ontdekkingen „ belang stellen, dragen geene kennis van „ zijn lot. Helaas! het lot, het welk zij „ zig voorstellen, is misschien nog akeliger, „ dan het geen hij ondervindt: misschien is „ hij den dood ontkomen, om aan de onaf„ gebrokene folteringen eener steeds herle„ vende, maar ook steeds bedrogene hope „ te worden overgeleverd; misschien is hij „ op één der *Eilanden van de Zuidzee* ver„ vallen, waar hij de armen naar zijn Vader„ land uitstrekt, en vrugteloos op eenen ver„ losser wagt.

„ Het is niet om beuzelachtige redenen, „ het is niet uit eigen belang, dat LA PE„ ROUSE allerleie zoorten van gevaaren ge„ trotseerd heeft; de edelmoedige Natie, „ die de vrugt van zijnen arbeid oogsten „ moest, is hem ook haare deelnemende hulp „ verschuldigd.

„ Reeds hebben wij den dood van ver„ scheiden zijner reisgenooten vernomen, „ die

„ die of in de golven der zee verslonden, of
„ door de Wilden vermoord zijn: ondersteun
„ de hope, die ons nog overig blijft, om
„ die geenen onzer broederen, welke aan de
„ wreedheid der Cannibaalen ontsnapt zijn,
„ op te zoeken; dat zij op onze kusten te
„ rug komen, al moesten zij, dit vrije Land
„ omhelzende, van vreugde sterven.!...."

Het voorstel van de *Maatschappij der Natuurlijke geschiedenis*, met de levendigste deelneming goedgekeurd, werd spoedig gevolgd door een besluit, waar bij gelast werd twee Fregatten uit te rusten, om LA PEROUSE te gaan opzoeken.

De beweeg-gronden van dit Decreet, de uitdrukkingen zelfs van het Rapport, geven de teedere en aandoenlijke belangneming te kennen, welke onze Reizigers inboezemden, en den dringenden ijver, waar mede men, verlangende hen weder te vinden, eene enkele flikkering van hope opvatte, zonder te denken aan de groote opofferingen, welke met dit opzoeken verknocht waren.

„ Zedert eenen geruimen tijd roepen
„ onze wenschen LA PEROUSE, en de
„ mede-genooten van zijnen roemrijken,

„ maar

„ maar waarschijnlijk ook al te ongelukki-
„ gen reistocht.

„ De Maatschappij der Natuurkenneren
„ in deeze hoofdstad heeft het gordijn ver-
„ scheurd, het welk gijlieden niet durfdet
„ ophaalen; de rouwe, door haar aange-
„ kondigd, is algemeen geworden; en gij-
„ lieden scheen met een verheven geest-
„ drift het denkbeeld goed te keuren, door
„ haar aan u voorgedragen, om tot het op-
„ zoeken van LA PEROUSE schepen af te
„ zenden. Gijlieden hebt aan uwe Com-
„ mittés van zeevaart, landbouw, en koop-
„ handel gelast, om nopens een zoo be-
„ langrijk stuk hunne gedachten aan ulie-
„ den mede te deelen: het gevoel, dat uw
„ besluit reeds scheen te bepaalen, heeft
„ ook hunne pen in dat advis bestuurd.

„ Naauwlijks blijft ons de vertroosting
„ overig, om te mogen twijffelen, of aan
„ LA PEROUSE een groot onheil weder-
„ varen is.

„ Wij kunnen niet op goede gronden ho-
„ pen, dat zijne schepen in dit oogenblik
„ de oppervlakte der zeeën bevaaren: of
„ deeze Reiziger en zijne tochtgenooten
„ zijn niet meer; of wel, op eenen akeli-

„ gen hoek lands neergesmeten, in den
„ eindeloozen oceaan van nooit bevaaren
„ zeeën verward geraakt, en aan de uitein-
„ den der aarde opgesloten, worstelen zij
„ misschien tegen luchtstreek, tegen bees-
„ ten, tegen menschen, tegen de natuur
„ zelve, en roepen het vaderland, het welk
„ hunne ellende slechts gissen kan, te hulp.
„ Misschien zijn zij op eene onbekende
„ kust, op eene dorre rots vervallen: is
„ het eerste waar, en hebben zij een her-
„ bergzaam volk aangetroffen; dan haalen
„ zij adem, doch smeeken niettemin om
„ uwe hulp; of indien zij eene eenzaame
„ plaats hebben ontmoet, dienen mis-
„ schien wilde vrugten, schelpvisschen, tot
„ hun levens onderhoud: met hunne oogen
„ steeds op den oever staarende, verdwaalt
„ hun gezicht door de uitgestrekte zeeën,
„ om aldaar te ontdekken dat gewenscht
„ vaartuig, het welk hen naar *Frankrijk*,
„ naar hunne nabestaanden, naar hunne
„ vrienden, zoude kunnen overvoeren.

„ Daar ons een denkbeeld wordt voor-
„ gehouden, het welk misschien niets meer
„ dan eene vertroostende dwaling is, zijt
„ gijlieden ongetwijffeld, zoo wel als wij,
„ ge-

„ geneigd, om aan deeze gissing, boven het
„ hopeloos denkbeeld van hun vergaan,
„ den voorrang te geven: dit denkbeeld is
„ ulieden voorgehouden door de Maat-
„ schappij der Natuurkenneren van *Parijs*;
„ DE LA BORDE had het reeds in eene
„ Memorie, bij de Hoogeschool der We-
„ tenschappen voorgelezen, aan alle gevoe-
„ lige harten ingeprent.

„ Dan, indien dit denkbeeld u aandoet,
„ indien het u treft, kunt gij thans
„ niet meer met een onbeduidend beklag
„ volstaan: de menschelijkheid wil, dat gij
„ onze broederen ter hulpe snelt. Maar
„ helaas! waar hen te zoeken? wie hopens
„ hun lot te ondervragen? kan men alle de
„ kusten onderzoeken van eene zee, die
„ eenigermaten onbekend is? kan men alle
„ de Eilanden van die onmeetelijke Archi-
„ pels aandoen, die de zeelieden aan zoo
„ veele gevaaren blootstellen? kan men al-
„ le Golven doorkruissen? kan men tot in
„ alle Baaijen doordringen? Ja is het zelfs
„ niet mogelijk, al landt men aan het Ei-
„ land, waar zij zig bevinden, dat men
„ koomt aan een hoek, waar ze niet zijn,

„ en hen alzoo aan een' anderen hoek ag-
„ terlaat?

„ Buiten twijffel, de zwarigheden zijn
„ groot, de goede uitslag is meer dan ho-
„ peloos; maar de beweegreden tot deeze
„ onderneming is dringende. Het is mo-
„ gelijk, dat onze ongelukkige broeders de
„ armen naar ons uitstrekken, het is niet
„ onmogelijk, dat wij hen aan hun Vader-
„ land te rug geven; en dus is het ons
„ niet meer geoorloofd, ons te onttrekken
„ aan de poging eener opsporing, die ons
„ niet dan tot eer verstrekken kan. Wij
„ zijn deeze deelneming verschuldigd aan
„ menschen, die zig hebben opgeofferd;
„ wij zijn die verschuldigd aan de weten-
„ schappen, die de vrugt van hunne onder-
„ zoekingen verwagten; en het geen deeze
„ deelneming nog merkelijk vergroot, LA
„ PEROUSE behoorde niet onder die ge-
„ lukzoekers, die zig aan groote onderne-
„ mingen roekeloos wagen, het zij om zig
„ daar door eenen roemrijken naam te ma-
„ ken, het zij om dezelven tot hun for-
„ tuin te doen dienen: hij had zelfs niet
„ gestaan naar het bevel over den zeetocht,

„ het

„ het welk hem is opgedragen geweest;
„ hij had wel gewenscht, zig daar aan te
„ kunnen onttrekken; en zijne vrienden
„ weten, dat hij dit bevel aannemende, zulks
„ deed uit enkele onderwerping.

„ Bij geluk weten wij den koers, dien
„ men in eene zoo moeielijke opſpooring
„ te volgen heeft; bij geluk kunnen wij
„ aan hun, die met deeze aandoenlijke
„ zending ſtaan belast te worden, den lijd-
„ draad ter hand ſtellen, langs welken zij
„ dien gevaarlijken doolhof hebben te door-
„ kruisſen."

Naauwlijks waren de ſchepen, tot het opzoeken van LA PEROUSE afgezonden, vertrokken, of een *Hollandsch* Capitain, voorbij de *Admiraliteits* - *Eilanden*, ten westen van *nieuw Ierland*, zeilende, had eene praauw vernomen, bemand met Inboorlingen, die hem hadden toegeſchenen kleederen van *Franſche* zeelieden aan te hebben.

De Generaal D'ENTRECASTEAUX, die het bevel over deezen nieuwen tocht voerde, aan *Kaap de Goede Hoop* geankerd liggende, had van dit berigt kennis bekomen: hoe weinig geloofbaarheid, ja waarſchijn-

lijkheid het zelve ook had, meende hij geen enkel oogenblik te moeten vertoeven; hij veranderde het ontwerp zijner reize, om met allen spoed naar de aangewezene plaats heen te snellen. Dewijl zijn ijver geene ontdekking had te weeg gebragt, keerde hij te rug tot het vervolgen zijner navorschingen, overeenkomstig den last, hem bij zijne Instructiën voorgeschreven, en hij volvoerde dien last, zonder het minste berigt te kunnen bekomen, noch zelfs de minste waarschijnlijkheid omtrent het lot van onzen ongelukkigen Reiziger te verkrijgen.

Men heeft in *Frankrijk* nopens de oorzaak van zijn vermissen op eene verschillende wijze geredeneerd: zommigen, onkundig van den weg, dien hij van *Botanij-Baaij* nog had af te leggen, en die in zijnen laatsten Brief is opgegeven, beweerden, dat zijne schepen in het ijs waren vast geraakt, en dat LA PEROUSE en zijne tochtgenooten, door den verschrikkelijksten dood waren omgekomen; anderen verzekerden, dat hij, op 't einde van 't jaar 1788, op *Isle de France* moetende aankomen, het slachtoffer geweest was van den geweldigen storm, die voor het Fregat *de*

Ve-

Venus zoo rampzalig was, dat men 'er geen taal of teeken meer van gehoord heeft, en die het Fregat *de Resolutie* van alle deszelfs masten had beroofd.

Schoon men de verzekering der laatstgemelden niet als ongegrond kan tegenspreken, kan men 'er egter zonder bewijs geen gehoor aan geven. Zoo zij al niet waar is, is LA PEROUSE waarschijnlijk door eenen storm vergaan, op de talrijke klippen, waar mede de Archipels, welken hij nog te onderzoeken had, volgens de bevinding van den Generaal D'ENTRECASTEAUX, als doorzaaid zijn. De manier, waar op de beide Fregatten altijd zeilden, zoodanig namelijk, dat zij elkander beroepen konden, zal het zelfde noodlot aan beiden hebben doen ondergaan: zij zullen het onheil ondervonden hebben, het welk hun den 6en November 1786 zoo van nabij bedreigde, en door de zee verzwolgen zijn, zonder eenig Land te hebben kunnen bereiken.

De eenige hope, die nog overig bleef, zoude zijn, dat zij op de kusten van eenig onbewoond Eiland schipbreuk geleden hadden; in dit geval, is misschien nog de een

of ander der schepelingen aanwezig op één der tallooze Eilanden van deeze Archipels. Van den voorgenomen weg daar door afgedwaald, zouden zij bij naspooring niet hebben kunnen worden aangetroffen, en hun vaderland nimmer kunnen wederzien, ten ware een louter toeval van geluk hun aldaar een schip deed ontmoeten, terwijl waarschijnlijk alle middelen en gelegenheid aan hun benomen waren, om 'er één te kunnen bouwen.

Men kan egter niet nalaten op te merken, dat de Wilden zeer verre overtogten enkel in hunne praauwen doen; en men kan, bij het *inzien van de kaart*, beoordeelen, dat, indien de schipbreukelingen op een woest Eiland, of onder Wilden, die hun het leven gespaard hadden, aangeland waren, zij, in een tijdvak van negen jaaren, langzamerhand de eene of andere plaats zouden hebben kunnen bereiken, van waar eenige tijding van hun te bekomen was; want het is waarschijnlijk, dat zij alles zouden hebben in 't werk gesteld, om uit dien benaauwden en afgezonderden staat, die erger dan de dood is, verlost te worden. Zoo derhalven de hope, die ons nog over-

blijft,

blijft, niet ten eenemaal nietig is, zij is voorzeker allerflaauwst.

Zeker Reiziger heeft verklaard bewijzen te hebben van de fchipbreuk van LA PEROUSE: laat ons zien, welk geloof zij verdienen, uit hoofde zijner verklaring; welke ik letterlijk zal opgeven, zonder mij eenige andere aanmerking te veroorloven, dan dat ik den getuigen met zig zelven, en zijn gezegde met het reis-verhaal van BOUGAINVILLE zal vergelijken.

Extract uit de Registers van den Vrede-Rechter der Stad en Gemeente van Morlaix.

„ GEORGE BOWEN, Schipper op het
„ Schip *de Albemarle*, komende van *Bombaij* naar *London*, en te *Morlaix* opge-
„ bragt, ondervraagd zijnde, of hij ook
„ iets vernomen had van LA PEROUSE,
„ die tot het doen eener reize rondom de
„ wereld uit *Frankryk* vertrokken was?
„ was zijn antwoord, dat hij zelf in de
„ maand December 1791, in zijne te rug
„ komst uit de haven van *Jakfon* naar
„ *Bombaij*, op de kust van *nieuw Georgie*,

„ in de zee aan de oostzijde, gezien had
„ het wrak van het schip van LA PEROUSE,
„ op het water drijvende (*); en het welk
„ hem toescheen van een *Fransch* maak-
„ zel te zijn; dat hij niet aan Land ge-
„ weest was, maar dat de Inboorlingen
„ van het Land bij hem aan boord geko-
„ men waren; dat hij hunne taal niet
„ konde verstaan, maar uit hunne teeke-
„ nen had opgemaakt, dat 'er in die oor-
„ den een schip geland was geweest; dat
„ deeze Inboorlingen het gebruik van ver-
„ scheiden ijzeren werktuigen kenden,
„ waar in zij veel zin hadden; en dat hij
„ getuige verscheiden *stukken* ijzerwerk
„ tegen klein glaswerk en bogen met deeze
„ *Indianen* had verruild; dat deeze *India-*
„ *nen* ten aanzien van hun character, hem
„ waren toegeschenen vreedzaame lieden te
„ zijn (**), meer onderrigt, dan de be-
„ woo-

(*) LA PEROUSE zoude schipbreuk hebben moeten lijden in 't jaar 1788. Ik laat aan een ieder, die de uitwerking der zee-golven op een verongelukt schip kent, de beoordeeling over, of dusdanig wrak nog op het einde van December 1791 op het water drijvende kan gezien worden.

(**) Deeze *Indianen*, die hier als vreedzaame menschen

„ wooners van *Taïti*, vermits zij eene
„ volkomene kennis van ijzerwerk hadden;
„ dat hunne praauwen ongemeen net bear-
„ beid waaren; dat wanneer de Inboorlin-
„ gen des Lands bij hem aan boord waren,
„ hij nog geene kennis droeg van dat wrak
„ van het ſchip; en dat hij, de kust langs
„ zeilende, het zelve vernam, door mid-
„ del van een groot vuur, aan land ontſto-
„ ken, omtrent middernagt (†) van den
„ 30en December 1791; dat hij, zonder
„ dit vuur, waarſchijnlijk tegen de rotſen
„ van Kaap *Deception* zoude zijn aangeko-
„ men. Nog verklaart de getuige, dat hij,
„ in dit geheele gedeelte van de kust van
„ *nieuw*

ſchen gekenſchetst worden, deeden eenen aanval op de ſloepen welken BOUGAINVILLE naar land gezonden had, om water te haalen, zoo dra zij in de *Baaij van Choiſeul* waaren ingeloopen.

(†) Het is waarlijk vreemd, dat het wrak, door GEORGE BOWEN gezien, en het welk hij verzekert van het ſchip van LA PEROUSE, en van een *Fransch* maakzel te zijn, het geen veronderſtelt, dat het vrij groot, en van nabij en aandachtig onderzogt geworden is, hier beſchreeven wordt, als te middernacht, door het licht van één vuur, op het Land ontſtoken, gezien te zijn.

„ *nieuw Georgie*, eên groot aantal hutten „ gezien heeft; dat de *Indianen* aldaar wa- „ ren van een ſterk lichaams geſtel, en „ van een zagten inborst, waar uit hij af- „ leidt, dat, indien LA PEROUSE, of ie- „ mand van zijn volk, zig aan Land be- „ vonden, zij nog wel in leven zouden „ zijn (*); en dat hij zeer wel weet, dat „ onder alle de ſchepen, die deeze oor- „ den bezogt hebben, niemand aldaar ge- „ weest is, dan DE BOUGAINVILLE, het „ ſchip *de Alexander*, *the Friendſhip* van „ *London*, LA PEROUSE, en hij getui- „ ge; dat hij derhalven veronderſtelt, dat „ dit het wrak was van het ſchip van LA „ PEROUSE (**), vermits *de Alexander* „ in

(*) BOUGAINVILLE, genoodzaakt, om den aanval deezer *Indianen* met geweld te keer te gaan, maakte zig meester van twee hunner praauwen, in welken hij, onder anderen, vondt *een kaak van een mensch, die ten halven geroost was*: een duidelijk bewijs, dat zij menſchen-eters waren.

(**) De *Engelſche* Capitain ſtelt niet meer met zekerheid, dat het door hem gezien wrak tot het ſchip van LA PEROUSE behoord had; het is niet meer, dan eene bloote veronderſtelling, op waarſchijnlijkheid gegrond.

„ in de *Straat van Macassa* vergaan is,
„ en *the Friendship* in *Engeland* behouden
„ is aangekomen." Gevraagd zijnde, of
„ hij gezien had, dat de Inboorlingen van
„ dit Land eenige kleederen aan hadden,
„ waar uit men konde zien, dat zij ge-
„ meenschap met *Europeanen* gehad had-
„ den? heeft hij geantwoord, dat deeze
„ *Indianen* naakt waren; dat de luchtstreek
„ aldaar zeer heet is; en dat hij uit hun-
„ ne teekenen begrepen had, dat zij voor
„ deezen wel schepen gezien hadden, dat
„ hij bij deeze *Indianen* vischnetten had
„ gezien, van touwwerk naar de wijze der
„ *Europeanen* gebreijd (†); dat hij daar
„ van, om de zeldzaamheid, een stuk had
„ medegenomen, waar uit men gemakkelijk
„ konde beoordeelen, dat de stoffe en het
„ werk van *Europeeschen* oorsprong wa-
„ ren."

Deeze zijn, tot heden toe, de eenige blijken, welken men nopens het lot van on-

(†) BOUGAINVILLE, vondt in de praauwen, die in zijne handen vielen, *zeer fijne en konstig geknoopte netten*. Het is waarschijnelijk, dat derzelver net maaksel GEORGE BOWEN aan 't dwalen geholpen heeft.

onzen Reiziger, en zijne mede-genooten in roem en tegenspoed, bekomen heeft. Op het oogenblik, dat wij dit schrijven, zijn 'er elf jaaren verloopen, zedert zijnen laatsten Brief uit *Botanij-Baaij*. Volgens de eenvouwige aardrijkskundige opgaven, daar in vervat, is het niet meer mogelijk eenige hope voor zijne te rug komst, eenige waarschijnlijkheid voor zijn leven te voeden. Dus is de verwagting der Natie schromelijk bedrogen, zoo wel als de weldadige oogmerken der Regeering, zoo klaarlijk aan den dag gelegd bij de *Instructie* of *Memorie* van den Koning tot deeze reize, bevattende onder anderen de volgende uitdrukkingen: „ Zijne Majesteit zoude het „ als één der gelukkigste gevolgen van „ deezen zeetocht beschouwen, indien zij „ konde worden ten einde gebragt, zonder aan een enkel mensch het leven ge„ kost te hebben."

RE-

REGISTER

DER

Voornaamste zaaken, in de drie Deelen deezer Reize voorkomende.

EERSTE DEEL.

Ver-

Niew-

Bladz.

Hun

TWEEDE DEEL.

Ha-

Aan-

DERDE DEEL.

Einde van het derde en laatste Deel.